

”Tää on mun paikka.”

**Suvimäen Klubitalo ja sen merkitys jäsenilleen
jokapäiväisessä elämässä**

Katja Hyttinen

Etnologian ja antropologian
maisterintutkielma

Historian ja etnologian laitos

Jyväskylän yliopisto

Kevät 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Historian ja etnologian laitos
Tekijä Katja Hyttinen	
Työn nimi "Tää on mun paikka." Suvimäen Klubitalo ja sen merkitys jäsenilleen jokapäiväisessä elämässä.	
Oppiaine Etnologia ja antropologia	Työn laji Pro gradu- tutkielma
Aika Toukokuu 2021	Sivumäärä 58 + 8
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tarkastelen tutkielmassani mielenterveyskuntoutujien ja palkatun henkilökunnan muodostamaa yhteisöä Suvimäen Klubitaloa sekä sen merkityksiä jäsenilleen. Aineiston olen hankkinut haastattelemalla kuutta Klubitalon jäsentä. Haastattelujen lisäksi havainnoin Klubitalon arkea sekä tutustuin Klubitaloa käsitteleviin esitteisiin ja verkkosivuihin. Merkitysten kuvaamisen lisäksi tarkastelun alle tulee Klubitalo suhteessa julkiseen terveydenhuoltoon eli miten haastateltavat kertovat näistä kahdesta paikasta haastatteluissa.</p> <p>Tutkielmani tutkimusote on etnografinen ja hyödynnän siinä soveltaen lähiluvun tekniikkaa. Lähiluvussa tutkimuskohteen merkityksiä tulkitaan yksityiskohtaisella analyysillä. Lähiluvun lisäksi käytän aineiston analyysimetodina sisällönanalyysiä. Tutkimuksen keskiössä on Klubitalon jäsenten Klubitalolla kokema yhteisöllisyys, osallisuus, mielekäs tekeminen, minäkuvan ja identiteetin muutokset sekä kuntoutuminen.</p> <p>Tutkielmani on ensimmäinen suomalainen etnologinen Klubitaloa käsittelevä tutkimus. Tutkielmani edustaa yhteiskuntaetnologiaa, jonka tavoitteena on tehdä ympärillä olevasta maailmassa paremmin ymmärrettävä tarkastelemalla kiinnostuneesti ihmisiä, heidän elämäänsä, arkea ja niitä merkityksiä, joita he kokemuksilleen antavat. Vaikka tutkimukseni keskittyykin yhden kaupungin Klubitaloon sekä sen yksittäisten jäsenten kokemuksiin osana yhteisöä, tulee samalla kuvatuksi myös jäsenten paikka osana hoitojärjestelmää sekä laajempaa yhteiskunnallista kehystä.</p>	
Asiasanat: Etnografia, osallisuus, yhteisöllisyys, mielekäs tekeminen, minäkuvan ja identiteetin muutokset sekä kuntoutuminen	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällys

1. Johdanto	4
1.1 Tutkielman tavoite ja haastattelukysymykset.....	4
1.2. Aiheen valinta.....	5
1.3 Aikaisempi tutkimus aiheesta.....	6
2. Klubitalotoiminta	7
2.1. Klubitalotoiminnan historiaa.....	7
2.2. Suvimäen Klubitalo.....	10
2.3 Suvimäen klubitalon toiminta ja yksiköt.....	12
3. Aineisto	14
3.1 Tutkimuskentälle astuminen.....	14
3.2 Haastateltavien valinta ja haastatteluostumukset.....	15
3.3. Haastattelukysymykset.....	15
3.4. Tutkimusetiikka.....	16
4. Metodologinen kehys.....	20
4.1 Hermeneutiikka	20
4.2 Aineistolähtöinen sisältöanalyysi.....	20
4.3. Lähiluku.....	22
5. Tutkimusmenetelmät.....	25
5.1 Etnografia	25
5.2 Teemahaastattelu	28
6. Aineiston analyysi.....	29
6.1. Klubitalon merkityksiä.....	30
6.2. Klubitaloyhteisö ja siihen kuuluminen.....	37
6.3 Aika ennen Klubitalon jäsenyyttä	41
6.4 Klubitalon arki.....	42
6.5 Klubitalon toiminta.....	46
6.6 Eväitä elämään Klubitalosta.....	52
7. Johtopäätökset.....	54
Lähdeluettelo.....	59

Liitteet

1. Johdanto

Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen mielenterveyskuntoutujien ja palkatun henkilökunnan muodostamaa yhteisöä eli Jyväskylässä sijaitsevaa Suvimäen Klubitaloa. Tutkielmani liikkuu mielenterveyskuntoutujien arjen pinnassa tuottamalla tietoa siitä, mitä merkityksiä jäsenet antavat Klubitalolle, sen tarjoamalle toiminnalle sekä Klubitalo-yhteisölle jokapäiväisessä elämässään. Tutkielman toteutin haastattelemalla kuutta klubitalon jäsentä, aineistoa keräsin myös osallistuvan havainnoin keinoin ottamalla osaa Klubitalon arkeen sekä kirjoittamalla havainnoinneistani kenttäpäiväkirjaa. Ennen tutkimuskentälle astumista hankin taustatietoa Klubitalosta esitteiden ja sen verkkosivujen kautta sekä tutustumalla Klubitalon omaan Suvimäen Sanomat-lehteen. Haastatteluaineistoa tarkastelen lähiluvun periaatteiden mukaisesti (ks. luku 4.3). Tutkielmassani vertailen myös haastattelimieni jäsenten kokemuksia ja merkityksenantoja suhteessa Klubitalon itse itsestään antamiin merkityksiin sekä tavoitteisiin, joihin Klubitalo toiminnallaan pyrkii

1.1 Tutkielman tavoite ja haastattelukysymykset

Tutkielmani tarkoituksena on selvittää, mitä Klubitalo merkitsee jäsenilleen. Aiempaa, suomalaista tutkimusta aiheesta ei ole tehty etnologian ja antropologian oppialassa. Oma tutkielmani edustaa yhteiskuntaetnologiaa. Yhteiskuntaetnologien tavoitteena on tehdä ympäröivästä maailmasta ymmärrettävämpää tarkastelemalla kiinnostuneesti ihmisiä, näiden elämää, arkea ja merkityksiä, joita he antavat kokemuksilleen. Yhteiskuntaetnologiassa arjen ilmiöitä tarkastellaan ruohonjuuritasolta ja niitä tulkitaan monitahoisessa kontekstissa, kuten historiallinen, poliittinen, sosio-ekonominen sekä kulttuurinen konteksti. Myös ihmisten ja ryhmien omat lähtökohdat otetaan yhteiskuntaetnologiassa huomioon. Haastatteluaineistot sekä kokemuseräiset tekstit toimivat yleisimmin yhteiskuntaetnologien tutkimusten lähdeaineistona. Näissä yksilöt sekä ryhmät kertovat monin eri tavoin itsestään, nykyisyydestään sekä tulevaisuudestaan. Yhteiskuntaetnologiassa arki yksilöiden ja ryhmien kokemana, kertomana ja muistelemana muodostaa keskeisimmän tutkimuskohteen. Yhteiskuntaetnologi lähestyy tietoa käytännönläheisesti, mikä pitää sisällään kriittisen näkökulman säilyttämisen sekä yhteiskunnan piilorakenteita paljastavan orientaation. Tutkimuksessa yhteiskuntaetnologi keskittyy siihen, mitä motiiveja, arvoja, uskomuksia sekä asenteita tutkittavilla on, saadaksean tietoa siitä, mitä ihmiset tekevät ja miksi he tekevät.

Yhteiskuntaetnologi käy vuoropuhelua tutkittavien kanssa sekä suuntaa katseensa siihen, mitä käsityksiä, motiiveja ja selityksiä tutkittavilla itsellään on. Tutkija tarkastelee myös tutkittavien elämänpiiriä sekä sitä, miten nämä tulkitsevat syys-seuraussuhteita. Näin saatu tieto on informatiivista ja käyttökelpoista. (Fingerroos; Lillbroända-Annala; Koskihaara & Lundgren 2017, 16, 22; Koskihaara & Mäkinen 2017, 200, Stark 2017, 151-152.)

Aineiston keräsin haastattelemalla kuutta vapaaehtoista Klubitalon jäsentä. Haastatteluaineistoa kertyi yhteensä noin 5,5 tuntia, joista syntyi litteroinnin jälkeen 85 sivua tulkittavaa aineistoa. Haastattelut olivat tyypiltään puolistrukturoituja teemahaastatteluja, joiden pohjalta tein aineistolähtöisen temaattisen sisällönanalyysin. Haastattelujen kautta pyrin tuomaan Klubitalon jäsenten oman äänen kuuluviin: heidän tapansa hahmottaa itsensä, elämänsä sekä klubitaloyhteisön osana arkeaan. Haastattelut analysoin läpi lähiluvun menetelmällä, joka tarkoittaa yksityiskohtaisen analyysin tekemistä tutkimuskohteen merkityksiä tulkitsemalla. Haastattelujen lisäksi havainnoin klubitaloyhteisöä osallistumalla Klubitalon arkeen sekä kirjoittamalla kenttäpäiväkirjaa.

Haastattelukysymysteni avulla tarkastelen sitä, mitä jäsenet kertovat Klubitalosta ja mitä klubitalo heille heidän arjessaan merkitsee? Haastattelukysymysten avulla pyrin myös paikantamaan Klubitalon merkitystä kunkin haastateltavan elämässä. Tarkastelun alle tulee myös haastatteluun osallistuneiden jäsenten toipuminen psyykkisestä oireilustaan sekä sen myötä heidän muuttuva minäkuvansa yhteiskunnassa. Toki myös nykyisen toimintakyvyn säilyminen ja ylläpitäminen voi olla joidenkin jäsenten kohdalla Klubitalo-käyntien tärkein motiivi ja päämäärä. Tutkielmassani tarkastelen myös Klubitaloa suhteessa julkisen terveydenhuollon tarjoamiin mielenterveyspalveluihin sekä tutkin sitä, miten näistä kahdesta palvelusta kerrotaan haastatteluun osallistuneiden vastauksissa.

1.2. Aiheen valinta

Tutkimusaiheeni valitsin oman taustani innoittamana, olenhan toiminut kahdenkymmenen vuoden ajan psykiatrisena sairaanhoitajana sekä avohoidon että sairaalapsykiatrian puolella. Etnologien tutkimusaiheet ja -kohteet löytyvätkin usein tutkijan omasta kokemuspieristä tai kiinnostuksen kohteista (Jouhki & Steel 2016, 29; Raunola 2010, 285). Työssäni olen toiminut julkisen terveydenhuollon palveluksessa ja työtäni on ohjannut diagnoosi- ja hoitosuhdekeskeisyys, jossa asiakkaita määritellään usein näiden itsensä ulkopuolelta, koulutetun terveydenhuoltoalan henkilökunnan taholta. Suvimäen Klubitalo määrittelee itsensä diagnoosivapaaksi alueeksi, jossa

keskiöön tulee ihminen, ei diagnoosi. Klubitaloyhteisö tarjoaakin mielenterveysongelmiin ja mielenterveyskuntoutujiin erilaisen lähestymistavan, kuin perinteinen terveydenhuoltojärjestelmä: sairauden ja diagnoosin sijaan tärkeintä ovat vertaistuki, tasa-arvoisuus ja mielekäs toiminta sekä näiden kautta tapahtuva kuntoutumisen edistäminen. Voimavarakeskeisyys toimii klubitalotoiminnan lähtökohtana.

Etnologina haluankin tarkastella mielenterveysongelmia sekä mielenterveyskuntoutujia toisenlaisesta näkökulmasta, kuin mistä olen tottunut niitä sairaanhoitajana toimiessani lähestymään. Tarkastelemalla Suvimäen klubitaloyhteisöä sekä sen jäsenilleen tuottamia merkityksiä, nousevat väistämättä esille myös yhteiskunnan yleiset asenteet sekä mielenterveysongelmia että mielenterveyskuntoutujia kohtaan: Klubitalolla suhtaudutaan mielenterveyskuntoutujiin sekä mielenterveysongelmista toipumiseen hieman eri tavalla, kuin ympäröivässä yhteiskunnassa yleensä.

Ennen tutkielmani tekemistä en ollut ollut tekemisissä Suvimäen Klubitalon kanssa, mutta Klubitalo on tullut itselleni tutuksi epäsuorasti omassa työssäni kohtaamieni asiakkaiden ja heidän Klubitalosta kertomiensa tarinoiden kautta. Työpaikalleni psykiatrisen sairaalan akuuttiosastolle on tullut jo vuosia Klubitalon oma ”Suvimäen Sanomat”-lehti, jota lukemalla olen saanut pinnallisen käsityksen Klubitalosta ja sen toiminnasta. Olen siis ollut tietoinen Suvimäen Klubitalosta ja sen tarjoamasta toiminnasta pääpiirteittäin, mutta sen syvempää suhdetta itselläni ei ennen tämän tutkielman tekemistä Suvimäen Klubitaloon ole ollut. Tutkielmani tarkoituksena onkin antaa ääni mielenterveyskuntoutujille itselleen kertoa omasta arjestaan ja merkityksenannoistaan. Tutkimuskenttä on itselleni samaan aikaan sekä tuttu että vieras.

1.3 Aikaisempi tutkimus aiheesta

Aikaisemmin klubitalotoimintaa on tutkinut muun muassa sosiaalityön lisensiaatti Veli-Matti Isojoki (2010), joka on tutkinut Klubitaloa osallisuuden mahdollistajana. Tutkimuksensa Isojoki teki käyttäen etnografista tutkimusotetta. Isojoki keskittyy tutkimuksessaan Klubitalon toiminnan kartoittamiseen sekä Klubitalon jäsenten osallisuuden kokemuksiin. Isojoki on myös laillani kiinnostunut niistä merkityksistä, joita Klubitalo jäsenilleen tarjoaa. Isojoki keskittyy tutkimuksessaan kuitenkin merkityksiä enemmän yhteisön jäsenten osallisuuden kokemuksiin sosiaalityön osallisuuskeskustelujen mukaisesti. Isojoki haastatteli omaan tutkimukseensa jäsenten lisäksi myös Klubitalon ohjaajaa sekä kahta taustaorganisaation edustajaa. Varsinaisia haastateltavia

eli Klubitalon jäseniä Isojoella oli tutkimuksessaan neljä. Isojoen tutkimus oli omaani laajempi muun muassa havainnointikertojen määrässä sekä klubitaloyhteisön taustan avaamisessa. Isojoen lisäksi myös Paula Salenius (2009) on tutkinut sosiaalityön oppialalta Lappeenrannan klubitaloyhteisöä sekä kuntoutujien osallisuuden kokemuksia, vertaistukea sekä identiteetin muodostumista sosiaalityön Pro gradu-tutkielmassaan. Myös Salenius käyttää tutkielmassaan etnografista tutkimusotetta haastatteluineen ja havainnoiteineen. Saleniuksen tutkielman keskeisin tutkimuskohde on Klubitalon tarjoama osallisuus sekä toiminnallisuus vertaistuen erityismuotona. Saleniuksen tutkielmassa mielenterveyskuntoutujien identiteetin kehittyminen Klubitalon jäsenyyden kautta on keskeisessä asemassa. Tutkielmassaan Salenius käy läpi julkisen terveydenhuollon sekä kolmannen sektorin tuottamia mielenterveyspalveluja yhteiskunnassamme. Isojoen tapaan Saleniuksen havainnointimäärät ovat omiani suuremmat. Haastateltavia Klubitalon jäseniä Saleniuksella oli yhdenksäntoista (19). Salenius haastatteli Isojoen tapaan jäsenten lisäksi myös Klubitalon ohjaajia.

Suurin osa Klubitaloa käsittelevistä tutkielmista on tehty joko sosiaalitieteiden tai lääketieteen oppialoilta. Koska aikaisempaa etnologista tutkimusta Klubitalosta tai sen merkityksistä ei ole Suomessa tehty, on tutkielmani aihepiirin ensimmäinen tutkimus etnologian ja antropologian alalta. Vaikka tutkielmani suureksi osaksi liikkuukin samoissa teemoissa, kuin edellä mainittujen Isojoen ja Saleniuksen tutkielmat, poikkeaa omani hieman edellisistä sen keskittyessä ainoastaan Klubitalon jäsenten kokemuksiin ja merkityksenantoihin, haastattelinhan tutkielmaani varten ainoastaan Klubitalon jäseniä. Tällä tavalla haluan nostaa jäsenten oman äänen kuuluviin: heidän tapansa hahmottaa itsensä ja elämänsä osana klubitaloyhteisöä. Tämän sekä arjen pinnassa tapahtuvan toiminnan kautta tutkin Klubitaloa aineistolähtöisesti etnologisesta perspektiivistä. Haastatteluaineiston lisäksi elävöitän tutkielmaani osallistuvan havainnoin sekä kenttäpäiväkirjan kirjoittamisen kautta saamani materiaalin avulla.

2. Klubitalotoiminta

2.1. Klubitalotoiminnan historiaa

Klubitalomalli syntyi 1940-luvun puolessa välissä New Yorkin Rocklandissa, psykiatrisessa sairaalassa olleiden ja sieltä kotiutuneiden potilaiden aloitteesta. Sytykkeenä uudenlaisen toimintamallin syntymiselle oli heidän kokemansa yksinäisyys sairaalasta kotiutumisen jälkeen.

Sairaalassa potilaina olleet olivat tulleet läheistensä hylkäämiksi, olivat vailla työtä ja osittain myös ilman vakinaista asuntoa, mikä johti aina vain uusiin sairaalahoitojaksoihin. Syrjäytymisen uhka oli todellinen. Sairaalaan kotiutuneet potilaat ymmärsivät tarvitsevänsä tukea sekä arvostusta tarjoavan paikan, johon kuulua. Tällaisen yhteisön kautta myös yhteiskuntaan palaaminen olisi heille paremmin mahdollista. Klubitalotoiminnan käynnistämisen yhtenä keskeisenä henkilönä toimi samaisessa Rocklandin psykiatrisessa sairaalassa toiminut mielenterveyshoitaja Elisabeth Schermerhorn, joka oli kiinnostunut psykiatristen sairauksien tarkastelusta yhteiskunnallisesta näkökulmasta käsin. Sveitsissä ollessaan Schermerhorn oli tutustunut psykiatri Carl Jungiin. (Isojoki 2010, 27; Karlsson 2007, 38.)

Schermerhorn perusti WANA-ryhmän (We Are Not Alone), joka kokoontui viikoittain. Ryhmä kokoontui alkuun sairaalassa työskennelleen vapaaehtoisen tarjoamassa asunnossa. Asunnon sisäpihalla oli suihkulähde, jonka inspiroimana liike sai nimensä ”Fountain House.” Alkujaan ryhmä toimi oma-apuryhmänä, jossa ei ollut mukana henkilökuntaa. Palkattu henkilökunta tuli mukaan toimintaan 1950-luvulta lähtien. Yksi merkittävimmistä palkatuista työntekijöistä oli sosiaalityöntekijä John Beard, joka uskoi vapaaehtoisuuteen sekä oman yhteisön ja elinikäisen jäsenyyden periaatteisiin. Beard kehitti ajatuksen työpainotteisesta päivästä ja hän luotti siihen, että jokainen yhteisön jäsen antaisi oman panoksensa yhteisön hyväksi. Beard ymmärsi, että sairaalat, lääkehoito ja terapiamuodot saattoivat auttaa vain mielenterveysongelmien akuuteissa vaiheissa, mutta niillä ei ollut juurikaan vaikutusta niihin haittoihin, joita mielenterveysongelmat tuottivat niistä kärsiville ihmisille, kuten köyhyys, toimeettomuus, työttömyys, yksinäisyys ja eristäytyminen. Beard olikin sitä mieltä, että myös kroonisesti mielenterveysongelmista kärsineillä on oikeus saada päiviinsä mielekästä toimintaa sekä mahdollisuus tehdä mielekästä työtä. Hän uskoi myös mielenterveysongelmista kärsivien oikeuteen saada kunnioitusta sekä itseltään että muilta. Klubitalon arjessa ja sen toimissa jäsenet suorittivat työtehtäviä yhdessä palkatun henkilökunnan kanssa osoittaen näin lahjakkuutensa ja kyvykkyytensä toimia ja oppia uusia taitoja. Myös uudenlainen siirtymätyön idea oli Beardin kehittämä. Siirtymätyön kautta jäsenillä on mahdollisuus palata työelämään ilman työhakemusta, työtodistuksia tai työhistoriaa. Siirtymätyö helpotti jäsenten työllistymistä, mahdollistihan se jäsenille osa-aikaisen työkokeilun erilaisissa työpaikoissa ilman, että työhön olisi tarvinnut sitoutua kokopäiväisesti. Beardin kehitystyötä ohjasikin usko siihen, että mielenterveysongelmista kärsivät pystyvät kuntoutumaan ja palaamaan yhteiskunnan toimiviksi jäseniksi ja palaamaan lopulta tuettuina työelämään. Klubitalotoiminta on nykyisellään sellaista, jollaiseksi John Beard sen aikoinaan kehitti. Beardin ajatuksia mukaillen Klubitalosta luotiin paikka, jossa ihmisiä kutsutaan jäseniksi, ei potilaiksi tai asiakkaiksi. Klubitaloihin palkattiin alusta

lähtien tarkoituksella vain vähän henkilökuntaa, jolloin palkatun henkilökunnan on turvauduttava enemmän siihen työpanokseen, jota Klubitalon jäsenet omalta osaltaan pystyvät tarjoamaan. (Propst 2003, 29 –31; <http://www.suomenklubitalot.fi/> 10.5.2017.)

Klubitalomalli alkoi levitä 1970-luvun lopulla myös muiden mielenterveystyötä tekevien keskuuteen ”Fountain Housen” saatua rahallista avustusta klubitalomallin levittämiseen. Tästä seurasi Klubitalojen määrän voimakas kasvu ympäri Yhdysvaltoja ja muuta maailmaa. Ennen vuosituhannen vaihdetta liike oli levinnyt ympäri maailmaa aina Australiaa, Aasiaa ja Itä-Eurooppaa myöden, joten klubitaloliikkeen aate ylitti kulttuuriset rajat. Koska uusia Klubitaloja perustettiin laajasti ympäri maailmaa, lisääntyi myös koulutuksen tarve. Tätä tarvetta täyttämään perustettiin koulutuskeskuksia etenkin vahvojen Klubitalojen yhteyteen. Aloittelevia Klubitaloja tuettiin joka toinen vuosi pidettävillä seminaareilla. Uudenlaista vertaiskonsultaatiota alettiin kehittää 1980-luvulta lähtien avustusten turvin ja lopulta luotiin Klubitalojen laadunvalvontaelin ”Faculty for Clubhouse Development.” 1990-luvun alussa klubitalotoiminnan laadun takaamiseksi Faculty otti käyttöönsä sertifiointiprosessin, jossa sertifiointi toteutuu säännöllisillä konsultaatioilla, joita Klubitaloissa tehdään. Konsultaatioissa määritellään kulloinkin vuorossa olevan Klubitalon heikkoudet ja vahvuudet sekä esitetään parantamishdotuksia, jotta heikkoja osa-alueita saadaan kehitettyä. Vertaiskonsultaatio sekä virallinen sertifiointi ovatkin tehokas keino klubitaloliikkeelle kehittää jatkuvasti yhteisöllistä mielenterveystyötä. Luotaessa Klubitalojen yhteisiä laatustandardeja, pyritään kaikkien Klubitalojen jäsenet, henkilökunta sekä hallitukset kiinnittämään mukaan tähän luomisprosessiin. Laatustandardiprosessiin ja sen kehittämiseen osallistuvista henkilöistä puolet muodostuu Klubitalon jäsenistä, mikä tekee prosessista ainutlaatuisen maailmassa (ks. liite Klubitalotoiminnassa noudatettavista kansainvälisistä laatusuosituksista).

Ensimmäiset Klubitalojen laatustandardit hyväksyttiin vuonna 1989, ja ne nähtiin erittäin tärkeänä klubitalotoiminnalle. Tästä tosin seurasi myös se, että tutustuttuaan tarkemmin laatustandardeihin, useat klubitaloyksiköt halusivat irrottautua klubitaloluettelosta. (Propst 2003, 31-32.) Tavoitteeksi tuli halu virallistaa klubitaloliike ja siihen liittyvät konsultaatio- ja sertifiointiprosessit, laadun standardit, sen koulutuskeskukset sekä hallinnon kansainvälisyys. Kansainvälinen Klubitalojen kehittämiskeskus eli International Center for Clubhouse Development (ICCD) perustettiin vuonna 1993. Klubitalon hallitus sekä muut toimielimet kuvastavat kehittämiskeskuksen kansainvälisyyttä ja jäsenten osallisuutta klubitalotoiminnassa. Vuosituhannen alussa kansainvälisiä koulutuskeskuksia oli olemassa yhdeksän. (Propst 2003, 32.)

Euroopan ensimmäinen klubitalotoiminta alkoi Tukholmassa vuonna 1980. Tällä hetkellä Klubitaloja, jotka toimivat ”Fountain House”-mallin mukaisesti, on perustettu ympäri maailmaa yli

400. Suomen ensimmäinen Klubitalo perustetiin Tampereelle vuonna 1995. Suomen ”Fountain House”- Klubitalojen verkostoyhdistys perustetiin viralliseksi elimeksi Naantalissa vuonna 1998 järjestetyssä ensimmäisessä Euroopan Klubitalojen konferenssissa. Suomen Klubitalojen verkostoyhdistykseen liittyivät tuolloin kaikki Suomen kuusi Klubitaloa. Verkostoyhdistyksen tehtävänä oli toimia ”Fountain House”-mallin mukaisen klubitalotoiminnan puolestapuhujana, se vastasi myös mallin laadun kehittamisestä ja valvomisesta. Verkostoyhdistyksen tehtävänä oli myös Fountain House-mallia koskevan tiedotuksen hoitaminen sekä toimiminen asiantuntijana ja yhteistyökumppanina niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Suomen Fountain House-Klubitalojen verkostoyhdistys ry. nimi vaihtui Suomen Klubitalot ry:ksi vuonna 2014. Suomessa on tällä hetkellä 26 Klubitaloa. (<http://www.suomenklubitalot.fi>> 10.5.2017.)

2.2. Suvimäen Klubitalo

Suvimäen Klubitalo sijaitsee vanhassa puutalossa Jyväskylän keskustan tuntumassa. Puutalo on museoviraston suojelema vanha koulurakennus, jonka Klubitalo on vuokrannut kaupungilta. Suvimäen Klubitalon verkkosivujen mukaan Jyväskylän Klubitalon toiminta alkoi 9.8.1999, ja alkuvuodesta 2017 Suvimäen klubitalossa oli yli 500 jäsentä. Suvimäen Klubitalon taustaorganisaationa toimii Psykiatrisen kuntoutuksen tuki ry., ja sen toimintaa rahoittavat raha-automaattiyhdistys (RAY), Keski-Suomen sairaanhoitopiiri sekä Muuramen kunta. Suvimäen Klubitalo on tarkoitettu Jyvässeudulla asuville mielenterveyskuntoutujille. Suvimäen Klubitalo esittelee itsensä verkkosivuillaan yhteisöksi, joka muodostuu mielenterveyskuntoutujista sekä palkatusta henkilökunnasta. Esittelyssä Suvimäen klubitaloa kuvataan paikaksi, ”johon jäsen voi aina tulla, jossa hänellä on oikeus mielekkääseen työhön ja ihmissuhteisiin ja johon hän voi aina palata” (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017). Klubitaloyhteisössä henkilökunta ja kuntoutajat toimivat esittelyn mukaan tasavertaisina muun muassa suunnitellessaan, toteuttaessaan ja kehittäessään Klubitalon toimintaa. Klubitalon jäsenet osallistuvat aktiivisesti Klubitaloa koskevaan päätöksentekoon kerran viikossa kokoontuvan klubikokouksen myötä. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

Verkkosivuillaan Suvimäen Klubitalo kertoo tarjoavansa mielenterveyskuntoutujien arkeen ”tavoitteellista toimintaa ja vertaistukea” (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017). Klubitalon pyrkimyksenä on helpottaa jäseniä arjen haasteiden kohtaamisessa sekä vähentää toimeentuloa ja yksinäisyyden tunnetta. Lisäksi se kannustaa jäseniään opiskelemaan, työelämään sekä muutenkin uusien tavoitteiden asettamisessa ja saavuttamisessa elämässä. Keskeisiä

kuntouttavan toiminnan alueita Suvimäen Klubitalolla ovat: ”työpainotteinen päivä, vertaistuki, siirtymätyö ja tuettu työ, tuettu opiskelu sekä vapaa-ajan ohjelma” Suvimäen Klubitalo on diagnoosivapaa alue, ja se on mukana sosiaalisen median leimautumisen vastaisessa ”Diagnosis free zone”- kampanjassa (<http://www.suvimäenklubitalo.fi> 10.5.2017.)

Kuntoutujilta eli jäseniltä edellytetään omaa halua ja motivaatiota kuntoutumiseen. Lisäksi Klubitalon periaatteena on, että jokainen jäsen työskentelee sekä oman kuntoutumisensa että samalla koko yhteisön hyväksi. Työskentely Klubitalolla on jäsenille vapaaehtoista ja kunkin omien voimavarojen mukaista. Klubitaloliikkeen hengen mukaisesti vertaistuki, eli jäsenten toisilleen antama tuki ja apu, nähdään tärkeänä osana yhteisöllisyyttä ja jäsenten kuntoutumisen edistämistä. Kuntoutumisen ja voimaantumisen myötä jäsenille nousee yhä uusia vaikutusmahdollisuuksia. Jäseneksi Klubitaloon voi liittyä jokainen, jolla on ollut tai on tälläkin hetkellä psykiatrinen hoitosuhde. Kuitenkin väkivaltainen tai yhteisön turvallisuutta vaarantava käyttäytyminen tai päihteiden ongelmallinen käyttö on esteenä jäsenyyden saamiselle. Klubitalon jäsenyys on maksuton ja ikuinen, ellei jäsen halua itse luopua jäsenyydestä jossakin vaiheessa. (< <http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

Suvimäen Klubitalo on osa kansainvälistä klubitaloyhteisöä, jota ohjaavat kaikkia Klubitaloja koskevat laatustandardit, joista maailmanlaajuinen klubitaloyhteisö on sopinut. Klubitalomalli pohjautuu 37:n laatustandardiin, jotka määrittelevät jäsenten perusoikeuksia sekä toimivat eettisenä ohjesääntöinä. (<https://suomenklubitalot.fi/tietoa-meista/laatusuositukset/> 7.3.2021). Tämä Suvimäen Klubitalon omilta verkkosivuilta poimittu esittely perustuu näihin laatustandardeihin, joiden sisällöstä vastaa (maailmanlaajuisesti) sekä Klubitalon ohjaajat että jäsenet. Suvimäen Klubitalon verkkosivujen esittely on siis luotu yhteistyössä koko yhteisön kanssa. Tällöin Klubitalon verkkosivujen esittely vastannee siis klubitaloyhteisön eli henkilökunnan sekä jäsenten näkemystä omasta toiminnastaan. Haastattelujen avulla halusin selvittää merkityksenannon lisäksi sitä, vastaavatko jäsenten omat henkilökohtaiset näkemykset ja merkityksenannot Klubitaloyhteisöstä Klubitalon omaa näkemystä itsestään yhteisönä eli yhtenevätkö yksittäisten jäsenten kokemukset ja merkityksenannot yhteisön näkemysten kanssa? Tutkielmallani haluan myös tarkastella Klubitalon merkitystä yleisesti yhteiskunnan yhtenä palveluja tuottavana toimijana verrattuna julkisen terveydenhuollon mielenterveyskuntoutujille tarjoamiin palveluihin. Tämän kautta näkyväksi tulevat yhteiskunnan julkisen puolen painotukset sekä asenteet mielenterveyskuntoutujia kohtaan verrattuna klubitalo -yhteisöön, jonka toimintaperiaatteet ja lähtökohdat eroavat yhteiskunnan muista toimijoista.

2.3 Suvimäen klubitalon toiminta ja yksiköt

Suvimäen Klubitalo esittelee verkkosivuillaan toimintaansa Klubitalojen laatustandardien mukaisesti. Klubitalon työpainotteinen päivä noudattaa tavallisen työpaikan työaikoja (Klubitalossa työskennellään maanantaista perjantaihin klo 8.30 -16.) ja jäsenet työskentelevät säännöllisten kahvi- ja ruokataukojen välissä. Jokainen yksikkö järjestää aamu- ja iltapäiväpalaverit, joissa vaihdetaan kuulumisia, suunnitellaan päivää sekä suoritetaan tehtävänjako paikallaolijoiden kesken. Joka viikko pidetään myös koko Klubitalon yhteisiä palavereja ja kokouksia työpainotteisen päivän välissä. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi/>> 10.5.2017.)

Verkkosivujen mukaan Klubitalon jäsenten on mahdollista rakentaa klubitalossa ollessaan oma päivä- ja viikkorytminsä sekä solmia sosiaalisia suhteita. Suvimäen Klubitalon tarkoituksena on tarjota jäsenilleen mielekästä toimintaa, jonka sisältöön jäsenet itse voivat vaikuttaa. Suvimäen Klubitalossa toimii kolme yksikköä: ravintoyksikkö, viestinnän yksikkö, työ- ja opintoyksikkö, joista jäsenillä on mahdollisuus valita se yksikkö, jossa he haluavat sinä päivänä toimia. Yksikön vaihtaminen kesken päivän on mahdollista. Yksiköiden työtehtäviin jäsen voi osallistua oman kiinnostuksensa ja voimavarojensa mukaan. Klubitaloaatteen mukaisesti jäsenten vahvuudet ja taipumukset otetaan töiden jakamisessa huomioon. Jokainen työ nähdään Klubitalolla tarpeellisena yhteisön kehittämisen ja ylläpitämisen kannalta ja työt tehdään joko ryhmissä tai pareittain. Ohjaaja tai jäsen, joka työn jo osaa, toimii työhön opastajana. Keskeistä yhteiseen toimintaan osallistumisessa on Klubitalon mukaan onnistumiskokemusten saaminen sekä sen myötä itsetunnon vahvistuminen. Klubitalolla tehtäviä töitä ovat esimerkiksi ruoan laittaminen, leipominen, kahvion hoitaminen, tilastoinnin tekeminen, yhteyden pitäminen jäseniin (esimerkiksi kutsujen lähettäminen yhteisiin tapahtumiin), lehden tekeminen, kopioiminen, kirjanpidon ja käännöstöiden tekeminen, tekstinkäsittely (esimerkiksi reseptien puhtaaksi kirjoittaminen) ja siivoaminen. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi/> 10.5.2017.)

Klubitalon tavoitteena on tukea jäseniään saavuttamaan tavoitteitaan liittyen opiskeluun ja työntekoon. Klubitalon työpainotteisessa päivässä jäsenet voivatkin vahvistaa niitä taitoja ja valmiuksia, joita työelämässä tai opiskelussa tarvitaan. Klubitalolla järjestetään myös aiheeseen liittyen sisäisiä koulutuksia, joiden suunnittelusta ja toteutuksesta vastaavat sekä henkilökunta että jäsenet yhdessä. Siirtymätyöllä tarkoitetaan Klubitalon ulkopuolella tehtävää palkkatyötä, jota Klubitalon jäsen tekee. Klubitalo toimii siirtymätyössä olevan jäsenen tukena koko siirtymätyöjakson ajan. Siirtymätyö toimii myös kunkin siirtymätyössä olevan jäsenen työkyvön arvioimisen tukena. Siirtymätyö on yleensä osa-aikaista tai määräaikaista, eikä sitä varten tarvita

ammattillista koulutusta. Tuetulla työllä taas tarkoitetaan osa-aikaista tai määräaikaista työtä, joka vastaa jäsenen koulutusta. Tuetulla työllä tavoitellaan mahdollisimman pitkäkestoista työsuhdetta jäsenelle. Klubitalolta jäsen saa halutessaan tukea esimerkiksi työn hakemisen tai työssä jaksamisen tueksi. Tuetulla opiskelulla taas tarkoitetaan Klubitalon jäsenen opiskelemaan pääsyn ja opintojen edistämisen tukemista Klubitalon toimesta. Klubitalolla järjestetään myös omia sisäisiä koulutuksia esimerkiksi tietotekniikassa, elintarvikehygieniassa, kielten opiskelussa sekä työnhakua ja opiskeluvalmiuksia parantamaan. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

Suvimäen Klubitalolla järjestetään säännöllisesti keskiviikkoiltaisina vapaa-ajan toimintaa. Näiden lisäksi toimintaa järjestetään kahdesti kuukauden aikana myös viikonloppuisin. Klubitalo onkin auki viitenä päivänä viikossa ympäri vuoden, vapaa-ajan toimintaa järjestetään Klubitalon toimesta myös juhlapäivinä. Yhteisön toimintaa ajatellen vapaa-ajan toiminta on erittäin tärkeä osa Klubitalon arkea sen ollessa monipuolista ja yhdessä jäsenten kanssa suunniteltua. Esimerkkejä Klubitalon vapaa-ajan toiminnasta ovat esimerkiksi museossa käynnit, pyöräretket, tanssiliikunta, kesäteatterissa käyminen ja grillaaminen. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

Ravintoyksikössä valmistetaan päivittäin terveellinen kotiruokailu Klubitalon jäsenille. Lounaan valmistavat jäsenet yhdessä ohjaajien kanssa. Klubitalon lounaslistat suunnitellaan ravintoyksikön toimesta. Ravintoyksikön tehtäviin kuuluu lounaan valmistamisen lisäksi Klubitalon kahviosta huolehtiminen taukojen aikana: ravintoyksikkö tekee kahvioon myyntiin esimerkiksi voileipiä ja rahka-annoksia. Kahvion kassan laskeminen ja kahvion päivittäisen myyntituoton dokumentointi kuuluvat myös kahvion työtehtäviin. Ravintoyksikkö huolehtii erilaisista kahvitilaisuuksista, joita Klubitalolla järjestetään. Lisäksi se vastaa ruoka- ja siivoustarvikkeiden hankkimisesta, pitää huolta ruokasalin ja kahvion siisteydestä sekä huolehtii Klubitalon pyykkihuollosta.

(<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

Viestintäyksikön tärkein tehtävä on tiedottaa ja pitää ajan tasalla Klubitalon jäseniä, Kuntoutuksen tuen (KUTU) hallituksen jäseniä, muita Klubitaloja sekä paikallisia yhteistyökumppaneita.

Viestintävälineinä toimivat esimerkiksi Suvimäen Sanomat-jäsenlehti, verkkosivut, mainokset, ilmoitukset sekä viikkotiedote. Näiden tehtävien hoitaminen on iso osa viestinnän yksikön työpainotteista päivää. Viestinnän yksikkö huolehtii myös Klubitalon hallinnollisista tehtävistä, kuten laskutuksista ja laskujen maksuista, kirjanpidosta sekä kävijöiden tilastoinnista. Näiden lisäksi se huolehtii toimistollisista työtehtävistä, hoitaa erilaisia projekteja sekä huoltaa yksikön tiloja. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

Klubitalon työllistymis- ja opiskeluohjelmasta vastaa työ- ja opintoyksikkö. Yksikössä haetaan tietoa liittyen työhön ja opiskeluun ja jaetaan sitä Klubitalon jäsenille yksikön infoissa, koulutuksissa, eri ryhmissä, Suvimäen Sanomissa sekä sosiaalisen median kautta. Yksikkö järjestää erilaisia ryhmiä ja koulutuksia, jotka liittyvät työ -ja opintoasioihin. Lisäksi työ -ja opintoyksikkö pitää kieliryhmiä sekä matematiikan ryhmää. Myös siirtymätyötä, tuettua työtä sekä opiskelua hallinnoidaan työ -ja opintoyksikössä. Klubitalon jäseniä tuetaan yksilöllisesti työllistymis -ja opiskeluasioissa myös muissa yksiköissä tavoitekeskustelujen avulla. (<http://www.suvimaenklubitalo.fi>> 10.5.2017.)

3. Aineisto

3.1 Tutkimuskentälle astuminen

Tutkiessani niitä merkityksiä, joita Klubitalon jäsenet antavat yhteisölleen, oli astuttava tutkimuskentälle. Syyskuussa 2016 olin ensin puhelimitse ja myöhemmin sähköpostitse yhteydessä Suvimäen Klubitalon toiminnanjohtajaan, jonka kanssa sovimme, että menisin esittelemään tutkimusaihettani Klubitalolle. Ennen käyntiäni lähetin toiminnanjohtajalle tutkielmani ideapaperin sähköpostin välityksellä. Toiminnanjohtaja kertoi kaiken tapahtuvan Klubitalolla demokraattisessa hengessä, joten hän lupasi viedä tutkielmani jo ennen esittäytymiskäyntiäni talon yhteiseen jokaviikkoiseen klubikokoukseen, jossa he (jäsenet ja henkilökunta) keskustelisivat yhdessä kiinnostuksestaan osallistua tutkielmani tekemiseen. Kokouksessa klubitalolaiset ilmaisivat halukkuutensa osallistua tutkimuksen tekemiseen, mutta sitä ennen he toivoivat, että kävisin vielä paikan päällä kertomassa lisää tutkimusideastani sekä tutustumassa samalla ensimmäistä kertaa klubitaloyhteisöön ja sen jäseniin.

Lokakuussa 2016 kävin ensimmäistä kertaa Klubitalolla esittelemässä sekä itseni että tutkimusideani tarkemmin, kuuntelemassa olivat toiminnanjohtaja sekä noin viisitoista klubitalon jäsentä. Käynnilläni kerroin toteuttavani tutkielmani haastattelemalla vapaaehtoisia Klubitalon jäseniä sekä havainnoimalla Klubitalon arkea. Kävin samalla alustavasti läpi tulevia haastattelukysymyksiäni sekä haastattelukäytäntöjä (haastattelujen nauhoittaminen). Lisäksi kerroin alustavasta haastatteluaikeistani, jonka mukaan haastattelut alkaisivat helmikuussa 2017. Käyntini jälkeen toiminnanjohtaja lupasi viedä aiheeni vielä uudelleen klubikokoukseen, jossa klubitaloyhteisö tekisi lopullisen päätöksensä tutkimukseen osallistumisesta. Lopullisen päätöksen

tutkimukseen osallistumisesta sainkin lokakuun lopussa 2016, jolloin toiminnanjohtaja ilmoitti siitä sähköpostin välityksellä samalla todeten klubitaloyhteisön odottavan tutkimuksen tekemistä. Haastatteluista puhuessamme kerroinkin jo mahdollisille tuleville haastateltavilleni, että ennen haastattelujen aloittamista tuon haastatteluihin osallistuville allekirjoitettavaksi haastatteluosuostumus-lomakkeet (ks. liite).

3.2 Haastateltavien valinta ja haastatteluosuostumukset

Tutkielmani esittelemisen jälkeen kuusi Klubitalon jäsentä ilmoittautui halukkaiksi osallistumaan haastatteluihin. Haastateltavat olivat iältään nuorten aikuisten ja lähellä vanhuuseläkeikää olevien välillä. Haastatteluun osallistui sekä miehiä että naisia. Haastatteluajat sovin henkilökohtaisesti jokaisen haastateltavan kanssa ja itse haastattelut tapahtuivat Klubitalon tiloissa helmikuussa 2017. Ennen haastattelujen aloittamista kävin jokaisen haastateltavan kanssa läpi tutkielmani tavoitteet sekä itseäni ohjaavaa tutkimusetiikkaa, jonka mukaan olen sitoutunut tutkimuseettisiin ohjeisiin eli en tuota tutkimuksellani haastateltavilleni vahinkoa sekä suojelen aineistoa väärinkäytöltä. (ks. luku 4.1.) Muistutin haastateltavia myös siitä, että haastattelut nauhoitetaan ja itse tutkielmassa kaikki haastatteluaineistot anonymisoidaan. Lisäksi muistutin siitä, että haastateltavilla on mahdollisuus perua tutkimukseen osallistumisensa missä tahansa tutkimuksen vaiheessa. Kerroin myös, että anonymisoitu haastatteluaineisto voidaan tallentaa arkistoon muiden käytettäväksi. Tämän lisäksi jokainen haastateltavani allekirjoitti haastatteluosuostumuslomakkeen ennen haastattelujen aloittamista (ks. liite). Sovin myös haastateltavieni kanssa, että heillä on mahdollisuus esitarkastaa valmis haastatteluaineisto omalta osaltaan ennen tutkielmani valmistumista.

3.3. Haastattelukysymykset

Osa haastateltavista toivoi saavansa haastattelukysymykset (ks. liite) itselleen etukäteen helpottaakseen valmistautumista haastatteluun. Haastattelut noudattivat puolistrukturoidun teemahaastattelun mallia (ks. luku 5.2), jonka kautta pyrin tarjoamaan tilaa haastateltavien omille kokemuksille ja kerronnalle. Haastattelukysymysten kautta pyrin selvittämään, kuinka kauan he olivat olleet Klubitalon jäseninä ja mitä Klubitalo kullekin merkitsee elämässä ja arjessa. Lisäksi halusin kartoittaa jokaisen haastateltavan kokemusta itsestään osana yhteisöä. Haluaisin ottaa selvää myös haastateltavieni elämänhistoriasta kysymällä, missä he olivat olleet ennen Klubitaloa ja mitä

heidän elämässään on tapahtunut. Jokainen sai kertoa myös omasta toiminnastaan Klubitalossa: mitä he Klubitalolla käydessään tekevät ja minkälaiseen toimintaan osallistuvat. Haastattelujen lopuksi halusin kartoittaa sitä, minkälaisia tulevaisuuden tavoitteita tai suunnitelmia haastateltavillani on.

Näiden haastattelukysymysten avulla halusin tehdä näkyväksi sen, mitä jäsenet puhuvat Klubitalosta ja mitä Klubitalo heille merkitsee? Haastattelukysymysten avulla pyrin paikantamaan klubitalon merkitystä yksilön elämässä, eli miten Klubitalo asettuu osaksi yksilön historiaa? Tarkastelun alle tulee myös haastatteluun osallistuneiden jäsenten toipuminen psyykkisestä sairaudestaan sekä sen mukanaan tuomat muutokset itsekuvassa. Haastattelujen kautta pyrin tuomaan Klubitalon jäsenten oman äänen kuuluviin: heidän tapansa hahmottaa itsensä, elämänsä ja klubitaloyhteisö osana elämäänsä.

3.4. Tutkimusetiikka

Tehdessään tutkielmaa, on tutkijan pyrittävä tekemään tutkielmansa mahdollisimman eettisellä tavalla, mikä pitää sisällään eettisten periaatteiden noudattamisen, kuten rehellisyyden ja tarkkuuden läpi koko tutkimusprosessin. (Kuula 2006). Etnografista tutkimusta tehtäessä eettiset kysymykset liittyvät usein vuorovaikutukseen tutkijan ja tutkittavan välillä (Vakimo 2010, 96). Tutkielmani tärkein periaate on kunnioittaa tutkittavieni itsemääräämisoikeutta sekä yksityisyyttä (Kuula 2006, 60-64; Pehkonen 2013, 39). Tutkittavien suhteen hyvä tutkimusetiikka edellyttää välittämisen etiikkaa eli halua toimia oikein (Vakimo 2010, 92-93). Eettisyyden peruseriaatteena on tutkittavien tietoinen suostumus tutkimukseen osallistumiseen. (Hammerley & Atkinson 2007, 210-212; Uotinen 2005, 72.) Etnografiaa tehdessäni varmistin tutkielmani eettisyyttä monella eri tavalla ja monessa vaiheessa tutkielmaa tehdessäni. Ensinnäkin otettuani yhteyttä Suvimäen Klubitalon toiminnanjohtajaan, tämä esitteli tutkielmani peruseriaatteet klubikokouksessa, jonka jälkeen kävin esittelemässä itse paikan päällä tutkimukseni tarkoitusta. Tämän jälkeen klubitaloyhteisö sai päättää, saanko tehdä etnografisen tutkimukseni heidän yhteisössään. Koen tämän monivaiheisen kentälle pääsyn antavan informanteilleni aikaa tarkastella omia halujaan osallistua tutkimukseen. Lisäksi klubitaloyhteisön tuki tutkimuksen tekemiselle saattoi antaa informanteilleni varmuuden siitä, että tutkimukseen on turvallista osallistua. Aikaisemman ammattini kautta minulla oli myös työni kautta tutuksi tulleita jäseniä Klubitalolle, minkä koen vaikuttaneen positiivisesti siihen, että sain hyvin haastateltavia tutkimukseeni. Koen aikaisemman ammattini avanneen ovia klubitaloyhteisöön ja sen tutkimiseen: osa jäsenistä tunsivat minut ennestään

ja tämä mahdollisesti lisäsi jäsenten luottamusta tutkimuksen tekoani kohtaan ja tämän myötä halukkuutta osallistua tutkimushaastatteluihin.

Tutkijan tulee harjoittaa eettisten kysymysten pohdintaa koko tutkielman teon ajan niin kenttätöissä, arkistoinnissa kuin tutkielmaa kirjoittaessa aina sen julkaisuun saakka. Tutkimuksellaan tutkija ei saa tuottaa haittaa tai vahinkoa tutkimalleen yhteisölle (Fingerroos & Jouhki 2014, 95; Hammersley & Atkinson 2007, 213.217.) Tieteen eettiseksi arvoksi on laskettu tutkijan pyrkimys riippumattomuuteen ja itsenäisyyteen (Kuula 2006, 23.) Tieteen hyväksymien keinojen käyttäminen on oletusarvo tavoiteltaessa uutta tietoa tai syventäessä ymmärrystä tutkimusaiheesta. Tutkijan on otettava huomioon myös ne periaatteet, arvot ja normit, jota hänen laitoksensa ammattietiikka edellyttää. Kuulan (2006, 24-25) mukaan tutkimusetiikkaan kuuluu muun muassa aineiston hankinnan ja tutkittavien suojaaminen, tieteellisen tiedon soveltaminen sekä kysymykset, jotka liittyvät tieteellisen tiedon käyttöön ja sen vaikutuksiin. Eettiset kysymykset liittyvät jokaiseen tutkimukseen ja tutkimukseen liittyvää eettistä pohdintaa tulisikin käydä koko tutkimusprosessin ajan. Etenkin aineiston keräämiseen liittyy usein eettisiä seikkoja, jotka tutkijan on otettava huomioon. Tutkijan on otettava huomioon sekä tutkimuksen luotettavuuteen ja tutkittavien suojeluun liittyvät normit. (Kuula 2006, 11, 14, 61.) Omassa tutkimuksessani etenkin tutkittavien suojeluun liittyvät normit ovat pääosassa. Anonymiteetin varmistaminen kuuluu tutkijan ja tutkittavan väliseen luottamukseen (Uotinen 2005, 74-76). Puhuttaessa eettisistä kysymyksistä, tunnistettavuuteen liittyvät seikat ovat keskeisiä. Tunnistettavuuteen ja sen heikentämiseen liittyvät keskeisten tunnisteiden poistaminen, näitä ovat esimerkiksi tutkittavan nimi ja ammatti. Tätä kutsutaan anonymisoinniksi. (Kuula 2006, 200.)

Haastattelut nauhoitettiin helmikuussa 2017 Suvimäen Klubitalon tiloissa. Koska aikaa haastattelujen teon ja tämän tutkielman valmistumisen välillä on kulunut useampi vuosi, on sekä Klubitalon toiminta sekä myös haastateltavien elämäntilanteet muuttuneet. Tämän koen vähentävän etenkin haastateltavien osalta tunnistettavuuden mahdollisuutta. Aineistonäytteisiin en ole anonymisoinnin vuoksi laittanut minkäänlaisia tunnistetietoja, koska se ei ole mielestäni tutkielmassani keskeistä. Olen liittänyt kenttätöissäni saamiani havaintoja haastatteluaineiston yhteyteen havainnollistamaan lisää Klubitalon arkea.

Tutkittaessa mielenterveyskuntoutujia, tai mitä tahansa terveyteen/sairauteen liittyvää aihetta, on oltava erityisen sensitiivinen, jotta en aiheuta tutkielmallani lisävahinkoa tai loukkaa asianomaisia. Aiheen sensitiivisyyden vuoksi jouduinkin pohtimaan haastateltavieni turvallisuutta siinä mielessä, etten heikentäisi tutkimukseni teolla kenenkään psyykkistä vointia aiheuttamalla esimerkiksi stressiä jäsenille. Tähän pohdintaan sain helpotusta itse yhteisöstä, jonka ajattelin kannattelevan

jäseniään. Myös osaavan henkilökunnan paikalla oleminen ja tarvittaessa haastateltavieni tukena oleminen helpotti eettistä huoltani tutkittavieni jaksamisesta.

Kerroin haastatteluaineiston anonymisoinnista jo ensimmäisellä käynnilläni Klubitalossa ja muistuin haastateltaviani asiasta myös ennen haastattelujen nauhoittamista. Anonymisoidakseni haastateltavani, jätin tutkielmassani käytettävästä aineistosta nimet pois, jotta heitä ei voida tunnistaa. Lisäksi olen jättänyt käyttämättä aineistoa, jossa on informanttieni tunnistetietoja, kuten ammatti tai jokin muu yksityiskohta, joiden kautta tutkittavieni tunnistus voisi olla mahdollista. Myös tutkimusmateriaalin käsittelystä tulee keskustella tutkittavien kanssa. (Kuula 2006, 87, 89.) Haastatteluja tehdessäni kerroin tutkittaville, että anonymisoidut haastatteluaineistot tullaan siirtämään arkistoon, josta ne ovat myös muiden tutkijoiden käytettävissä. Tutkimuksen tarkastamismahdollisuuden vuoksi aineiston tulisi olla kaikkien saatavilla (Kuula 2006, 61). Olen liittännyt analyysiosuuteen kuitenkin jonkin verran sitaatteja haastatteluaineistosta, jotta argumentointini seuraaminen on tutkielman lukijalle helpompaa. Itsemääräämisoikeuden kunnioitus (Kuula 2006, 61) ja vapaaehtoisuus osallistua tutkimukseen (Kuula 2006, 87, 89) toteutuu tutkimuksessani, koska olen varmistanut kaikilta haastateltaviltani pitkin matkaa, että he haluavat osallistua tutkimukseen. Lisäksi olen antanut kaikkien haastateltavieni lukea etukäteen valmis, tutkielmaan tuleva haastatteluaineisto-osuus ennen sen julkaisua. Tällä tavalla halusin varmistaa, etten julkaise mitään sellaista, mikä voisi haastateltavien mukaan liittää heidät aineistoon tai heikentää anonymiteettia.

Koen oman taustani sekä helpottaneen että vaikeuttaneen asettumista tutkimuskentälle eli Klubitalolle. Pohdin ammatillisen taustani vaikutusta koko tutkimusprosessiin sekä aineistosta tehtyyn tulkintaan. Ammattini vuoksi koin kentän melko tutuksi, jolloin itse kentälle meno oli helppoa, olenhan toiminut mielenterveyskuntoutujien parissa aikaisemminkin. Ammattini myötä koen saaneeni valmiuksia kentälle menoa varten, kuten tietynlaista herkkyyttä ja sensitiivisyyttä mielenterveyskuntoutujien kanssa toimiessa. Perinteentutkija Airi Markkanen (2008, 89) on kirjoittanut samasta aiheesta: kuinka jotkut tutkimusaiheet velvoittavat tutkijaa toimimaan hienovaraisesti, sensitiivisesti sekä tuntemaan kontekstinsa riittävästi. Tutkimuskentän moninaisuuden tunnistaminen sekä piiloon jäävien äänien kuuleminen on tutkijalle tärkeää. Jouduin pohtimaan paljon omia tutkimuskysymyksiäni sekä sanavalintojani etenkin haastatteluja tehdessäni: voisiko joku haastatelluista kokea kysymykseni loukkaaviksi? Kysynkö sittenkin liian suoraan, liian aroista ja henkilökohtaisista asioista? Muistutin jokaista haastateltavaa, että he saavat puhua aiheesta juuri sen verran, kuin haluavat, eikä kysymyksiin tarvitse vastata, jos he eivät sitä halua.

Ilokseni havaitsin, että haastateltavani olivat valmiita puhumaan vaikeistakin asioista, vaikken osannutkaan aina muotoilla kysymyksiä parhaalla mahdollisella tavalla.

Klubitalossa ollessani jouduin pohtimaan myös sitä, onko kenttä taustani vuoksi liiankin tuttu ja voiko tämän vuoksi jotakin olennaista jäädä huomaamatta? Jouhki & Steel (2016, 30) nimittävät tätä ongelmaa kotisokeudeksi. Olenko kentällä liikaa mukavuusalueella ja jääkö jotakin sellaista havaitsematta, jota joku toinen tutkija ilman samanlaista ammatillista taustaa havaitsisi tai tulkitsisi eri tavalla? Tällöin olisin Marttilan (2014, 382) mukaan sisäpiiriläinen, mikä ohjaa liiaksi sitä, miten tulkitsin informanttejani. Kuinka paljon taustani siis oikeasti vaikutti tekemiini ratkaisuihin niin tutkimuskentällä kuin aineistoa tulkitessani? Ratkaistakseen näitä ongelmia tutkija tarvitsee paikantamista eli sen pohtimista, kuinka tutkijan osallisuus sekä tämän valta-asema näkyvät siinä, kuinka aineistoa on koottu ja tulkittu (Raunola 2010, 287, 307, 311). Koen ammatillisen taustani helpottaneen tutkimuskentälle astumista, yhteisön jäsenten kohtaamista sekä haastattelujen tekemistä. Jouduin kuitenkin koko kenttätöössä oloni aikana muistuttamaan itseäni, että toimin siellä tutkijan, en hoitajan roolissa. Tämä itsensä uudella tavalla paikantaminen tutkijan rooliin kulki mielessäni läpi koko tutkimusprosessin.

Tutkimusta tehdessään tutkijan on kiinnitettävä huomiota omiin tunteisiinsa sekä tunnesuhteeseen, joka syntyy tutkittavan kanssa (Pehkonen 2013, 48). Ammatillisen taustani vuoksi huomasin suhtautuvani sekä tutkittaviini että Klubitaloon myönteisesti, mistä voisi seurata ongelmia, jollen tiedostaisi suhtautumistapaani. Näitä riskejä olevan pyrkinyt minimoimaan itsereflektion avulla. Haastattelupaikkana toimi Klubitalossa oleva huone, jossa saimme olla haastateltavan kanssa omassa rauhassa. Koska haastattelupaikkana toimi Klubitalossa oleva tila, koen, ettei se vaikuttanut tutkijan valta-asemaa lisäävänä tekijänä (Alasuutari 2011, 146; Tolonen & Palmu 2007, 104-107). Haastatteluja oli kuusi kappaletta ja haastattelujen kestot vaihtelivat hieman yli kahdestakymmenestä minuutista aina lähemmäs kahteen tuntiin. Vaikka haastattelujani ohjasi valmis kysymyspatteristo, jonka olin lähettänyt haastateltavilleni etukäteen, nousi haastattelujen kuluessa mieleeni uusia lisäkysymyksiä, jotka kysyin haastateltaviltani. Haastatteluja litteroidessani havaitsinkin, että tiettyjen kysymysten kohdalla olisin tarvinnut taitoa rajata kysymyksiä, koska huomasin haastattelujen eksyneen välillä tutkimusaiheeni kannalta sivupoluille esittämieni lisäkysymysten johdosta

4. Metodologinen kehys

4.1 Hermeneutiikka

Tutkielmani tarkoitus on selvittää Klubitalon merkitystä jäsenilleen. Voidaan siis sanoa, että tutkimuskohteena on samanaikaisesti sekä yksilö eli Klubitalon jäsen, että yhteisö eli Klubitalo. Tutkielmassani tutkittavat peilaavat samanaikaisesti sekä itseään, että klubitaloyhteisöä pohtiessaan klubitaloyhteisön merkitystä itselleen. Tutkielmani on luonteeltaan laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, jota ohjaa hermeneuttinen tutkimusote. Hermeneutiikka tarkoittaa tutkimusasennetta, joka korostaa eläytymistä sekä inhimillisen syvällistä ymmärtämistä ja sitä voidaan soveltaa sekä ilmiöiden että niistä kirjoitettujen tekstien ymmärtämiseen. Hermeneuttista tulkintaa tehdessä pyritään ymmärtämään toisen ihmisen elämismaailmaa. Tutkittavana olevasta ei saa kerätä irrallisia piirteitä ja yhdistellä niitä epäaidosti uudeksi kokonaisuudeksi, vaan merkitysten on oltava koherentteja eli johdonmukaisia. Hermeneutiikalle on ominaista tieteellisten tulkintojen tuottaminen asettamalla tutkittava aineisto siihen kontekstiin, jossa se on syntynyt. Tällä tavoin voidaan kelata vähitellen auki aineiston merkityssuhteita sekä yhdistää niitä uudelleen. Tulkitsijan oma maailmankuva sekä aikakauden vallalla oleva ajattelutapa vaikuttavat tulkitsijan aineistosta tehtyyn tulkintaan. (Alasuutari 1994b; Alasuutari 2001, Anttila 2005, 305-307, 549; Jyu, Koppa, 2017; Määttänen 1997 32-45; Puuronen 2004, 41- 42; Routio; Varto 1992, 58-72.)

Hermeneuttisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta syvästi. Alkaessaan tutkia tutkimuskohdetta, tutkijalla on etukäteen jonkinlainen mielikuva aiheesta eli esiyymmärrys, jota hän pyrkii laajentamaan. Esiyymmärryksen avulla tutkija voi tarkastella tutkittavaa ilmiötä tarkasti ja monipuolisesti, sillä tutkijan esitiedot, kokemus ja kiinnostus synnyttävät jo ennen tutkimuksen tekoa osallisuutta, joka vaikuttaa myös tutkimukseen. Tutkimalla kohdetta eri näkökulmista käsin, yymmärrys lisääntyy mikä taas syventää myös aiempaa mielikuvaa tai näkemystä aiheesta. Näiden näkökulmien vuorottelua kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi, joka kuvaa tarkoitusta edetä aiheen ymmärtämisessä yhä syvemmälle. Näkökulmien vuorottelua jatketaan siihen asti, kunnes uusia ideoita tai ajatuksia ei enää synny. (Raunola 2010, 285, 287; Routio.)

4.2 Aineistolähtöinen sisältöanalyysi

Tutkimusmetodina tutkielmassani on aineistolähtöinen temaattinen sisältöanalyysi. Aineiston sisällön perusteella tekemänsä tulkinnan pohjalta tutkijalla on mahdollisuus muodostaa teoria.

Sisällönanalyysi nähdään usein perusmenetelmänä sosiaalitieteissä, ja sitä voidaan käyttää joko yksittäisenä menetelmänä tai myös osana väljää teoreettista kehystä, jossa useiden eri laadullisten analyysitapojen käyttäminen on mahdollista (Metsämuuronen 2005, 213-214; Tuomi & Sarajärvi 2009, 91.) Tutkielmani pohjautuu siis haastattelujen sisällön analysointiin, kirjallisen aineistoon (Klubitalon verkkosivut sekä muu kirjallinen aineisto) sekä kenttätöistä saatuihin havaintoihin sekä näistä systemaattisesti rakentuvaan yleiskuvaan Klubitalon merkityksestä sen jäsenille.

Sisällönanalyysia eli sisällön erittelyä voidaan kutsua tavaksi käsitellä sanallista tai tilastollista aineistoa. Sen avulla aineistosta kerätään tietoa tai tuotetaan havaintoja, joiden avulla voidaan luoda uudenlaisia näkemyksiä, nostaa esiin piilossa olevia tietoja sekä käsitteellistää asioita.

Sisällönanalyysin avulla tutkijalla on mahdollisuus havaita teemoja, jotka nousevat aineistosta. Sisällönanalyysin tavoitteena on tuottaa merkitysten koherenssi eli ymmärryksen saavuttaminen, jonka avulla voidaan ottaa huomioon ja ymmärtää kokonaisuutta. Koherenssin sekä vallitsevia merkitysisältöjä tuottaakseen tutkija tarvitsee käsitteitä sekä tietoa sen ilmiön kontekstista, jota hän tutkii. (Anttila 2005, 175-177, 276, 292 ; Bryman 2012, 559; Pietilä 1976, 31-34.) Sisällönanalyysi rakentuu aineiston ja kirjallisuuden vastakkainasettelusta, jolloin tutkijalla on mahdollisuus löytää aineistosta eroja ja samankaltaisuuksia. Sisällönanalyysissa päämääränä on kehittää aineiston pohjalta teoreettisia käsitteitä. (Krippendorf 2013, 89; Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.) Tässä tutkielmassa käytän sisällönanalyysiä väljästi, jolloin lähiluvun käyttö on soveltuvalla tavalla mahdollista. Metodini mukaisesti luokittelin ensin teemoja, yhtäläisyyksiä ja eroja, jotka nousivat aineistosta ja tein tulkinnat niiden pohjalta (Tuomi & Sarajärvi 2006, 93-95).

Tekstin merkitys ei ole kuitenkaan koskaan lopullinen, vaan se muodostuu vasta tekstiä lukiessa. Tekstistä tehty tulkinta ei ole kuitenkaan mielivaltainen, vaan sitä raamittaa sekä lukemisen antamat kehykset että konteksti. Kontekstin käsite ei ole kuitenkaan ongelmaton ja se edellyttää tulkintaa, se ei myöskään selitä tutkimuskohdetta mutkattomasti. Kontekstin tunteminen on tärkeää, vaikka konteksti ei merkitsekään pelkkää taustatietoa. Sekä tutkittavan että tutkijan tarkoitusperät ja yleiset esittämisen tavat vaikuttavat saatuun aineistoon. Kontekstualisoinnin tavoitteena onkin synnyttää hedelmällistä dialogia eri ilmiöiden välillä, jolloin ne myös selittävät toisiaan. (Bal – Bryson 1991, 175-177; Lukkarinen 1998a, 48-49.) Omassa tutkielmassani halusin tutkia Klubitalon antamien merkitysten lisäksi sitä, eroavatko nämä jäsenten kokemat merkitykset siitä, mitä merkityksiä Klubitalo itse itselleen antaa esimerkiksi verkkosivuillaan. Myös kentältä eli klubitaloyhteisöstä tekemäni havainnot valottavat tätä ilmiötä. Yhteisön ja jäsenten sille antaman merkityksen tutkiminen on kuitenkin haastavaa ja siksi tuloksena syntyy yhteisön kuvaus tietyllä tavalla eli inhimillisen todellisuuden representaatio (Moxey 1994, 3; Elovirta 1998, 85-86).

4.3. Lähiluku

Vastatakseni tutkielmani kysymykseen eli siihen, mikä on Klubitalon merkitys jäsenilleen, hyödynnän soveltaen lähiluvun tekniikkaa, joka nähdään osana sisällönanalyysiä. Lähiluku toimii tutkielmassani teoreettisena tekniikkana ilmentäen, miten aineistoa on luettu ja järjestetty. Lähiluvulla tarkoitetaan huomion kiinnittämistä ”yksittäisiin teksteihin tai tekstin osiin” (Pöysä 2015, 6). Lähilukua on kuvattu vaeltavana metodina, joka antaa tutkijalle vapautta rakentaa analyysilleen omat kehykset. Kirjallisuudentutkimuksessa alun perin käytettyä lähilukua käytetään nykyään silloin, kun analyysin tekeminen edellyttää huolellista ja ymmärtävää tulkintaa. (Pöysä 2012, 331.)

Lähiluvun avulla voidaan analysoida ja tulkita kirjallisia tekstejä, joita tässä tutkielmassa edustavat haastatteluaineistot. (Jyu Koppa 2017). Lähiluvussa keskitytään normaalia huolellisemmin yksittäisiin teksteihin, jolloin keskiöön nousee teksti ja se, mitä se sanoo. Lähiluku ei kuitenkaan tarkoita vain tarkkaa ja yksityiskohtaista lukemista, vaan myös sitä, miten konkreettista tekstiä tarkastellaan. Lähiluvussa tekstiä tutkitaan kokonaisuutena, jolloin kaiken analyysiin päätyvän tulee löytyä aineistosta tai tekstistä. Kuitenkin tutkijan on arvioitava sitä, miten tekstistä löytämät yksityiskohdat asettuvat suhteessa kokonaisuuteen. Lähilukua käyttäessään tutkijan tulee tehdä jatkuvaa vertailua tekstistä aiemmin tekemiensä havaintojen kanssa. Käytettäessä menetelmänä lähilukua, tulee tekstin lukemisen tapahtua useammassa vaiheessa: ensimmäinen lukukerta ja myöhempiä lukukertoja, jotka muuttavat tekstistä ensimmäisellä kerralla tehtyä tulkintaa. Luettaessa tekstiä ensimmäistä kertaa, havaitaan tekstistä ensin yksityiskohtia liikkuen kohti kokonaisuutta pyrkien samalla ymmärtämään tekstin kokonaismerkitystä. Näin tehty tulkinta on automaattista ja vailla reflektointia, jolloin osa tekstistä nousevista merkityksistä syntyy tiedostamattomasti aiemmista kokemuksista. Myöhemmät, uudet lukukerrat syventävät tai jopa kumoavat sen tulkinnan, joka tekstistä on tehty ensimmäisellä lukukerralla. Ensimmäisellä lukukerralla jotakin keskeistä saattaa jäädä huomaamatta tai tekstistä saatu ensivaikutelma onkin väärä. Lähiluvussa jokaisella lukukerralla tulisi huomata jokseenkin eri asioita, kuin aineistoa ensimmäistä kertaa luettaessa. Lukukertojen lisääntyessä tekstistä kohoaa esiin yksityiskohtia, joiden huomioiminen jäi ensimmäisellä lukukerralla kokonaisuuden hahmottamisen varjoon. Tutkijan täytyykin ”uudistaa” lukemistaan jokaisella lukukerralla, jolloin myös tutkijan tarkastelukohde on aina hieman erilainen. Tutkijan ennako-odotukset ja käsitykset sävyttävät kuitenkin jo ensimmäistä lukukertaa, joten havaintojen kirjoittaminen tekstistä alusta lähtien on suositeltavaa. Luettaessa tekstejä useamman kerran, nämä havainnot kehittyvät irrallisista

selkeämmiksi tulkinnoiksi lukemisen muuttuessa samalla analyttisemmäksi ja katkonaisemmaksi. Lähiluku on kuitenkin aina lopusta avoin, joten tutkijan on hyväksyttävä se tosiseikka, ettei lähiluku voi koskaan tulla lopullisesti valmiiksi. (Pöysä 2010, 340; Pöysä 2010, 338-340; Pöysä 2015, 7, 26, 28-29, 30-31.)

Menetelmänä lähiluku ei kuitenkaan tarkoita vain lukemista, vaan usein tekstiä jo ensimmäistä kertaa luettaessa tehdään tekstistä alleviivauksia ja muistiinpanoja. Kirjoittaminen liittyykin heti alusta lähtien tulkitsevaan lukemiseen. Prosessin edetessä kirjoittaminen usein lisääntyy ja kirjoitettu teksti muuttuu pelkistä muistiinpanoista tulkitsevaksi ja sisältää yhä enemmän reflektointia sekä väitteitä tekstin sisällöstä. Myös lukeminen muuttuu alkuvaiheen keskeytyksettömästä luennasta yhä enemmän analyttiseksi ja katkonaiseksi. Tekstiin palattaessa yksityiskohtiin aletaan kiinnittää enemmän huomiota. Näin lähiluvussa siirrytään tekstiä ketjumaisena näkevästä eli syntagmaattisesta lukutavasta paradigmaattiseen, jossa tekstin eri osia rinnastetaan ja vertaillaan. Lähilukua voidaankin ajatella menetelmäksi, jossa omia, tekstistä tehtyjä tulkintoja, täsmennetään ja muutetaan. Näin myöhemmin tehtävä tekstien välinen vertailu on mahdollisimman pätevää. Tarkasteltaessa tekstin yksityiskohtien sijaan sen kokonaisrakennetta tulee esiin lähiluvun luonne: lähiluvussa ei tarkastella vain tekstin piirteitä, vaan se on myös tekstin tulkitsemista. Tulkitseminen tapahtuu sekä tekstistä että siitä näkökulmasta, josta tekstiä tutkitaan. (Pöysä 2015, 31-33.)

Tutkielmaa tehdessäni aloitin lähiluvun jo ennen kuin pääsin syventymään haastatteluista ja havainnoinnista syntyneeseen aineistoon. Purettuani auki esiymmärykseni sekä tutustuttuani Klubitalosta tehtyihin aikaisempiin tutkimuksiin, huomasin poimineeni jo haastatteluja tehdessäni tiettyjä teemoja, jotka nousivat haastatteluissa esiin. Kirjoitin näitä havaintojani ylös haastatteluja nauhoittaessani. Litteroیدessani haastatteluaineistoja, alleviivasin samalla mielestäni tärkeitä, tutkielmaani liittyviä kommentteja. Saatuaani koko haastatteluaineiston litteroitua, luin tekstejä läpi useita kertoja eri näkökulmista käsin. Kirjasin lukiessani keskeisiä teemoja paperille ylös poimien erityisesti teksteistä samankaltaisuuksia, eroja sekä yllättäviä kommentteja. Lukemisen pohjalta kokonaisuudesta alkoi muodostua pienempiä osia ja toisinpäin, jolloin kokonaiskuva ja tulkinnan tekemistä alkoi syntyä. Syntyi tutkielman runko sekä kolme pääteemaa, jotka esiintyivät haastatteluaineistossa yleisesti eli nämä kolme pääteemaa nousivat esiin jokaisessa haastattelussa. Nämä kolme haastatteluista esiinnoussutta pääteemaa liittyen Klubitalon merkitykseen jäsenilleen ovat Klubitalon tarjoama sisältö elämään, elämänhallinnan parantuminen sekä toipuminen. Toipumisen alle katson kuuluvaksi myös nykyisen toimintakyvyn ylläpitämisen. Näiden kolmen pääteeman lisäksi nostan aineistoa käsittelevässä osiossa esiin myös muita haastatteluissa nousseita

samankaltaisuuksia, eroavaisuuksia sekä yllättäviä kommentteja liittyen jäsenten kokemuksiin Klubitalosta ja sen merkityksestä. Lukuisten esimerkkien ja sitaattien kautta pyrin tekemään aineistosta ja siitä tekemästäni tulkinnasta mahdollisimman läpinäkyvän. Samalla haluan lukuisilla aineistonäytteillä nostaa esille informanttien oman äänen.

Sisällönanalyysin mukaisesti haastatteluaineisto jakautui havaintoyksiköihin, joka käynnisti spiraalimaisesti vaihe vaiheelta etenevän prosessin eli iteratiivisen analyysin, jota kutsutaan laadulliselle analyysille luonteenomaiseksi hermeneuttiseksi kehäksi. Hermeneuttinen kehä muodostuu tekstin lukemisesta ja tulkitsemisesta siinä vaiheessa, kun tutkija lähestyy totuutta niin kokonaisuuden kuvaamisen kuin sen osien kuvaamisen kautta. Tarkastelin tutkittavaa haastatteluaineistoa eri näkökulmista pyrkien saamaan aikaan iteraation avulla tarpeeksi tarkan analyysin aiheesta. Sisällönanalyysin ytimen muodostaa luokittelu tai aineiston erittely, jossa aineisto paloitellaan osiin, jolloin ne muodostavat omat luokkansa ja myöhemmässä vaiheessa ne yhdistetään analyysin tekoa varten. Tämän luokittelun tarkoituksena on löytää aineistosta samankaltaisuuksia sekä eroavaisuuksia, jotta saadaan aikaan analyysi. Sisällönanalyysin päämääränä on etsiä aineistosta merkityksiä, jotka nousevat luokittelujen kautta. (Anttila 2005, 282; Dey 1993, 53; Kokkonen 2015, 52 ; Tuomi& Sarajärvi 2009, 104.)

Tutkielmaa tehdessään tutkijalla on useita erilaisia positioita. Analyysin tekeminen rinnastuu tutkimisen kohteena olevaan vuorovaikutukseen. Tuottaessaan aineistoa sekä analysoidessaan sitä, tutkija paneutuu sen suullisiin ja tekstuaalisiin ääniin sekä keskustelee aineiston kanssa. Lisäksi tutkija käy dialogia muiden tutkijoiden kanssa tutustumalla näiden teksteihin. Lopulta tutkija kohdistaa tekstinsä myös yleisölle, esimerkiksi tutkittavalle yhteisölle. Tutkija onkin samalla tavalla kulttuurinen toimija, jolla on käytössään tietynlaiset resurssit tulkita. Tutkijan toiminnallisuuden häivyttäminen tai positiotta toimiminen onkin mahdotonta, koska myös itsensä ulkopuoliseksi määrittely suhteessa tutkittavaan on aktiivinen positio. (Burr 1995, 160 ; Edwards 1997, 46; Juhila 2002, 201-202.) Tutkija tarkastelee ja analysoi tutkimusaineistoaan, jolloin tutkijalla on suhde tutkittavana olevaan kohteeseensa. Tutkija voi toimia jossakin kolmesta positioista: hän voi olla, analyytikko, asianajaja tai tulkitsija. (Juhila 2002, 201-202.) Tässä tutkielmassa positioni on tulkitsija, jolloin analyysin ja aineiston välinen vuorovaikutussuhde on tutkielmani keskipiste. Aineisto on tutkielman keskiössä ja samalla kun se keskustelee tutkijalle, keskustelee myös tutkija aineiston kanssa sen lähestymistavan kautta, jonka hän on valinnut. Tällöin on tarkasteltava tutkijan subjektiivisuutta eli sitä, kuinka tutkijan tausta, historia tai omat kokemukset ohjaavat häntä näkemään aineistoa tietyllä tavalla. (Juhila 2002, 201-202.)

5. Tutkimusmenetelmät

5.1 Etnografia

Tutkielmani tutkimusote on etnografinen, jolla tarkoitetaan tutkimustapaa, joka pyrkii kuvamaan, selittämään ja ymmärtämään tutkimuskohdetta kokonaisvaltaisesti (Hammersley & Atkinson 2007, 3-4; Huttunen 2010, 39; Uotinen 2005, 61.) Havainnointi ja haastattelut ovat etnografiassa keskeisiä tutkimusaineiston keräämisen välineitä (Hirsjärvi & Hurme 2009, 160; Jouhki & Steel 2016, 25.) Tutkielmani aineiston olen kerännyt haastattelemalla kuutta Klubitalon jäsentä sekä havainnoimalla Klubitalon arkea. Olin Klubitalolla paikan päällä havainnoimassa kuutena päivänä maaliskuuhuhtikuussa 2017. Näinä kuutena päivänä vietin talolla aikaa koko Klubitalon aukioloajan eli klo 8.30- 16 välisen ajan. Koen saaneeni havainnointikerroiltani melko hyvän peruskuvan Klubitalon toiminnasta, vaikka paljon jäikin näkemättä ja kokematta.

Etnografista tutkimusotetta käyttämällä voidaan saada näkyviin kulttuurisesti monitahoisia ilmiötä ja niiden merkityksiä sekä yksilöille että yhteisöille. Etnografialle on tyypillistä induktiivinen päättely, jossa arjen ilmiöitä käsitteellistetään ja teoretisoidaan kenttätutkimuksesta saatujen havainnointiaineistojen pohjalta. Etnografiassa kulttuuria analysoidaan syvällisesti, lisäksi tulkitaan merkitysjärjestelmiä. Syvällisen analyysin tekeminen ja merkitysjärjestelmien tulkinta edellyttää kulttuurin kuvaamista sekä käsityötä, jota syntyy refleksiivisen tulkintaprosessin avulla. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 7- 8.) Etnografiaa tehdessään tutkija ei löydä yhtä ainoaa tai lopullista vastausta tutkimuskysymyksiinsä, vaikka häntä pystyykin samaan lisää tietoa ja ymmärrystä tutkittavana olevasta ilmiöstä (Hämeenaho & Koskinen 2014, 8, 27). Etnografian keskeisenä tavoitteena onkin löytää ihminen kulttuurisen ilmiön takaa sekä ymmärtää hänen toimintaansa ja ajatteluaan (Lehtonen 2005, 16.)

Etnografia pohjautuu kenttätutkimukseen, jolloin koko tutkimusprosessi ja tutkimuksen lopputulosta määrittävät sekä kentältä kerätyt aineistot että vuorovaikutus tutkittavien kanssa.

Vuorovaikutuksessa syntyvä tieto edellyttää subjektiivista tulkintaa, jolloin tutkija ei voi häivyttää itseään tutkimuksestaan, vaan hänen on tultava näkyväksi niin ajatustensa, asenteidensa kuin ratkaisujensakin osalta. Tällöin myös tutkija itse toimii tutkimuksensa työkaluna. (Vakimo 2010, 86; Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 9; Marttila 2014, 379.) Tutkija ei havainnoi tutkimustaan objektiivisesti, vaan hänen tulee tiedostaa läsnäolonsa tutkimuksessaan (Collins & Gallinat 2010, 4). Fingerroosin ja Haanpään (2006) mukaan kulttuurintutkimuksen tekemiseen liittyy aina tutkijan refleksiivinen paikantaminen, joka jaetaan neljään osaan. Itsereflektion lisäksi tutkija tarvitsee metodologista reflektiota, epistemologista eli tietoteoreettista reflektiota sekä

ulkoisten merkitysten ja eettisten sitoumusten reflektiota (Fingerroos & Haanpää 2006, 41.) Tutkijan tekemän reflektion kautta muiden on mahdollista seurata tutkijan tutkimuksen tekoprosessia sekä arvioida tutkimustulosten luotettavuutta ja merkitystä. Tämä pitää sisällään avoimen ja rehellisen aukikirjoittamisen tutkijan omasta paikasta tutkimuksessa, aineistosta, tutkimusmenetelemistä, käytetystä teoriasta, käsitteistä ja sitoumuksista. Myös tutkijan omat esioletukset on kirjoitettava auki, jotta näkyviin tulee kaikki ne seikat, jotka ovat vaikuttaneet tutkimusaineiston kokoamiseen ja tutkimuksen teon oikeutukseen. (Fingerroos & Haanpää 2006, 41-42; Fingerroos & Jouhki 2014, 89; Rastas 2005, 94- 95.) Etnografiaa tehtäessä reflektio on aloitettava aiheen valinnasta lähtien: mitkä ovat tutkijan motiivit aiheen valintaan (Järviluoma 2010, 239). Tutkielmassani osa tekemästani reflektoinnista tulee esille haastatteluaineistosta nostamillani näytteillä ja referaateilla, joiden kautta perustelen aineistosta tekemiäni tulkintoja. (Paal 2011, 174; Pehkonen 2013, 46.) Tutkielman aiheen pariin minut ohjasi taustani psykiatrisena sairaanhoitajana sekä halu tarkastella mielenterveysongelmia sekä mielenterveyskuntoutujia erilaisesta näkökulmasta käsin, kuin mihin olen sairaus- ja diagnoosikeskeisessä työssäni tottunut. Aiheen valinnan taustainnoittajana toimi myös haluni tarkastella yhteiskunnallisesti merkittävää, mutta vähälle tarkastelulle jäänyttä aihetta eli mielenterveyskuntoutujien omaa, julkisesta terveydenhuollosta irrallaan olevaa työpainotteista yhteisöä.

Etnografiaa tehdään käytännönläheisesti, ihmisten arkisen toiminnan keskiössä. Tutkittavana olevasta käytetään sanaa informantti, joka pitää sisällään ajatuksen informantista aktiivisena tiedon tuottajana, eikä pelkkänä passiivisena tutkimuksen kohteena. Haastatteluissa informanttini kertoivat ajatuksiaan ja kokemuksiaan Klubitalon merkityksestä samalla tulkiten ja merkityksellistään niitä. Tutkijana taas tulkitsen heidän tulkintojaan aiheesta (Lauren 2010, 444). Etnografiassa tutkija vaikuttaa tutkimuksensa lopputulokseen määrittelemällä tutkimuskenttäänsä, tutkimuskysymyksillään, valitsemillaan tutkimusvälineillä sekä tutkimusaineistosta tekemiensä tulkintojen kautta. Tutkijan kentältä vuorovaikutuksessa saama aineisto ja aineistosta syntyvä tutkimus luovat todellisuutta, joka vaikuttaa ympäröivään maailmaan. Etnografiaa tehdessään tutkija toimii subjektiivisesti, jolloin refleksiivisyyteen ja eettisyyteen liittyvät aiheet kulkevat tutkijan mielessä koko sen ajan, kun hän tekee tutkimustaan. (Hämeenaho & Koskinen-Koivisto 2014, 8-12, 21; Murchison 2010, 16.) Tutkimuskenttäni muodostavat klubitaloyhteisö itsessään sekä kuusi haastateltavaa, joiden kanssa luomani vuorovaikutuksen kautta pyrin syventämään ymmärrystä Klubitalon merkityksestä.

Osallistuvan havainnoinnin nähdään olevan kiinteä osa etnografiaa, kun pyritään tutkimuskohteena olevan kulttuurin laaja-alaiseen ja kattavaan kuvaamiseen (Lauren 2010, 444). Osallistuva

havainnointi voi olla luonteeltaan joko aktiivista tai passiivista. Aktiiviseksi havainnoinnin tekee tutkijan aktiivinen läsnäolo sekä sen vaikutus tutkittavaan ilmiöön. Tämä tutkijan aktiivisuus voi ilmetä esimerkiksi hänen aktiivisena osallistumisenaan tutkittavana olevaan projektiin. Passiivinen osallistuva havainnointi taas tarkoittaa tutkijan läsnäoloa ja osallistumista tutkittavaan tilanteeseen vailla tutkijan vaikuttamista tapahtumien kulkuun. Tutkija toimiikin havainnoidessaan kahdessa roolissa: hän on niin osallistuja kuin myös muiden käyttäytymisen seuraaja. Riippuen tilanteesta, tutkija ottaa osaa toimintaan välillä aktiivisemmin, välillä passiivisemmin, mutta täysin ulkopuoliseksi tutkija ei voi jäädä, koska kaikki tutkittavat havainnoivat tutkijan paikallaolemisen. Keskeistä tutkimuskentällä havainnoitaessa on se, ettei tutkijan läsnäolo tunnu tutkittavista kiusalliselta, vaan nämä tottuvat tutkijaan riittävästi. (Anttila 1996, 218- 224.) Itse tein kenttätyössä passiivista osallistuvaa havainnointia: otin osaa klubitaloyhteisön arkeen esimerkiksi ruokailemalla ja kahvittelemalla yhteisön jäsenten kanssa sekä osallistumalla talon ryhmiin. En kuitenkaan pyrkinyt vaikuttamaan näihin tilanteisiin, vaan pysyin pääosin passiivisena taustalla tarkkailemassa talon tapahtumia. Alkuvaiheessa läsnäoloni varmasti vaikutti jonkin verran joihinkin yhteisön jäseniin, mutta mitä enemmän vietin aikaa talolla ja tulin jäsenille tutuksi, sitä vähemmän koin jäsenten enää kokevan minut pelkäksi ulkopuoliseksi tarkkailijaksi.

Tehdessään havaintoja tutkimuskentästään, tutkija toimii subjektiivisesti sekä valikoivasti. Ennako-käsitykset ja odotukset vaikuttavat tutkijan tekemiin havaintoihin, kuten myös tutkijan aikaisemmat kokemukset, tämän mieliala sekä aktiivisuustaso. Havainnoidessaan tutkijan on välttämätöntä valikoida tekemäänsä havainnointia. Havaintomäärän kasvaessa äärettömäksi ei aineiston kerääminen ole enää mahdollista. (Eskola & Suoranta 1998, 102- 103.) Tehdessään osallistuvaa havainnointia sekä ollessaan vuorovaikutuksessa tutkittavien kanssa, kielen lisäksi myös eleet, ilmeet, liikkeet sekä kosketus ovat osa tätä vuorovaikutussuhdetta. Tutkijan tulee olla tietoinen tästä vuorovaikutuksen laaja-alaisuudesta, jotta olennaista informaatiota ei jäisi välittymättä. (Anttila 1996, 218-224.)

Mistä sitten tietää, milloin tutkimusaineistoa on riittävästi? Etnografian tyhjentävä ja kaikenkattava tekeminen ei ole mahdollista. Riittävän tutkimusaineiston määritelmänä on pidetty saturaatio- eli kylläntymispistettä, jolloin aineisto ei tuota enää uutta informaatiota, vaan samat teemat alkavat toistua siinä. Tutkimusaineiston määräkään ei ole välttämättä keskeisin seikka, vaan se, että tutkittava kenttä ja sen tuottama aineisto ovat erityisiä. (Fingerroos & Jouhki 2014, 102- 103.) Tutkielmassani korostuu kentän erityisyys, olenhan ensimmäisenä suomalaisena etnologina tutkinut mielenterveyskuntoutujien muodostamaa yhteisöä ja sen merkitystä jäsenilleen.

Kulttuuriantropologi Robert Borofskyn (2011) mukaan antropologista tutkimusta voidaan käyttää muutoksen välineenä tai hyödyntämään yhteiskunnan tavoitteita. Etnografiselle tutkimukselle on ominaista tuottaa tietoa yhteiskunnan marginaalissa olevista ryhmistä ja kulttuureista (Hämeenaho & Koskinen - Koivisto 2014, 24). Oma tutkielmani voikin toimia osaltaan yhteiskunnallisesti tärkeänä mielenterveyskuntoutujien äänen esiin nostajana: se tuottaa mielenterveysongelmiin ja niistä kuntoutumiseen liittyvää tietoa sekä lisää ymmärrystä aiheesta.

5.2 Teemahaastattelu

Teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelumenetelmä, jolle on luonteenomaista se, että haastattelulla on jokin etukäteen sovittu näkökulma. Teemahaastattelussa pyritään saamaan tietoa jostakin tietyistä aihepiiristä, jonka haastateltavat ovat omakohtaisesti kokeneet. Teemahaastattelun keskiössä on haastateltavien oma elämysmaailma ja teemahaastattelun tarkoituksena on kerätä haastateltavien subjektiivisia kokemuksia valitusta aiheesta. Tällöin tutkittavien oma ääni pääsee esiin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 47.)

Teemahaastattelua käyttämällä saadaan kokemusperäistä tietoa asioista ja sitä käytetään etenkin silloin, kun kyseessä on arkaluontoinen aihe tai kun tutkimuskohteena on vähän tunnettu tai tutkittu asia (Metsämuuronen 2005, 226 ; Åstedt- Kurki & Heikkinen 1994, 420). Teemahaastattelua voidaan käyttää myös silloin, kun vastaukset perustuvat tutkittavana olevan omiin kokemuksiin tai kun halutaan tarkempaa ja syvällisempää tietoa jostakin aiheesta (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.) Teemahaastattelun avulla haastateltavia kyetään huomioimaan haastattelutilanteissa joustavasti sekä keräämään tietoa monenlaisissa tilanteissa (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2008, 200 – 201). Teemahaastattelua käyttämällä tutkija tietää varmasti, keneltä haastatteluaineisto informaatio on peräisin (Lobiondo- Wood & Haber 2002, 303).

Haastattelua tehtäessä ollaan sosiaalisessa puhetilanteessa, jossa kaksi henkilöä on kielen kautta vuorovaikutuksessa. Tutkija tutkii haastattelun ja haastateltavan puheen sisältöä, johon haastattelijan läsnäolo vaikuttaa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 49-52.) Haastattelua tehdessään tutkijalla on tarkoituksensa ja haastattelussa kummallakin osapuolella omat roolinsa: haastattelijalla on tietämättömän roolissa ja haastateltavalla taas on tietoa tutkittavana olevasta asiasta. Tutkija on aktiivinen toimija haastatteluihin ryhdyttäessä : hän ohjaa keskustelua puheenaiheisiin, jotka ovat tarkoin määrättyjä. (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 22.) Hyvässä teemahaastatteluun perustuvassa tutkimuksessa tutkimuskysymysten muodostamisen olisi hyvä tapahtua kolmea eri tapaa

yhdistellen. Ensimmäinen kysymysten muodostamisen tapa pohjautuu tutkijan intuitioon. Intuition lisäksi tutkimuskysymyksiä tulisi luoda aihetta aikaisemmin tutkitusta kirjallisuudesta sekä sieltä nousevista teemoista. Kolmantena kysymyksiä ja teemoja voidaan muodostaa teoriasta, jolloin teoreettinen käsite muutetaan haastatteluteemoiksi. Jos tutkija käyttäisi tutkimuskysymysten luomiseen pelkästään intuitiotaan, voisivat ne pohjautua liiaksi tutkijan omiin vahvoihin ennakkokäsityksiin aiheesta. (Eskola & Vastamäki 2001, 33.) Tutkimuskysymyksiä muodostaessaan valittujen haastatteluteemojen tulisi olla niin väljiä, että tutkittava ilmiö paljastuu niiden kautta mahdollisimman monipuolisesti. Teemahaastattelun ominaispiirteisiin kuuluu, että tutkittava tekee tutkijan lisäksi tarkennuksia: vastauksillaan tutkittava tarkentaa ja syventää tutkimuskohteena olevaa ilmiötä ja sen ymmärtämistä (Bell 2006, 161; Hirsjärvi & Hurme 2000, 66-67.) Omat haastattelukysymykseni ovat syntyneet edellä mainituilla kolmella tavalla: tutkielmani ohjaajan kanssa käymäni keskustelun ja intuition pohjalta, tutustumalla aikaisempiin Klubitaloa koskeviin tutkimuksiin sekä teorianmuodostuksen kautta.

Teemahaastattelun ominaispiirteisiin kuuluu olennaisesti haastattelun nauhoittaminen, johon on aina saatava haastateltavana olevan lupa (Mäkinen 2006, 94). Tutkijan on toimittava tutkimustilanteessa neutraalisti, vaikka esiin voisi nousta monenlaisia tunteita ja mielipiteitä aiheesta (Kuula 2006, 154). Tutkijan on myös vältettävä liian ohjaavien kysymysten tekemistä, jotta vastaukset toisivat esiin tutkittavan näkemyksiä tutkijan näkemysten ja ajatusten sijaan (Kylmä & Juvakka 2007, 93.)

6. Aineiston analyysi

Aineistoa analysoitaessa on tarkoituksena löytää yhteisiä käsitteitä ja lainalaisuuksia, jotka kuvaavat aineistoa. Aineiston analyysi tarkoittaa tiivistämistä, jota tutkija tekee läpi koko tutkimusprosessin. Tiivistäessään, tulkitessaan ja ymmärtäessään aineistoa, tutkija pyrkii löytämään aineistosta sitä yhdistäviä ja erottavia piirteitä. Näiden kautta tutkimusaineistosta piirtyy kuva myös tutkimusta lukevalle. (Hammersley & Atkinson 1996.)

Tässä luvussa tarkastelen sitä, mitä haastatteluihin osallistuneet jäsenet kertoivat Klubitalon merkityksestä omassa elämässään. Haastattelujen avulla pyrin saamaan tutkimukseeni yksittäisen jäsenen näkemyksiä sekä kokemuksia klubitalon merkityksistä, missä onnistuinkin. Haastatteluihin

osallistui kuusi vapaaehtoista Klubitalon jäsentä iältään nuoren aikuisen ja pian vanhuuseläkkeelle jäävän väliltä. Haastateltavina oli sekä miehiä että naisia. Kysyin jokaiselta haastateltavalta samat kysymykset, jotka olin lähettänyt haastateltavilleni etukäteen. Haastattelutilanteet poikivat haastateltavien vastausten pohjalta lisäkysymyksiä. Haastattelut kestivät kahdestakymmenestä minuutista lähemmäs pariin tuntiin. Klubitalolle antamiensa merkitysten lisäksi alaluvuissa käsitellään Klubitaloa yhteisönä, aikaa ennen Klubitalon jäsenyyttä, Klubitalon arkea ja toimintoja sekä niitä eväitä, joita haastatellut kokivat saaneensa klubitalokäynneistä itselleen. Näiden kysymysten lisäksi tarkastelun alle tulee se, millaisena haastateltavat kokevat Klubitalon suhteessa julkisen terveydenhuollon tarjoamiin mielenterveyspalveluihin.

Pääaineiston olen kerännyt kenttätöjaksollani Suvimäen Klubitalossa helmi-maaliskuussa 2017. Kuuden haastattelukerran lisäksi olin kuusi kokonaista päivää fyysisesti läsnä havainnoimassa Klubitalon arkea. Näistä päivistä tekemistäni havainnoista pidin havainnointipäiväkirjaa. Kenttätöaineiston lisäksi käytössäni oli aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, kuten klubitalotoimintaa esittelevät kirjat ja esitteet. Analyysivaiheessa litteroin tekemäni kuusi haastattelua sekä puhtaaksikirjoitin havainnointipäiväkirjaani tekemäni havainnot. Haastattelunauhoituksia kertyi kaikkiaan noin viisi ja puoli tuntia, auki litteroituna 85 sivun verran.

6.1. Klubitalon merkityksiä

Halusin selvittää, mitä Klubitalo merkitsee itse kullekin haastateltavalle heidän arjessaan. Jokaisen haastateltavan kanssa aloitin haastattelut kysymällä siitä, koska nämä olivat liittyneet Klubitalon jäseniksi. Haastateltavien vastausten kohdalla oli hajontaa: kaksi haastateltavista oli ollut mukana toiminnassa lähes Suvimäen Klubitalon perustamisesta, eli vuosituhanen vaihteesta lähtien (Suvimäen Klubitalo on perustettu vuonna 1999.) Kaksi haastateltavaa oli liittynyt Klubitalon jäseniksi noin viisi vuotta Klubitalon perustamisesta ja kaksi vuoden 2015 aikoihin. Siitä, kuinka he olivat kuulleet tai löytäneet Klubitalon, vallitsi yhtenäinen taustatarina: jokainen haastateltava oli kuullut Klubitalosta hoitavan tahon (psykiatrinen sairaala, psykiatrian poliklinikka tai psykiatrinen kuntoutuskoti) kautta. Tämä on sinänsä ymmärrettävää, koska talon jäsenyyden saamisen edellytyksenä on joko parhaillaan voimassa oleva tai menneisyydessä ollut psykiatrinen hoitosuhde. Yllätyin haastatteluissa iloisesti siitä, että julkisen terveydenhuollon työntekijät olivat tietoisia Klubitalosta sekä ohjanneet asiakkaansa talolle. Pohdin paljon vaadetta psykiatrisesta hoitosuhteesta jäsenyyden saamisen edellytyksenä. Tällä lienee pyritty pitämään toiminta organisoituna, jottei Klubitalosta tulisi yleistä ajanviettopaikkaa. Klubitalon jäsenyyttä on siis

säädely, jotta sen käyttö kohdentuisi juuri mielenterveyskuntoutujille. Samalla myös Klubitalon resurssit kyetään paremmin ohjaamaan hallittavissa olevaa jäsenmäärää varten.

Vastaukset kysymykseen Klubitalon merkityksestä olivat keskenään samansuuntaisia: niiden mukaan Klubitalo merkitsee haastatelluille jäsenille sisältöä arkeen, mielekästä tekemistä, työntekoa, hyvinvointia, arkirytmää, sosiaalisia kontakteja sekä yhteisöä, johon kuulua. Usea haastateltava oli kuullut jo ennen jäsenyyttä, että Klubitalolla järjestetään mukavia tapahtumia ja retkiä. Lisäksi sillä, että Klubitalolla sai tehdä halutessaan töitä, oli usealle haastateltavalle iso merkitys käyntien mielekkyydelle. Suurin osa haastelluista ei olisi käynyt Klubitalolla, jos siellä olisi ollut tarjolla vain pelkkää olemista ja istumista.

-- (Klubitalo) on niinku mahdollisuuksia, se on itsensä kehittämistä, voimavarojensa löytämistä, vertaistukea, sitä se niinku tiivistettynä on—

Tässä tutkielmassa asettelen haastateltujen Klubitalosta tuottamat merkitykset eli mielekkään tekemisen, arjen sisällön, työnteon, hyvinvoinnin ja arkirytmien, osallisuuden käsitteen alle. Osallisuuden kokemus nousee yksilön autonomiasta sekä hänen voimavaroistaan, joiden avulla pyritään lisäämään yksilön subjektiivista sekä vahvistamaan yksilön elämänhallintaa (Haahtela 2006, 68). Osallisuus pitää sisällään liittymisen, kuulumisen, yhteensopivuuden, mukaan ottamisen, osallistumisen, vaikuttamisen ja demokratian käsitteet. Osallisuudessa yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa oman elämänsä kulkuun ja sen nähdään tarjoavan mahdollisuuksia, toimintoja, palveluja ja yhteisiä asioita. Osallisuus syntyy yksilöiden välisessä vuorovaikutuksessa ja sen edellytyksenä on se, että yhteisö ottaa jäsenensä huomioon, mutta se edellyttää myös jäsentensä aktiivista osallistumista. Osallisuus nähdään syrjäytymisen vastakohtana. (Isola ym. 2017, 3, 5, 16; Oranen 2008, 9; Matthies 2014, 8.) Se, että Klubitalo tarjoaa osallisuuden kokemuksia jäsenilleen ja pyrkii näin torjumaan jäsentensä syrjäytymistä, noudattelee sitä perustaa, jolle Klubitaloyhteisö alun perin luotiin. Klubitalo on tarjonnut sen alkuhetkistä lähtien mielenterveyskuntoutujille mahdollisuutta tulla osalliseksi ja välttää syrjäytyminen. Se, että yhä 80 vuotta perustamisensa jälkeen, klubitalomalli vastaa samoihin haasteisiin kuin aikoinaan klubitalomallia perustettaessa 1940-luvulla, kertoo sekä siitä, että klubitalomalli on vakiinnuttanut tärkeän asemansa yhteiskunnallisena vaikuttajana, että myös siitä, ettei yhteiskunta ole tietyiltä osin juurikaan muuttunut kahdeksassakymmenessä vuodessa. Se, että mielenterveysongelmat yhä 2020-luvulla tarkoittavat pahimmillaan syrjäytymisvaaraa, herättää kysymyksen, miksi näin on edelleenkin? Etenkin, kun mielenterveysongelmista kärsiviä on yhteiskunnassamme yhä enemmän.

Haastatteluissa korostui se, että useampi haastateltava koki Klubitalon paikkana, johon saa tulla, ja jossa on tekemistä, minkä myötä ajatuksia saa ikävistä asioista helpommin pois. Kaksi haastateltavaa totesi, että ilman klubitalokäynnejä elämä olisi ollut pelkkää nukkumista ja tupakointia ja yhden haastateltavan mukaan hänellä oli taipumus jämähtää kotiinsa sekä vaikeuksia lähteä kotoa mihinkään, mutta klubitalokäynneistä hän sai syyn lähteä liikkeelle. Eräs haastateltava kertoi, että ikävän elämänvaiheen aikoihin Klubitalo oli yksi niistä asioista, jotka kannattelivat ja pitivät häntä kasassa.

-- monesti en tehnyt mitään, et tulin paikalle. Se oli niinku se, et tulin paikalle, olin jonkun aikaa ja söin täällä ja juttelin ihmisten kanssa. Et se oli niinku se... Sillon kun on huonommassa kunnossa, niin silloin riittää se, että tulee paikalle... Mä jotenkin koin sen, et se on tärkeätä, että mä lähen, et jotenkin mä oon pitänyt, et se lähteminen on tärkeätä--

Muutama haastateltava nosti Klubitalon merkitykseksi myös sen toimimisen turva- tai pakopaikkana muiden tukiverkoston puuttuessa.

-- tää on tällä hetkellä varmaan tärkein paikka mun elämässä. Täällä on, tää on ainoa paikka tällä hetkellä, jossa on hyvä olo sillä lailla. Kotona mulla ei ole turvallinen, eikä hyvä olla, mutta täällä kyllä on--

Klubitalo muodostaa paikan, jolla on sen jäsenille erilaisia merkityksiä. Joillekin haastateltavista se tarkoittaa paikkaa, jossa tehdä töitä ja tavata ihmisiä. Toisille se taas tarkoittaa ainoaa turvallista paikkaa sen hetkessä elämässä. Klubitalo edustaa jäsenilleen siis Hernesiä (2004, 72) mukaillen sekä fyysistä, sosiaalista että mentaalista tilaa, jotka toimivat samanaikaisesti rinnakkain ja päällekkäin ja muodostavat näin aina uusia eritasoisia tiloja. Fyysistä tilaa Klubitalo edustaa siten, että se tarjoaa fyysisen Klubitalo-rakennuksen ja sen sisältämät fyysiset puitteet huoneineen ja huonekaluineen, joissa jäsenet voivat tehdä töitä, ruokailla yms. Mentaalinen tila rakentuu jaettujen kokemusten, ajatusten ja ideoiden pohjalta (Nonaka & Konno 1998, 46). Mentaalisen tilan piiriin voitaneen laskea Klubitalon jäsenilleen tuottama turvallisuuden tunne. Sosiaalinen tila muodostuu vuorovaikutuksessa ja välittyy ihmisten välillä läsnäolon kautta (Hernes, 2004, 72.) Tätä sosiaalista tilaa Klubitalolla edustaa klubitaloyhteisö.

Vaikka haastateltavien antamat merkitykset Klubitalolle olivat melko yhtenäisiä keskenään, jokainen jäsenistä hyödyntää taloa omien tarpeidensa mukaan. Myös kunkin haastateltavan sen

hetkinen vointi vaikutti siihen, mitä Klubitalo heille merkitsee. Tasaisessa voinnissa ollessa Klubitalo merkitsee muun muassa ihmissuhteita, työntekeä, itsensä kehittämistä sekä mukavia tapahtumia ja retkiä. Hankalammassa voinnissa oleville jäsenille Klubitalo taas tarjoaa henkireikäää ja pakopaikkaa, jossa saa olla sellainen, kuin on. Lisäksi Klubitalo tarjoaa tukiverkoston sekä vertaistukea. Eräs haastateltava koki Klubitalon olevan ”vähän niin kuin työpaikka”. Lisäksi haastatteluissa todettiin Klubitalon työpainotteisuuteen liittyen: ”työ on parasta terapiaa” ja ”musta on täällä jotakin hyötyä.” Lisäksi haastateltavat totesivat haluavansa antaa oman panoksensa talon ja klubitalomallin hyväksi. Pari jäsentä koki olevansa Klubitalossa vapaaehtoistyössä ja yksi haastateltavista täsmensi tämän vapaaehtoistyön tarkoittavan sitä, että ”Olen puskemassa Klubitalosysteemiä eteenpäin. Kantamassa korteni kekoon.” Näiden työhön liittyvien kommenttien perusteella jäin pohtimaan yhteiskuntaamme sekä sitä, kuinka työorientoitunut se onkaan. Kun yksilöltä viedään psyykkisen sairastumisen vuoksi mahdollisuus niin sanottuun yhteiskunnan ”ihanne-elämään”, jossa yksilö käy töissä, tarjoavat Klubitalon kaltaiset paikat yksilölle mahdollisuutta tehdä jälleen työtä sekä mielekkäitä asioita, joilla on merkitystä ja joista on hyötyä.

Parille haastateltavalle Klubitalo toimi paikkana, jossa ylläpitää nykyinen toimintakyky. Viisi haastateltavaa nosti Klubitalon merkityksen siirtymätyöpaikan sekä opiskelumahdollisuuksien mahdollistajana. Yksi haastateltavista koki, ettei hänellä olisi ollut mahdollisuutta päästä siirtymätyöhön ilman Klubitaloa. Kahdelle haastateltavalle Klubitalo tarjosi mahdollisuuden päästä koulutukseen sekä suorittaa opintonsa loppuun. Lisäksi Klubitalon kautta haastateltavat olivat saaneet koulutusta erilaisten ryhmien, kuten vertaistukiryhmien, ohjaamiseen. Klubitalo merkitsi osalle haastateltavista paikkaa, jossa voi ylläpitää nykyistä ammattitaitoa (esimerkiksi tietokoneen käyttöön liittyen) sekä oppia uusia taitoja, kuten ruoanlaittoa.

-- ammattitaitokin on pysynyt yllä, kun saa täällä tehdä niitä (oman alan hommia)--

-- (Klubitalossa) pystyy harjoittelemaan niitä taitoja, mitä siellä työelämässä tarvitaan—

Kansaneläkelaitoksen tammikuussa 2020 tekemän tutkimuksen mukaan mielenterveysongelmat ovat yhteiskunnassamme suurin syy jäädä sairauslomalle, niin opiskeluista kuin työelämästäkin. Klubitalo tekeekin yhteiskunnallisesti merkittävää työtä mahdollistaessaan jäsenilleen ammattitaidon ylläpitämisen ja työelämätaitojen harjoittelemisen tuetussa ja turvallisessa ympäristössä ilman tulospaineita ja tulosvastuuta. Työllä on iso merkitys niin psyykkisesti sairaille, kuin terveillekin. Työ antaa yksilölle identiteetin, se rakentaa vuorokausirytmien ja saa aikaan

sosiaalisia suhteita. Yksilö kokee olevansa hyödyllinen ja osa yhteiskuntaa tehdessään mielekästä työtä. (Karlsson 2007; Kettunen ym. 2002, 73.)

Kaksi haastatelluista koki saaneensa Klubitalosta uuden perheen menetetyn tilalle. Osa haastatelluista kertoi, että heidän läheisensä olivat kääntäneet heille selkänsä mielenterveysongelmien takia. Lisäksi pari haastateltavaa nosti esiin häpeän tunteen mielenterveysongelmiin liittyen, vaikka heidän mukaan yleiset asenteet ovatkin parantuneet. Ympäröivään maailmaan verrattuna haastateltavat nostivat Klubitalon eduksi sen, että siellä jokainen saa olla sellainen, kuin sillä hetkellä on. Eräs haastateltava totesi häpeän omista mielenterveysongelmista lievittyneen klubitalokäyntien myötä, koska hän tietää muidenkin Klubitalon jäsenten olevan samassa tilanteessa kuin hän itse on. Häpeään liittyen eräs haastatelluista kuitenkin totesi nähneensä televisiossa jutun, ettei monikaan halua mielenterveyskuntoutujia naapureikseen, koska ”niitä pelätään kuin ruttoa.” Tämän hän kertoi tuntuvan kurjalta. Kuitenkin tiedon lisäämisellä sekä avoimuudella suhteessa mielenterveysongelmiin haastateltavat kokivat olevan parhaat vaikutusmahdollisuudet asenteiden muutoksiin. Eräs haastateltava ehdotti tiedon lisäämisen keinoksi tutustumispäiviä Klubitaloon kaikille, jotta ”ne näkisivät, et hei, me harrastetaan ihan samoja asioita ja ollaan yhdessä.” Enemmistö haastatelluista koki itseluottamuksensa, itsearvostuksensa ja itsevarmuutensa kasvaneen Klubitalolla käyntien myötä huomattuaan, että voimavarat ja uudet taidot kasvavat. Tämä muutti osalla haastatelluista sitä kokemusta, joka heillä oli aikaisemmin itsestään. Kolme haastatelluista koki saaneensa Klubitalossa kannustusta itseensä uskomiseen sekä ohjaajien nähneen jäsenen potentiaalin johonkin tehtävään, johon jäsen itse ei uskonut pystyvänsä.

-- (ennen Klubitalon jäsenyyttä) mä olin ehkä vahvasti sidottuna siihen (sairausidentiteettiin) ja mua pelotti, et mä en pysty. Ne (Klubitalon henkilökunta) näki ehkä mussa potentiaalia, mitä mä en nähnyt.--

-- mä veikkaan, et useammalla psyykkisesti sairaalla on niinkun se ajatus, et mä oon yhtä kuin sairaus, et mussa ei oo muuta kuin sairaus. Et tää on tavallaan, et Klubitalolla voi nähdä sen toisenkin puolen itsestään tai ne muut puolet, kun ihmisessä on monta puolta. Et täällä varmaan tulee enemmän se näkyväksi ne kaikki sosiaaliset taidot ja tämmöset. Et täältä tietyllä tapaa, et vaikka kukaan ei suoranaisesti anna palautetta, mutta jotenkin sen yhdessäolemisessa saa sen palautteen siitä, että mikä sussa on hyvää—

Mielenterveyskuntoutujien kohdalla sairaudesta tulee usein iso osa itseä ja omaa identiteettiä. He saattavat ajatella ongelmien johtuvan heistä itsestään, jolloin kuntoutuksen tärkeimmäksi

tavoitteeksi tulee itsen muuttaminen vahvistamalla yksilön identiteettiä ja itsetuntoa (Deegan 1992, 3-19; Mäenpää 1995, 83; Rissanen 2007; 96). Identiteetti on se osa minäkuvasta, jonka mukaan ihminen määrittelee, kuka hän on ja mihin ryhmään kuuluu (Repo-Kaarento 2007, 22). Identiteetti rakentuu jatkuvasti suhteessa ympärillä oleviin ihmisiin ja yksilö myös määrittelee itsensä sosiaalisella toiminnallaan yhteisössä. Yksilön kokemuksilla omasta toimintakyvystä ja toimintakyvyn mahdollisilla muutoksilla on vaikutus yksilön toimintaan, muihin ihmisiin sekä yksilön identiteettiin. Toimintakyvyn muutosten vuoksi yksilö joutuu luomaan uusia selviytymiskeinoja, jotka taas pakottavat häntä määrittelemään itseään muuttuneessa tilanteessa. (Kettunen ym. 2002, 25-27.) Psykkisestä sairaudesta kuntoutumisessa tulisi lähtökohtana olla aina se, että kuntoutujan voimavarat tunnustetaan sekä parannetaan tämän elämänhallintaa ja elämänlaatua. Yksilön elämänlaadun kokemuksella on yhteys hänen kokemukseensa toivosta, omasta toimintakyvystä sekä aktiivisuudesta. (Rissanen 2001, 513-514; Rissanen 2007, 187- 188). Kuntoutuksessa tavoitteena onkin löytää kuntoutujan asettamat tavoitteet sekä vahvistaa hänen valmiuksiaan niiden saavuttamiseksi (Hänninen & Valkonen 2000, 150). Kuntoutumisen alkuvaiheessa kuntoutuja nähdään haavoittuvaisena ja ulkopuolista tukea, kuten palautetta ja kannustusta, tarvitseväksi, jotta hän saavuttaisi niitä tavoitteita, joita hän on kuntoutumiselleen asettanut. Moni kuntoutuja on epävarma itsestään, pelkää epäonnistumista sekä uusien taitojen oppimista. Kuntoutuksen keskiössä onkin kuntoutujan minäkäsityksen muuttaminen positiivisempaan suuntaan, jolloin se tukee myös muutosta ja kuntoutumista. (Koskisuus 2004, 70-71; Kramer & Gagne 2004, 470-472.) Omien havaintojeni sekä jäsenten haastattelujen perusteella Klubitalo tekee kuntouttavaa työtä yhdessä jäsenten kanssa. Useampi haastateltava kertoi Klubitalokäyntien myötä tapahtuneesta minäkuvan ja identiteetin muutoksista.

Keskusteltuamme haastateltavien kanssa julkisen terveydenhuollon (esimerkiksi psykiatrian poliklinikka tai muu avohoito) eroista suhteessa Klubitaloon, suurimmaksi eroksi näiden tahojen välillä mainittiin se, että Klubitalo ei ole hoidollinen yksikkö, vaan keskiössä on Klubitalon tarjoama toiminta sekä työpainotteinen päivä. Keskeiseksi eroksi verrattuna julkiseen terveydenhuoltoon mainittiin myös se, että terveyspalveluissa keskitytään sairauden hoitamiseen, lääkehoitoon sekä toimintakyvyn arvioimiseen. Yksi haastateltavista totesi terveydenhuollon puolelta saatavan vähemmän tukea ja ohjausta elämään, kun taas Klubitalossa hän koki saaneensa ohjausta ja tukea elämässä eteenpäin menemiselle. Jokainen haastatelluista nosti esiin myös Klubitalon diagnoosivapaana alueena, jossa ketään ei hoideta, vaan Klubitalon toiminta perustuu työpainotteiseen päivään sekä vertaistukeen. Klubitalo diagnoosivapaana alueena sekä klubitaloyhteisöjen maailmanlaajuisesti tekemä leimaantumisen vastainen työ koettiin

haastateltavien keskuudessa tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Eräs haastateltava totesi tuntevansa itsensä arvokkaammaksi ihmiseksi Klubitalolla kuin terveydenhuollossa, jossa ihmistä tämän haastateltavan mukaan katsotaan vain diagnoosin läpi. Klubitalolla ei kuitenkaan täysin unohdeta mielenterveysdiagnooseja, vaikkakaan ne eivät näy juurikaan Klubitalon arjessa: edellyttään Klubitalon jäsenyys psykiatrisen hoitokontaktin.

-- mulla ei ole tavoitteita siellä terveydenhuollon puolella... vaan mennään aina sen olotilan mukaan. Ehkä mun tavoite on terveydenhuollon osalta pysyä tasapainossa. Et se on se tavoite, mut ei muuta. Mut Klubitalon kautta mulla sitten pystyy olemaan muita tavoitteita, et mitä mä haluan elämältä muuten että. Täällä on tää tavoitekeskustelu, joka tuota on hirveen hyvä, et sitä saa toteuttaa niin usein kuin halua--

-- Klubitalo tukee sua siinä arjessa selviytymiseen ja mahdollisesti työllistymiseen ja koulutukseen, mutta se terveydenhuolto on vaan sitä sairauden hoitoa, et se ei niinku edesauta niitten muitten asioiden toteutumista--



Yksi haastateltavista nosti esiin toiveen verkostoitumisen lisäämisestä etenkin suhteessa julkiseen terveydenhuoltoon. Osa haastateltavina olleista olisi halukas pitämään yhteispalavereja avohoidon ja Klubitalon ohjaajien kanssa, mutta samalla haastateltavat epäilivät, etteivät avohoidon resurssit riitä tällaisiin yhteispalavereihin. Kukaan haastatelluista ei ollut myöskään esittänyt tätä toivettaan avohoidossa. Klubitalon puolesta ohjaajat ovat haastateltujen mukaan ilmaisseet halukkuutensa osallistua mahdollisiin yhteispalavereihin. Jokaisella haastateltavalla oli ollut vapaaehtoinen

tavoitekeskustelu Klubitalolla. Yksi jäsen totesi, että niiden avulla hahmottaa paremmin, missä mennään. Toinen kertoi tavoitekeskustelusta, että tavoitekeskustelussa käydään läpi kunkin jäsenen tavoitteita ja sitä, kuinka Klubitalo voisi tukea näiden tavoitteiden toteutumisessa. Jäsen saa valita sen työntekijän, jonka kanssa haluaa käydä tavoitekeskustelun kahden kesken.

-- ne tavoitteet (joita tavoitekeskustelussa käydään läpi) olla ihan vaan arjessa selviytymisen tavoitteita, et mitä tarvii tapahtua, et pärjää siellä arjessa ja. Et ne voi olla hirveen eri tasosia ne tavoitteet. Mut sit just se, et Klubitalon tavoitteet ja se (julkisen puolen) hoitosuunnitelma ei useinkaan kohtaa--

Klubitalon kautta jäsenet kokivat myös pysyvänsä paremmin perillä siitä, mitä mahdollisuuksia ja tilaisuuksia kaupungissa on tarjolla tapahtumien osalta. Sekä jäsenet, että ohjaajat keräävät tätä tietoa eri tapahtumista, jotka ovat jokaisen jäsenen luettavissa muun muassa Klubitalon ilmoitustauluilla.

-- talo pyrkii tukemaan sitä muuta elämää, et se jollakin tavalla rikastuis ja et just nuo ilmoitustaulut ja nuo, niin siellä on just semmosta, et millä voi saada sisältöä elämään-

6.2. Klubitaloyhteisö ja siihen kuuluminen

Jokainen haastateltava kuvasi Klubitalossa olevan ”hyvä henki”, ”positiivinen ilmapiiri” sekä Klubitalossa olevan ”mukavia ihmisiä ja mukavia ohjaajia.” Jokainen haastateltava kuvasi kokeneensa Suvimäen Klubitalon heti ensimmäisestä tutustumiskäynnistä lähtien lämminhenkiseksi paikaksi, johon he kokivat olevansa tervetulleita. Itse Klubitaloa fyysisenä tilana kuvattiin viihtyisäksi. Eräs haastateltava kertoi Klubitalon pelisäännöistä ja käyttäytymissäännöistä, joita kaikkien tulee kunnioittaa. Haastateltavien mukaan Klubitalossa on välillä myös ristiriitoja yhteisön jäsenten kesken, mutta ne saadaan selvitettyä. Yksi haastatelluista kertoi kokeneensa toisten jäsenten taholta kiusaamista ja myös toinen haastateltu kertoi havainneensa talossa kiusaamista ja ristiriitoja. Kaksi haastateltavaa kokivat Klubitalon eduksi sen, että vaikka olo olisi hankala, ei Klubitalossa tarvitse pelätä, että joku näkee sen pahan ja hankalan olon. Kaksi haastateltavaa mainitsi, että jäsenet antavat toisilleen vertaistukea ja samankaltaisten, mielenterveyteen liittyvien kokemusten vuoksi jäsenillä on keskenään yhteistä jaettavaa.

-- (täällä on) rento, semmonen helposti lähestyttävä, rauhallinen ja hyväksyvä, semmonen mutkaton tai jotenkin kannustava, siis tosi positiivinen (ilmapiiri)--

--kyllä mä sain tukea täältä ja semmosta ymmärrystä ja myötätuntoa et. Jäsenet on hirveen tärkeitä toisilleen... mulla on täällä hyviä ihmissuhteita, aina joku, joka kysyy: mitä kuuluu? --

Yhdistävän tekijän (tässä Klubitalo) ympärille muodostuu yhteisö ja sen myötä yhteisöllisyyttä, jolloin keskeiseksi nousee kokemus kuulumisesta johonkin. Kun yhteisössä syntyy yhteyksiä, johtaa se yhteyden jakamiseen. Yhteisössä jokainen on vastuussa toisistaan ja jokainen on siellä toisia varten (Hyväri 2001, 167, 171, 221.) Yhteisössä toimimisen eduksi nähdäänkin sen tarjoama mahdollisuus jakaa kokemuksia muiden kuntoutujien kanssa. Näiden keskustelujen pohjalta ihminen voi alkaa paremmin ymmärtämään omaa itseään: käytöstään, tunnetilojaan sekä vaikuttamiaan. Yhteisössä tapahtuva itsensä ymmärtäminen voi aloittaa toipumisprosessin. (Airas 1979, 182-183.) Klubitalossa yhteisöllisyyttä näkyi kaikkialla: yhteiset ruokailut, sen kaikki toiminta ja toiminnot sekä yhteiset kokoukset ovat tästä ilmeisimpiä esimerkkejä.

Klubitalolla ollessani havaitsin, että jäsenet liikkuivat aamukahvilla ja muutenkin, etenkin tauoilla, vapaasti. Olin kirjoittanut havainnointipäiväkirjaani (14.3.17): ” Ihmisiä tulee ja menee.” Tämän tulkitsin olevan osa Klubitalon rentoa ilmapiiriä, josta haastateltavanikin puhuivat. Omalla kohdallani koin Klubitaloon menemisen haastateltujen tavoin helpoksi: koin olevani tervetullut ensi hetkestä asti, vaikka jännitinkin tutkijan roolissa kentälle astumista. Koko kentällä oloaikani koin Klubitalon ilmapiirin hyvänä, lämpimänä sekä turvallisena. Sinä aikana, kun olin Klubitalossa, havaitsin vain pari kertaa pieniä erimielisyyksiä yhteisön sisällä. Nämä erimielisyydet saatiin sovittua nopeasti. Ihailin yhteisön sopeutumiskykyä ja joustavuutta: jokaiselle oli tilaa olla oma itsensä, mikä ei näin suuressa yhteisössä ole aina itsestäänselvyys.

Eräs haastateltava kertoi harmitellen kokeneensa itse omista mielenterveysongelmista huolimatta ennakkoluuloja mielenterveyskuntoutujia kohtaan ennen Klubitaloon tutustumista ja jäseneksi liittymistä. Haastateltava koki eroavansa mielenterveysongelmiensa vuoksi ”normikansalaisesta”. Hän koki yhteiskunnan odottavan normaaliutta eli hyvinvoivaa ja menestyvää yksilöä ja koki ihmisarvon lähtevän näistä seikoista. Klubitalolle tullessaan tämä haastateltava totesi joutuneensa kohtaamaan talolla mielenterveysongelmat, joita hän halusi omassa elämässään paeta. Klubitalolla tämä haastateltava kertoi kohdanneensa muita jäseniä, jotka olivat hyväksyneet omat

mielenterveysongelmansa ja tätä kautta haastateltava koki kyenneensä oppimaan näiltä jäseniltä ja lopulta hyväksymään myös itsensä mielenterveyskuntoutujana. Haastateltava kokikin käyneensä läpi ison kasvun ennakkoluulojensa ja asenteidensa suhteen ollessaan nyt Klubitalon ylpeä jäsen.

Edellinen ajatusmalli kuvaa hyvin Goffmanin (1986) käsityksiä aiheesta. Goffmanin (1986, 17, 130-131, 139) mukaan mielenterveyskuntoutujat jakavat ympäröivän yhteiskunnan käsityksiä normaalista, kuten myös identiteettiin liittyvän käsityksen omasta normaaliudestaan.

Mielenterveyskuntoutuja saattaa suhtautua ja asennoitua toista mielenterveyskuntoutujaa kohtaan samalla tavoin, kuin niin sanottu normaali ihminen suhtautuu. Etenkin siinä tapauksessa, jos mielenterveysongelmista kärsivä tapaa itseään ”pahemman tapauksen”, jonka ongelmat näkyvät selkeämmin ulospäin. Täten mitä enemmän mielenterveyskuntoutuja eroaa rakenteellisesti normaaleista, sitä enemmän hän muuttuu kulttuurisesti heidän kaltaiseksi.

Ennakkoluuloja kokeneen haastateltavan kokemuksia voi tarkastella myös toisesta näkökulmasta. Joutuessaan yhteiskunnan marginaaliin sisäistettyjen kielteisten roolien ja minäkuvan vuoksi, voi yksilö päästä vertaistuen avulla irti siitä häpeästä ja roolista, jossa hän alistaa ja leimaa itseään. Yhteisössä toimivien suhteiden kautta yksilö voi rakentaa itselleen myönteisempää minäkuvaa ja yhteisön jäsenille voi myös muodostua kollektiivinen identiteetti, joka lisää jäsenten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäröivään yhteiskuntaan. (Hyväri 2007; 223). Oman identiteetin vahvistaminen ja löytäminen on kuntoutuksen tärkeimpiä tavoitteita (Rissanen 2007, 96).

Lähes jokainen haastateltava koki, ettei Klubitalo pyörisi ilman palkattua henkilökuntaa jo paikan ison jäsenmäärän vuoksi. Henkilökunnan koettiin myös pitävän kokonaisuutta kasassa, luovan hyvää ja välittävää tunnelmaa, ottavan jokaisen jäsenen tosissaan sekä tarjoavan jäsenilleen ohjausta, johon vertainen ei välttämättä joka hetki kykenisi. Lisäksi henkilökunnan koettiin tuovan ja lisäävän turvallisuuden tunnetta. Yksi haastateltavista totesi sen olevan hyvä, ettei Klubitalolla henkilökunta erotu jäsenistä esimerkiksi työvaatteilla, vaan esimerkiksi ulkopuoliset eivät pysty sanomaan, kuka on jäsen, kuka työntekijä. Toki Klubitalokin toimii osittain hierarkisesti, etenkin taloudellisissa kysymyksissä. Klubitalon säännöt koettiin haastateltujen taholta hyviksi etenkin sen osalta, ettei Klubitalolle saa tulla humalassa, vaan humalainen ”lennätetään heti pois.” Säännöt ylläpitävät tasavertaisuutta yhteisön sisällä. Yksi haastateltavista tosin esitti toiveen, että Klubitalo tai jokin muu vastaava paikka voisi toimia pelkästään jäsenvetoisesti.

-- henkilökunnan kohalla se on sitä, että tietää saavansa aina apua, oli kysymys mistä tahansa, niin aina jollakin tavalla saa vinkkiä tai neuvoja tai tulee sit vaan kuulluksi, jos joskus asiat on

silleen, et niille ei vaan voi mitään, niin sit tulee kuulluksi. Et mä näen työntekijät hirveän merkityksellisinä ja tärkeinä—

Jokaisessa haastattelussa yhdeksi merkitykselliseksi asiaksi yhteisön toiminnassa mainittiin Klubitalossa toteutuva demokratia Klubitaloon liittyvien asioiden ja niistä päättämisen suhteen. Osallistuminen sekä yhdessä päättäminen yhteisistä asioista (klubikokouksessa) koettiin merkitykselliseksi ja tämä demokraattisuus myös erotti Klubitalon esimerkiksi julkisen terveydenhuollon tarjoamista palveluista. Demokratian koettiin luovan yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä tunnetta siitä, että jäsenellä on kyky päättää asioita ja osallistua yhteisön toimintaan. Yksi haastatelluista kertoi yllättyneensä jäsenyytensä alkuvaiheessa siitä, että Klubitalon jäsenillä on iso mahdollisuus vaikuttaa yhteisiin asioihin. Julkisesta terveydenhuollosta monella oli kokemus, että asiat sanellaan ylhäältä alaspäin vailla vaikuttamismahdollisuuksia itseä koskeviin päätöksiin.

-- se oli mulle aika iso yllätys, kun mä tänne tulin, että täällä tosi harva asia on semmonen, että ohjaajat päättää. Mutta sillain yllätyksenä tuli, että kaikki mahdolliset asiat tuodaan sinne kokoukseen (Klubikokous) ja mä ensin kattelin vähän haavi auki, että jäsenet sanoo mielipiteensä ja joku päätös saattoi muuttua, kun jäsenet päättikin, että se on näin. Se oli kyllä yllätys, positiivinen yllätys. Et täällä se toimii. Mä oon jotenkin tottunut semmoseen, et kun mä oon ollu laitoksella jonkin verran, niin jotenkin aattelee jotain osastolla olemista, että voisko potilaana vaikuttaa mihinkään, niin todellakaan ei. Et ne puhutaan ne asiat tuolla suljettujen ovien takana ja sitten ite kuulee ne päätökset—

-- mä aattelen, et sillä (demokratia) on tosi suuri merkitys. Se tuo sitä, et me ollaan täällä perheenä tai yhteisönä, jossa on henkilökunnalla tietty vastuu ja tuki ja turva, mut sitten kaikki kumminkin tehään yhdessä... Tää on miniatyryryhteiskunta, mikä luo sitä mallia, et oikeesti näin sen pitäiskin olla... Täällä tasa-arvo on konkreettista, et se on otettu ihan siihen, että kaikilla on sananvaltaa

Terapeuttisessa yhteisössä pyritään luomaan jäsenten välille vastavuoroisuutta ja samanarvoisuutta. Yhteisön päätöksenteko tapahtuu yhdessä keskustelemalla ja jokaisen mielipide huomioidaan. Tarkoituksena on tuottaa avointa dialogia jäsenten ja henkilökunnan välille, mikä edellyttää sitä, että palautetta annetaan ja saadaan välittömästi. Tällaisissa yhteisöissä yksilöä ei luokitella terveeksi tai sairaaksi, vaan siellä ajatellaan jokaisella olevan vaikeuksia. Näiden vaikeuksien ratkaisemiseksi osa yksilöistä vaatii enemmän tukea ja apua kanssaihmisiltään. Yhteisössä jäsenet toimivat toisten apuna ja kehittävät samaan aikaan myös omia vuorovaikutustaitoja sekä luovuutta. (Airas 1979, 177; Latvala ym. 1995, 69.)

6.3 Aika ennen Klubitalon jäsenyyttä

Useampi haastateltavista kuvasi elämäänsä ennen Klubitaloa raskaaksi ja kapeutuneeksi. Elämä oli päivästä toiseen selviytymistä. Yksi heistä kertoi vain lähinnä nukkuneensa saamatta mitään aikaiseksi. Ilman Klubitaloa haastateltavat kuvasivat elämäänsä myös paljon yksinäisemmäksi ja yksi haastateltavista epäili, että olisi vain ”mökissään murjottamassa” ilman Klubitaloa. Klubitalon jäsenyys edellyttää psykiatrasta avohoitokontaktia, mutta jokaisella haastatellulla oli kokemuksia myös sairaalahoitojaksoista. Osalla haastatelluista oli ollut ennen sairastumista opiskelemissa tai heillä oli jo opiskeltuna ammatti, johon he eivät kyenneet enää psyykkisen sairastumisen jälkeen palaamaan. Pääasiassa haastatellut kertoivat kärsineensä psykoosi- tai mielialaoireista.

-- tuli semmonen tietynlainen tyhjyys... mulla ei ollut oikein arkeen mitään, niin sitten tulin tänne hakemaan sitä sisältöä. Ja arkirytmii--

-- mä oikeestaan nukuin, enkä tehnyt oikein mitään. Et se oli vaan sitä mustaa masennusta, että ei sieltä niinku päässy oikein pois--

Kysymys ajasta ennen Klubitaloa herätti jokaisessa haastateltavassa tunteita. Eräs haastatelluista koki Klubitalon olevan kuin luotu häntä varten. Haastateltavat eivät myöskään osanneet tai edes halunneet miettiä elämäänsä ilman Klubitaloa, mikä osoittaa sen merkityksen, mitä Klubitalolla on jäsentensä elämässä.

Silmiinpistävää haastatteluissa oli, että haastateltavat olivat löytäneet Klubitalon nimenomaan hoitavan tahon kautta, joko psykiatrian poliklinikan lääkärin tai hoitajan vinkkaamana tai sitten hoitokodin hoitajien tukemana. Tästä voidaan vetää johtopäätös, jonka mukaan myös julkisen terveydenhuollon sekä muiden hoitotahojen tavoitteena on tarjota Klubitalon kautta asiakkailleen elämäänsä jotakin mielekästä tekemistä ja sosiaalisia suhteita. Tämän perusteella julkinen terveydenhuolto ja siellä työskentelevät ammattilaiset ymmärtävät oman työnsä olevan vain yksi osa asiakkaidensa kuntoutumista. Itse julkisen terveydenhuollon parissa työskentelevänä huomasin ilahtuvani siitä, että terveydenhuolto on ”löytännyt ” Klubitalon ja ohjaa sinne aktiivisesti asiakkaitaan.

6.4 Klubitalon arki

Sitä, millaista on Klubitalon arki, selvitin sekä haastattelujen että osallistuvan havainnoinnin avustuksella. Eräs haastateltavista kertoi Klubitalon arjen olevan säännöllistä niin, että pääosin samat tehtävät toistuvat joka päivä. Muutenkin Klubitalon arki on hyvin ennakoitavissa, koska jokaisen viikon tulevia tapahtumia käydään säännöllisesti läpi aamukokouksissa sekä joka viikkoisessa allakkakatsauksessa. Klubitalon arkipäivissä pidetään kahdesti päivässä työnajako, jossa jokainen saa ilmaista, mitä haluaa sinä päivänä tehdä ja missä yksikössä haluaa toimia. Työnjaossa käydään läpi myös kunkin jäsenen kuulumisia, joista jokainen saa kertoa haluamallaan tavalla. Myös Klubitalon edullinen ja maukas lounas, yhteisruokailut sekä kahvittelut koettiin erittäin tärkeinä.

--kyllä ne on tärkeitä, et ei pelkästään se, et täällä on helkutin hyvä ruoka, mutta myöskin se, että porukalla tehään ja sitten syödään. Ja sitten ne on ihan hauskoja ne meidän kahvitunnit yleensä, et kyllä siellä nauru raikaa—

Itse osallistuin Klubitalolla käydessäni lounaalle. Ruokailuun liittyen olin kirjoittanut : ”*ruokana herkullista lohikiusausta, tänään oli vähemmän syöjiä, kuin alkuvuikosta.*” (Havainnointipäiväkirja 16.3.17.) Söimme lounaan yhdessä, tunnelma pöydissä oli rentoutunut ja keskustelua käytiin vilkkaasti arkipäiväisistä asioista. Ruokailun lomassa jäin pohtimaan, kuinka monelle jäsenelle tämä on päivän ainoa lämmin ja monipuolinen ateria? Vai aliarvioinko tällä ajattelullani jäsenten kykyä huolehtia itsestään, valmistihan osa jäsenistä tämän aterian meille? Yhteisruokailun merkitys nousi Klubitalolla kuitenkin tärkeään arvoon ja sillä on jokaiselle paikalla olevalle useita merkityksiä niin ravinnon saamisen turvaajana kuin yhteisöllisenä ja mukavana tapahtumanakin.

Klubitalon erästä arkipäivää olin kuvannut seuraavasti: ”*Kokoonnuimme klo 9 saliin aamukahvin merkeissä ja juttelimme mukavia. Paikalla oli 13 jäsentä ja 5 ohjaajaa. Kävimme läpi päivän ohjelmaa ja klubitaloyhteisö suunnitteli tulevaa retkeä. Aamukahvilla käytiin yhteisesti läpi myös sitä, ketkä jäsenistä ovat tällä hetkellä siirtymätöissä. Kahvittelun lomassa sovittiin päivän työnjaosta: ketkä jäsenistä menevät ravintoyksikköön, ketkä työ- ja opintoyksikköön, ketkä viestintäyksikköön ja ketkä huolehtivat kanttiinista. Jokainen jäsenistä sai ilmoittautua haluamaansa työtehtävään ja työnjako tapahtui melko nopeasti. Aamukahveilla jäsenille annettiin tietoa toimeentulotuesta sekä aikuissosiaalityön yksinäisten ryhmästä. Aamukahvien jälkeen jokainen hajaantui valitsemiinsa yksiköihin, joissa tehtiin yksikön tehtäviä. Itse osallistuin työ- ja opintoyksikön havainnointiin. Kahvitauon pidimme klo 10 -10.30 välisenä aikana, jolloin suurin*

osa paikalla olleista jonotti talon kanttiininiin, josta sai ostaa kahvia, pientä purtavaa sekä itse tehtyä rahkaa. Kahvitaukoa vietimme porukalla Klubitalon salissa. Kahvitauon jälkeen hajaannuimme jälleen yksiköihin jatkamaan hommia, itse siirryin tuolloin työ- ja opintoyksiköstä viestintäryhmään. Ravintoyksikön valmistaman lounaan nautimme yhteisruokailussa klo 12- 12.45 talon salin pitkien pöytien ääressä. Kotiruoka ja itseleivotut sämpylät maistuivat herkullisilta. Lounaan jälkeen osallistuin irti tupakasta- ryhmään klo 13, ryhmään osallistui kaksi jäsentä ja yksi ohjaaja. Ryhmässä jaettiin vinkkejä ja kannustusta tupakoinnin lopettamiseen sekä keskusteltiin aiheesta. Samaan aikaan talossa oli tarjolla saksan kielen ryhmä ja viestintäyksikkö piti samanaikaisesti oman kokouksensa. Irti tupakasta- ryhmän jälkeen klo 13- 13.30 istuin ja juttelin työ- ja opintoyksikön kanssa sekä luin yksikön perehdytyskansiota. Tämän jälkeen istuimme jäsenten ja henkilökunnan kanssa salissa. Klo 14.30 alkoi salissa yhteispalaveri, joka käsitteli henkilöstöasioita, koulutustoiveita ja tarpeita. Palaverissa keskusteltiin kevätseminaarista, johon henkilökunta ja jäsenet osallistuvat. Lisäksi puhetta oli urheilukisoista sekä Pro mieli -seminaarista. Tämän viimeisen palaverin aikana paikalla oli enää muutama jäsen. Havaitsin, että Klubitalo hiljeni lounaan jälkeen eli lounaan syötyään suurin osa jäsenistä lähti kotiin.”

(Havainnointipäiväkirja 14.3.2017.) Havainnoimani mukaan Klubitalon toiminta oli tänä tavallisena arkipäivänä monipuolista: erilaisia ryhmiä ja tietoiskuja oli tarjolla runsaasti. Mielestäni oli mukavaa, että myös poissaolevia, eli siirtymätöissä olevia muisteltiin. Itse työnjako noudatteli mielestäni melko normaalia työpaikan työnjakoa, jossa jokainen sai valita omille vahvuuksilleen mieluisia työtehtäviä. Toki osa jäsenistä joutui valitsemaan työtehtävät, jotka jäivät jäljelle. En kuitenkaan havainnut, että nämäkään jäljelle jääneet työtehtävät olisivat olleet näille jäsenille epämieluisia. Työtehtävien jako tapahtui nopeasti, joten oletan tehtävän jaon tuttuuden nopeuttaneen tätä jakoa. Lisäksi tuntui, että nopealla työnjaolla haluttiin myös osoittaa, että jokainen haluaa omalta osaltaan ”kantaa kortensa” yhteiseen kekkoon. Tämä valintojen nopeus osoittaa mielestäni myös sen, että jokainen työtehtävä koetaan Klubitalolla tärkeäksi. Oli myös mielenkiintoista päästä todistamaan yhteispalaveria, jossa läsnä oli sekä henkilökuntaa, että jäseniä. Palaverissa ollessani ihmettelin hieman sitä, miksi suurin osa jäsenistä oli lähtenyt jo ennen palaveria kotiin. Eivätkö palaverin aiheet kiinnostaneet jäseniä, vai oliko vähäiseen osallistujamäärään syynä se, ettei palaverissa päätetty mitään? Palaveri kun tuntui olevan enemmänkin tiedotustilaisuuden kaltainen.

Eräs jäsenistä kertoi Klubitalossa olevan siivouspäivä torstaisin, jolloin jokainen yksikkö siivoaa oman yksikkönsä. Yhteisen salin siivouksesta huolehtii vuoroviikoin työ- ja opintoyksikkö sekä viestintäyksikkö. Klubitalossa tehdään koko yhteisön voimin suursiivous kahdesti vuodessa.

Torstaisesta siivouspäivästä olin kirjoittanut seuraavasti: ”*Tänään on siivouspäivä ja Porin Klubitalolta on tulossa illalla yövieraita (paikallisen Klubitalon jäseniä). Koko porukalla siivotaan sali.*” (Havainnointipäiväkirja 16.3.17) Osallistuin jäsenten ja henkilökunnan kanssa salin siivoukseen, isolla porukalla se tapahtui nopeasti. Havaitsin pientä jännitystä ilmassa illan tulevien vieraiden suhteen. Samainen jännityksen tunne valtasi osittain myös minut ja huomasinkin ajattelevani, että tulevaa vierailua odotettiin ja jokainen siivoukseen osallistuva halusi osaltaan luoda mahdollisimman onnistuneen vierailun ja tervetulleen vastaanoton. Toisaalta ymmärsin, että ilman vieraitakin siivous on osa arkea Klubitalolla. Koska siivousta suorittaa useampi henkilö, ei se tilan suuruudesta huolimatta tunnu kenellekään ylivoimaiselta tehtävältä.

Seuraavalla sivulla on esimerkki Klubitalon viikko-ohjelmasta yhdeltä maaliskuiselta viikolta. Koronatilanne vaikuttaa myös Klubitalon toimintaan, normaalitilanteessa kaikki Klubitalon toiminta tapahtuu paikan päällä, eikä Skypen välityksellä. Normaalioloissa Klubitalo tarjoaa myös enemmän toimintaa ja tuolloin päivittäin on tarjolla ravintoyksikön valmistama lounas, joka nautitaan paikan päällä yhteisruokailuna. Skypen käyttö poikkeusaikoina osoittaa omalla tavallaan Klubitalon mukautumiskykyä uudenlaiseen tilanteeseen. Se osoittaa myös niitä valmiuksia ja taitoja, joita Klubitalon jäsenillä on: vaatiihan esimerkiksi etäyhteydellä toimiminen omanlaistaan osaamista. Uusina toimintoina vuoteen 2017 verrattuna, jolloin haastattelin ja havainnoin Klubitalon arkea, ovat sunnuntaisin järjestettävä kahvittelu jäsenten kesken sekä lauantainen ohjaajan pitämä puhelinpäivystys. Korona-ajan lukujärjestystä lukiessani jäin miettimään niitä jäseniä, joilla ei ole kotona käytössään tietokonetta tai osaamista etäyhteyksien käyttöön. Mitä näille jäsenille tapahtuu? Toki Klubitalo on edelleen arkisin muutaman tunnin auki, joten se helpottaa tällaisten jäsenten yhteisöllisyyden kaipuuta.

Suvimäen Klubitalon viikko-ohjelma 15.3.-21.3 2021

MAANANTAI 15.3.	TIISTAI 16.3.	KESKIVIIKKO 17.3.	TORSTAI 18.3.	PERJANTAI 19.3.	VIIKONLOPPU 20.3.-21.3.
TALO AUKI 8:30-12 Noutoruoka: makaroonilaatikko Klo 10.30 lehden organisointi Klo 11.00 Lehden toimitus	TALO AUKI 12-16 13.00 Viestintäryhmä	TALO AUKI 12-16 Klo 14.00 Klubikokous	TALO AUKI 8:30-12 Noutoruoka: Kasvismakkarapata + pottu Klo 10.30 Digitaitoryhmä	TALO AUKI 8:30-12 Noutoruoka: Hedelmäinen soijakookoskastike +riisi	LAUANTAI 20.3.
VIRTUAALI- KLUBITALO: Klo 8.30 Skype/ Aamukahvit Klo 9.00 Skype Klo 10.30 Lehden Organisointi-ryhmä Klo 11.00 Skype/Lehden toimitus Klo 13.00 Skype Klo 13:00-15:30 kädentaipaja Klo 14.00-16.00 Opiskelijaretriitti/Skype	VIRTUAALI- KLUBITALO: Klo 8.30 Skype/ Aamukahvit Klo 9.00 Skype Klo 9.00 SF-kehitys tiimi Klo 11.00 Yhteinen kävelylenkki, lähtö talolta Klo 13.00 Viestintä ryhmä / Skype	VIRTUAALI- KLUBITALO: Klo 8.30 Skype/ Aamukahvit Klo 9.00 Skype Klo 10.30 Kävely huhtasuo Klo 11 Skype/ Työnhakuklubi Klo 13.00 Skype Klo 14 Skype/ Klubikokous Klo 16.00 Luontodokumentti	VIRTUAALI- KLUBITALO: Klo 8.30 Skype/ Aamukahvit Klo 9.00 Skype Klo 10.30 Digi- taitoryhmä Klo 10.30 Kävely Kuokkala & Viitaniemi Klo 13.00 Skype/ Allakkakatsaus	VIRTUAALI- KLUBITALO: Klo 8.30 Skype/ Aamukahvit Klo 9.00 Skype Klo 13 Skype klo 15 Skype/ Hyvinvointituokio	Lauantai 20.3. Puhelinpäivystys Klo 15-17 Eeva 0407719470 Sunnuntai 21.3. Klo 14.00 Skype/ Sunnuntai sumpit jäsenten kesken
Lauantaina 20.3. klo15.00-17.00 Puhelinpäivystys (Eeva) puh.0407719470			HUOMIO! Kaikkiin talolla tapahtuviin toimintoihin täytyy ilmoittautua etukäteen soittamalla respan numeroon 050 400 2996. Respan puhelimeen voi soittaa ma-pe klo 8.30-16.00.		

Useampi haastateltava nosti tärkeäksi seikaksi sen, ettei Klubitalossa vaadita mitään, vaan talossa saa olla ja toimia omien voimavarojensa mukaan. Klubitalossa he olivat huomanneet jaksavansa ja pystyvänsä tekemään enemmän, kuin mihin he itse uskoivat pystyvänsä. Myös Klubitalon vapaaehtoisuuteen perustuva jäsenyys ja se, ettei siellä vaadita jäseniltään mitään, nousi haastatteluissa jäsenille tärkeäksi asiaksi.

-- tosi tärkeä, et en mä olis tullut, jos olis vaadittu jotakin. Et se oli usein ehto, et mä tiesin, ettei kukaan vaadi multa mitään, et tuota. Ja just, et niin kauan, kun siltä tuntui, voi olla siinä olotilassa, et sitten kun alkaa virkistymään, niin sit alkaa virkistymään--

-- koska ei oikeestaan oo muuta paikkaa mihin mennä, koska kaikki muut paikat on semmosia, et siellä pitäis olla jollakin tavalla kunnossa--

-- täällä kuitenkin vaikka välillä aikataulu painaa päälle, et pitää saada äkkiä valmiiksi joku juttu, niin täällä on sillain, et heti voi niinkun sanoa, jos tuntuu, et voimat loppuu ja täällä

kuunnellaan heti ja sitten annetaan niitä työtehtäviä sitä mukaan, kun jaksaa tehdä. Ja sitten se, että tällä saa aina kiitosta työstään ja palautetta ja arvostusta--

Aiheeseen liittyen olin kirjoittanut: ”*Osa paikalla olleista jäsenistä ei osallistunut minkään yksikön toimintaan, vaan he istuskelivat salissa, juttelivat keskenään tai lukivat sanomalehteä.*”

(Havainnointipäiväkirja 20.3.17.) Havaintoni sekä haastateltujen kokemukset siis tukivat toisiaan eli Klubitalossa saa toimia omien voimavarojensa mukaan ja kaikki toiminta on vapaaehtoista.

Klubitalon henkilökunnan taholta annettavaa ohjausta kuvattiin haastatteluissa ”tosi hyväksi.” Eräs haastateltava kertoi, ettei Klubitalolla saa puhua uskonnosta, eikä talolla saa kaupustella tai kerjätä. Tietoisuus siitä, että Klubitalolta on mahdollisuus saada apua monenlaisiin ongelmatilanteisiin, koettiin erittäin helpottavana asiana. Eräs haastateltava totesi jäsenmäärän kasvaessa Klubitalon tilojen käyneen välillä ahtaaksi, mutta itse Klubitalon tilana toimiva talo koettiin ”ihanaksi ja viihtyisäksi.” Haastateltavat mainitsivat osallistuvansa epäsäännöllisesti Klubitalon tarjoamiin keskiviikkoiltojen sekä lauantain toimintoihin. Keskiviikko-iltaisina oltiin vietetty haastateltujen mukaan muun muassa etnistä ruokaryhmää, hyvinvointi- sekä elokuvailtoja. Lauantaisin käytiin esimerkiksi kaupungin järjestämässä tapahtumissa. Osa haastateltavista ei ollut osallistunut ilta- tai viikonlopun tapahtumiin, vaan he keskittivät käyntinsä Klubitalolla arkipäiviin. Viikonloppua koskevasta toiminnasta ja sen informoinnista olen kirjoittanut: ”*Klubitalolla muistutettiin tulevana lauantaina olevasta Jyväskylän kaupungin syntymäpäivästä. Halukkaat saavat osallistua kaupungintalolla pidettävälle opastetulle kierrokselle. Lisäksi samalla käydään Toivolan vanhalla pihalla. 10 nopeinta ilmoittautunutta mahtuu mukaan.*” (Havainnointipäiväkirja 16.3.17.)

Mielestäni Klubitalon ulospäinsuuntautunut ja ajan hermoilla tapahtuva toiminta tukee jäsenten kuntoutumista sekä ulkomaailmaan liittymistä hienosti. Se, että Klubitalo ja sen jäsenet osallistuvat (kaupungin) tapahtumiin aktiivisesti, saattaa rohkaista myös yksittäisiä jäseniä lähtemään rohkeammin liikkeelle myös itsenäisesti.

6.5 Klubitalon toiminta

Seuraava kysymykseni koski haastateltavien kokemuksia Klubitalon tarjoamasta toiminnasta ja siitä, mistä nämä pitävät erityisesti. Haastateltavat saivat kertoa myös, millaisiin toimintoihin he ovat Klubitalolla osallistuneet tai osallistuvat parhaillaan. Lisäksi halusin tietää, puuttuuko Klubitalolta heidän mielestään jotakin tai kaipaaisivatko he jotakin toimintaa, jota Klubitalo ei tällä hetkellä tarjoa. Haastateltavat kuvasivat Klubitalon tarjoamaa toimintaa monipuoliseksi ja

erilaiseksi, kuin mitä muut paikat tarjoavat. Eräs haastateltava totesi Klubitalon olevan erilainen kuin esimerkiksi päiväkeskus. Yksi haastateltavista vertasi Klubitaloa työpaikkaan. Vaikka jokainen haastateltava oli erittäin tyytyväinen Klubitalon tarjoamaan toimintaan, toivoivat haastateltavat (kevällä 2017) Klubitalolle uusina ryhminä esimerkiksi musiikkiryhmää, hoidollisia ryhmiä sekä taidepajaa. Haastateltavieni työtehtäviin kuului esimerkiksi Klubitalon kahviossa työskentely, juttujen kirjoittaminen Suvimäen Sanomat -lehteen tai lehden taitossa avustaminen, tiskaaminen, kirjoitustyöt, käännöstöiden tekeminen sekä erilaisten ryhmien vetäminen. Jokainen työtehtävä nähdään Klubitalossa tärkeänä ja merkityksellisenä.

-- ja sit kun tää talo on sellainen, et tätä voi hyödyntää eri vaiheissa. Et sit kun voi paremmin, voi tehdä erilaisia juttuja ja sit kun on huonommassa kunnossa, niin voi lähteä sieltä alusta taas: päivärytmin opettelun kannalta taas liikkeelle. Et talo niinkun palvelee aika monessa suhteessa: täällä on mahdollisuus kokeilla hirveän erilaisia taitoja ja testata sitä omaa jaksamista ja sitten niitä omia voimavaroja ja missä on hyvä ja missä tarvii tukea. Ja sitä tukea saa hirveän monenlaisiin juttuun—

Haastattelujen lisäksi havainnoinnilla oli iso rooli selvittäessäni sitä, mitä Klubitalossa tapahtuu ja millaista toimintaa siellä on tarjolla. Ensimmäisenä havainnointipäivänä tutustuin työ- ja opintoyksikköön, jossa osallistuin yksikköpalaveriin. ”Ensimmäisenä käytiin kuulumiskierros. Työ- ja opintoyksikössä oli tuona päivänä paikalla 6 jäsentä ja 2 ohjaajaa. Yksikköpalaverissa muistutettiin, että Porin kulttuuripaja on tulossa loppuviikosta vierailulle ja tämän vuoksi talo oli tuolloin yhden yön auki ja tuolloin talolle voi siis tulla yöksi ja tutustua Porin kulttuuripajan porukkaan. Yksikköpalaverissa käytiin läpi vielä vieraille suunniteltua toimintaa: pizzerian tekoa, lautapeliä pelaamista sekä yleistä ajanviettoa. Työ- ja opintoyksikössä täytettiin myös seurantatilastoa siitä, kuinka monta jäsentä yksikössä on aamuisin ja kuinka monta iltapäivisin. Myös uudet perehtyjät merkittiin tilastoon. Työ- ja opintoyksikössä suoritettiin työnjako: työtehtäviä olivat muun muassa sähköpostin lähettäminen (esimerkiksi jäsenten tiedotusta), vessan pesu, eteisen imurointi, lounaan tarjoilu, nettisivujen päivittäminen, käännös- ja kirjoitustöiden tekeminen sekä kukkien kastelu. Lisäksi yhden jäsenen tehtävänä oli kerätä kaikkien nähtäväksi avoimet työpaikat sekä täydentää talon kulttuuriseinää tulevista tapahtumista. Työ- ja opintoyksikössä on kerran viikossa iltapäivä, jossa keskitytään opintoasioihin, ja toinen iltapäivä, jolloin keskitytään työasioihin. Jollei näille ole jäsenien mielestä tarvetta, keskitytään työ- ja opintoyksikössä tiedonhakuun.” (havainnointipäiväkirja 14.3.17.) Työ- ja opintoyksikön toiminnan tarkka organisointi ja tilastointi yllättivät. Tilastoinnin kautta koen jokaisen paikalla olevan tulevan

paremmin nähdynksi ja noteeratuksi. Yksikön osallistujat eivät ole vain massaa, vaan jokainen osallistuja lasketaan ja merkataan ylös, mistä seuraa merkityksellisyyden kokemuksia. Myös työ- ja opintoyksikön työtehtävät olivat mielestäni pilkottu sopiviksi ja selkeiksi tehtäviksi, joiden suorittaminen tuottaa jäsenille onnistumisen kokemuksia. Avointen työpaikkojen sekä kulttuuriseinän täydentäminen vaatii pitkäjänteisyyttä, joten tehtävänä se vaikutti melko vaativalta. Mutta koska yksikössä on kyseinen tehtävä jaettavana, sen suorittamiseen lienee löytynyt joka kerta tekijänsä.

Eräänä kertana Klubitalolla ollessani tutkin talon ilmoitustauluja, joista kirjoitin havaintojani ylös. ”Ilmoitustauluilla oli tietoa yhteishaun alkamisesta sekä JAO:n (Jyväskylän ammattiopisto) avoimista ovista. Myös työ- ja opintoyksikössä jäsenille annettiin tietoa siirtymätyöpaikoista ja yksikön seinällä oli taulu, johon oli merkitty työnantajakontakteja sekä ehdotuksia mahdollista siirtymätyöpaikoista. Ilmoitustauluilta löysin ilmoituksia myös Klubitalolla tarjottavista ryhmistä: tarjolla oli vertaistukiryhmiä, eri kielten (saksa, ruotsi) opiskeluryhmiä, hyvinvointiryhmä, liikuntaryhmä, painonhallintaryhmä, irti tupakasta-ryhmä, toivelauluilta, musiikkipaja, kesäksi kuntoon-ryhmä sekä vanhemmuus-ryhmä. Seuraavalle päivälle oli tarjolla keilaus- ja biljardi-ilta. Klubitalon salin puolella oli ”Yhteiset tehtävät”-taulu, johon jäsenet saivat kirjoittaa aloitteita, muistutettiin ottamaan uusia valokuvia verkkosivuille sekä tarkistamaan salin verhojen kiinnitykset ja tarvittaessa korjaamaan ne. Lisäksi havainnointijaksonei aikana talolla oli ”Vaihtori”, johon sai tuoda omia tavaroitaan, joista haluaa eroon. (Havainnointipäiväkirja 14.3.2017.) Olin vaikuttunut jo ensimmäisenä havainnointipäivänäni Klubitalon ainutlaatuisesta, dynaamisesta ja työ- sekä yhteiskuntaorientoituneesta toiminnasta ja jäinkin pohtimaan, että tällaista taloa ja toimintaa tarvittaisiin yhteiskunnassamme laajemminkin, suunnattuna esimerkiksi työttömille ja yksinäisille. Mikä oikeastaan on se suurin este sille, ettei tällaista taloa ja toimintaa ole edellä mainituille ryhmille jo olemassa?

Eräänä aamuna tutustuin aamukahvittelun jälkeen viestintäyksikköön, jossa osallistuin yksikön palaveriin. ”Paikalla oli 5 jäsentä ja 2 ohjaajaa. Palaverissa kerrottiin Keski-Suomen syöpäyhdistyksen tulevan irti tupakasta-ryhmään kertomaan tupakoinnin vaaroista. Samana iltana Porin Klubitalo Lumo oli tulossa yön yli vierailulle tutustumaan Suvimäen Klubitaloon ja palaverissa sovittiin, että vieraita varten sekä jäsenet että ohjaajat tuovat peittoja ja tynyjä. Viestintäyksikössä juteltiin mukavia ja käytiin läpi jokaisen kuulumiset. Lisäksi sovittiin työnjaosta sekä suunniteltiin uusinta Suvimäen Sanomat-lehden sisältöä muun muassa Jyväskylän tapahtuma-infon osalta. Palaverissa sovittiin myös, kuka jäsenistä lähtee tekemään lehteä ja minkälaisia juttuja lehteen tulee. Suvimäen Sanomat-lehti ilmestyy kuusi kertaa vuodessa. Lisäksi palaverissa

käytiin läpi talon tilinpäätöksen ja tilintarkastuksen tekoa sekä keskusteltiin tasekirjasta. Iltapäivästä klo 14 osallistuin Klubikokoukseen, jossa valittiin ensin kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri. Paikalla oli 13 jäsentä ja 2 ohjaajaa. Kokous eteni esityslistan mukaisesti ja kokouksessa käytiin läpi Klubitalojen laatustandardeja ja niiden kääntämistä englannista suomen kielelle. Kokouksessa käsiteltiin myös sitä, kuinka Klubitalon yhteistyökumppaneille eli seurakunnille, psykiatrian poliklinikalle ja sairaalalle annettaisiin tietoa Klubitalon olemassaolosta ja toiminnasta. Kokouksessa käytiin läpi tulevan kesän vapaa-ajan tapahtumien aikatauluja sekä päätettiin, otetaanko Klubitalolle työkokeiluun harjoittelija. Kokouksessa saimme kuulla, että Klubitaloon on ollut paljon hakijoita työkokeiluun, eikä kaikkia pystytä taloon ottamaan. Klubikokouksessa toimittiin Klubitalon periaatteiden mukaisesti tasa-arvoisesti: jokainen jäsen sai sanoa mielipiteensä asioihin.” (Havainnointipäiväkirja 16.3.17). Tämä havainnointipäiväni osoitti, miten organisoitua toiminta on tässäkin Klubitalon yksikössä. Itseäni hirvitti talon tilinpäätöksen ja tilintarkastuksen teko, sekä tasekirjasta keskustelu. Paikalla olleet jäsenet olivat kuitenkin asian suhteen rauhallisia sekä hyvin perillä siitä, mitä näiden asioiden suhteen tulee tehdä. Mielestäni se, että talolla on erilaisia jäseniä omine vahvuuksineen laajentaa myös niitä tehtäviä, joita Klubitalolla pystytään tekemään. Jäsenillä voi olla esimerkiksi ammattinsa tai kiinnostuksen kohteidensa puolesta osaamista esimerkiksi edellä mainituista tehtävistä, jolloin he pääsevät tekemään omien vahvuksiensa ja osaamisensa mukaista mielekästä työtä, minkä myötä he saavat ylläpitää ammattitaitoaan. Lisäksi Klubitalolla on turvallista harjoitella uusia työtehtäviä, koska opastusta ja perehdytystä on tarjolla, eikä asioita tarvitse osata jo valmiiksi. Klubikokousta olin odottanut, olinhan kuullut siitä paljon tekemissäni jäsenten haastatteluissa. Kokouksen virallisuus aina puheenjohtajan ja sihteerin valinnasta alkaen teki kokouksesta heti virallisen oloisen. Demokratia oli kokouksessa alusta alkaen läsnä ja yksi osoitus tästä oli se, että paikalla olleet yhdessä saivat päättää, otetaanko taloon harjoittelija työkokeiluun. Useita puheenvuoroja jaettiin aiheen tiimoilta. Tilanteessa ymmärsin, että samalla tavalla myös oma tutkimuslupani taloon on jäsenten taholta annettu, mistä olin hyvin kiitollinen. Olin myös ilahtunut kuullessani, että työkokeiluun tulevia harjoittelijoita olisi jonossa enemmän, kuin mitä talolla on mahdollisuus ottaa vastaan. Tämä mielestäni osoittaa osaltaan sitä, että Klubitalon positiivinen maine on kiirinyt työkokeiluun tulevien harjoittelijoiden keskuudessa.

Havainnoinnin jatkuessa tutustuin Klubitalon eri yksikköihin ja seuraavaksi oli vuorossa Suvimäen Sanomat-lehden toimitukseen tutustuminen viestinnän yksikössä. ”Paikalla oli 5 jäsentä sekä 2 ohjaajaa. Toimituksessa käytiin läpi tulevan lehden työlista: missä vaiheessa lehtijutut olivat ja kuinka kirjoittamista voitaisiin edistää. Lisäksi tehtiin työnjakoa: kuka tekee kansilehden,

sisällysluettelon, pääkirjoituksen, kuka huolehtii eri palstoista (mm. hyvinvointi, - ja työ- ja opintopalsta), jäsentiedotteista sekä klubikokousten päätösten kirjoittamisesta. Näiden lisäksi lehdessä julkaistaan joka numerossa piirros- ja runonurkkaus sekä esitellään yhteistyökumppaneita. Tulevassa lehdessä mainostetaan tulevaa kesäretkeä, kerrotaan kummitoiminnasta, Erasmus-projektista sekä tulevasta ravintolapäivästä. Joka numerossa muistutetaan myös leimaantumisen vastaisesta kampanjasta. Toimituspalaverin jälkeen jokainen paikalla oleva ryhtyi kirjoitushommiin.” (Havainnointipäiväkirja 20.3.17.) Suvimäen Sanomalehdessä oli tunnelma kuin missä tahansa toimituksen palaverissa. Koen lehden toimituksen olevan Klubitalon tehtävistä ehkä eniten stressaavin: onhan lehden julkaisulla ennalta sovittu aikataulu sekä paine saada suunnitellut jutut kirjoitetuksi. Olin ilahtunut huomattessani Klubitalon tarjoavan jäsenilleen laadukkaita tietokone- ja taitto-ohjelmia lehden tekemiseksi. Nämä tukevat osaltaan jäsenten uusien taitojen oppimista sekä entisten taitojen ylläpitoa. Lisäksi ne antavat jäsenille viestin, että heitä arvostetaan, kun tarjolla on uusimman teknologian mukaiset välineet.

Sain osallistua myös kummiryhmän tapaamiseen. Kummien on tarkoitus toimia vertaistukena muille jäsenille. ”*Paikalla oli 8 jäsentä ja 1 ohjaaja. Esittelykierroksen jälkeen keskusteltiin jaksamista ja hyvinvointia tukevista asioista. Itse ryhmän aiheena oli ”Vuorovaikutus ja rohkeus.” Ryhmässä keskusteltiin, minkä asian kukin kokee haasteeksi vuorovaikutustilanteissa tai kummitoiminnassa. Asiasta jatkettiin keskustelua pienryhmissä.”* (Havainnointipäiväkirja 23.3.17.) Tässä ryhmässä koin hieman hämmennyksen tunteita, mutta uskon sen johtuvan lähinnä siitä, että kyseessä on ryhmä, joka on kokoontunut samalla kokoonpanolla jo useita kertoja. Siksi sisään pääseminen ryhmään oli hieman haastavaa. Ryhmän aihe oli kuitenkin erittäin tärkeä ja ihailin ryhmän jäseniä rohkeudesta puhua ääneen omista haasteistaan vuorovaikutustilanteissa etenkin, kun paikalla oli ylimääräinen ja ulkopuolinen havainnoija. Kummiryhmässä toimiminen edellyttää jäseneltä itsereflektiokykyä ja mielestäni tällaista keskustelua vuorovaikutushaasteista tulisi käydä jokaisessa työpaikassa tai muussa yhteisössä.

Tutustuttuani jo kahteen muuhun Klubitalon yksikköön, oli seuraavaksi vuorossa ravintoyksikön havainnointi. ”*Paikalla oli 5 jäsentä ja 2 ohjaajaa. Aluksi yksikössä käytiin läpi ravintoyksikön tehtävälista ja tämän jälkeen kuulumiskierros. Päivän ateriana oli kaalilaatikko ja yksikössä suunniteltiin laatikon ruokatarpeita. Tämän jälkeen yksikössä jaettiin työtehtävät: kuka huolehtii tiskit, kuka tekee salaatin, kuka kattaa lounaan saliin, kuka tekee välipalat, kuka leipoo sämpylät ja tekee voileivät sekä puolukkasurvoksen. Ravintoyksikön käytössä oli hyvin varusteltu keittiö ja jokainen ravintoyksikön jäsen käytti työskennellessään kertakäyttöhanskoja. Ravintoyksikön tehtäviin kuuluu päivittäisen ruoan valmistuksen lisäksi tukkutilauksen teko sekä lämpötilojen*

mittaus. Kuukausittain ravintoyksikkö siivoaa lattiakaivot, jääkaapin sekä teroittaa veitset. Haastattelin ravintoyksikössä olevia jäseniä, jotka kertoivat, että talon ruokalista vaihtelee ja yhteisö sopii ruokalistan sisällöstä yhdessä. Kerran kuukaudessa Klubitalossa pidetään ”jokeripäivä”, jolloin pakasteesta sulatetaan kaikki siellä oleva ja tarjotaan lisukkeiden kanssa. Lounas tarjoillaan pöytiin ja loppusiivous ruokailun jälkeen tehdään työnjaon mukaisesti: yksi jäsenistä pyyhkii pöydät, toinen tasot, yksi huolehtii tiskeistä, yksi roskista.”

(Havainnointipäiväkirja 4.4.17). Ravintoyksikkö on lehden toimituksen tavoin hieman hektisempi paikka, onhan ruoan valmistuttava ajoissa lounaalle. Ravintoyksikkö oli kuitenkin työnjaossa yksi ensimmäisistä yksiköistä, joihin ilmoittautuneita tuli riittävästi. Sain myös kuulla, että usein samat jäsenet haluavat tulla ravintoyksikköön, joten he eivät koe ravintoyksikköä stressaavana. Toisaalta ravintoyksikön toiminta on myös hyvin organisoitua ja Klubitalon keittiö on rakenteeltaan sellainen, että siellä on jokaiselle hyvät ja asianmukaiset työskentelymahdollisuudet.

Ravintoyksikön muukin toiminta kuukausittaisten tehtävien ja ruokalistojen suunnittelun osalta vakuuttivat ja tekivät vaikutuksen. Kuukausittainen jokeripäivä osoittaa myös osaltaan Klubitalon toimivan tässä hetkessä pyrkiessään vähentämään ruokahävikkiä ja loihtimaan aterian pakastimen antimista. Harmillisesti ”jokeripäivä” ei osunut kohdalleni omalla kenttätyöjaksollani.

Klubitalolta tehdään myös retkiä niin lähiseudulle, kuin kauemmaskin aina Helsinkiä, Tukholmaa ja Tallinnaa myöden. Lisäksi osa Klubitalon jäsenistä on käynyt jäsenvaihdossa Manner-Euroopassa. Retket ovat Klubitalon yksi suosituimmista tarjolla olevista toiminnoista: retkien ilmoittautumislistat täyttyvät haastateltujen mukaan nopeasti. Retkien eduksi haastateltavat mainitsivat retkien edullisen omavastuuosuuden. Monelle klubitaloyhteisö tarjoaa turvallisen tavan matkustaa, yksin haastateltavat eivät lähtisi niin helposti retkille.

-- sillain kun täällä on päässy sisään tähän porukkaan niin jotenkin täällä uskaltaa enemmän ja niinku rohkaistuu lähtemään eri paikkoihin. Eipä muuten tuu käytyä oikein missään itekseen.--

Jyväskylän ulkopuolelle suuntautuvien retkien lisäksi Klubitalolta oli tehty tutkimusajankohtana (kevällä 2017) pilkkireissuja lähijärven jäälle, iltaretki Rihlaperän tähtitornille sekä käyty luontopolun laavulla grillaamassa. Lisäksi Klubitalolta oltiin lähdössä yön yli kestäväälle eräretkelle. Suvimäen Klubitalo oli ottamassa osaa (vuonna 2017) myös ravintolapäivään sekä ollut mukana nuorisovaihtoprojektissa eurooppalaisen Klubitalon kanssa. Erään haastateltavan mukaan kaikkiin

tapahtumiin lähdetään porukalla ja jäsen voi esittää pyynnön johonkin tapahtumaan tai harrastukseen menosta, jonka toteutumisesta klubitaloyhteisö yhdessä päättää.

6.6 Eväitä elämään Klubitalosta

Viimeisellä kysymykselläni halusin kartoittaa, mitä eväitä haastateltavat kokivat saaneensa Klubitalolta elämäänsä. Klubitalolta koettiin saadun kokonaisvaltaista hyvinvointia, tukea, rutiineja ja rytmiä elämään, koska haastateltavat kokivat pärjänneensä elämässä paremmin Klubitalolla käyntien myötä. Haastateltavat kertoivat myös elämänhallintansa parantuneen. Eräs haastateltava kertoi pystyneensä olemaan jo vuoden pois sairaalasta. Toinen haastateltu taas koki Klubitalolla käyntien avanneen uusia ovia tulevaisuuteen. Haastateltavat kertoivat klubitalokäyntien auttaneen löytämään omat kadoksissa olleet voimavarat uudelleen. Useampi haastateltava kertoi itsevarmuutensa, itsearvostuksen ja itseluottamuksen kasvaneen Klubitalossa käyntien myötä. Eräs haastateltu kertoi löytäneensä Klubitalon avulla uuden identiteetin, saaneensa rohkeutta uskoa itseensä sekä ylittää itsensä. Klubitalolla käynnit olivat lisänneet haastateltavien tulevaisuudentoivoa ja luoneet elämään jatkuvuutta. Lisäksi Klubitalo nähtiin tärkeänä osana haastateltujen toipumisen tarinaa ja yksi haastateltavista kutsuikin Klubitaloa ponnahduslaudaksi elämässä eteenpäin menemiselle.

--(Klubitalokäyntien myötä) mä oon varmaan sosiaalisempi, et mä pystyn puhumaan ja juttelemaan ihmisten kanssa. Ja sitten siinä on iso ero, että kun aamulla lähtee ovesta ulos, niin ei pelota niin paljoa lähteä. Et silloin aikasemmin, ennen kuin tänne tulin, niin se oli just se ongelma, kun mä en meinannut päästä ovesta ulos, et se vaati paljon ponnisteluja... Nyt vaan on jotenkin rohkaistunut—

-- et on paljon asioita, joihin mä en alussa pystynyt, mut joihin mä nyt pystyn. Et jotenkin kyllä identiteetti on vaihtunut ja oon jotenkin hirveesti antanut sairauden määrätellä sitä, kuka mä oon ja siihen, mihin mä pystyn. Et se on jotenkin ihan hirveesti rajoittanut--

-- tää avas ovia tulevaisuuteen ja just se että mä voin olla oma itteni ja mut hyväksytään semmosena kun mä oon. Mä voin olla töissä, vaikka mulla onkin ongelmia elämässä ja jotenkin ehkä usko ihmisiin (on kasvanut)--

Pari haastatelluista oli asunut sairaalahoidon jälkeen joko hoitokodissa tai tukiasunnossa, mutta he olivat kyenneet muuttamaan jäsenyytensä aikana joko omaan asuntoon tai pienkotiin. Lisäksi

Klubitalon kautta kaksi haastateltavaa oli löytänyt uuden ammatillisen polun, kun entiseen ammattiin ei psyykkisen sairastumisen vuoksi ollut mahdollista palata. Ainakin yhdeltä jäseneltä oli pystytty purkamaan edunvalvonta, koska tämä kykeni huolehtimaan raha-asioistaan tätä nykyä itsenäisesti. Yksi oli myös saanut Klubitalon avustuksella asunnon sekä saanut Klubitalolta apua muuttoon, asunnon pieniin remontteihin sekä esimerkiksi digiboksin asennukseen. Aikaisempien tutkimusten mukaan klubitaloyhteisöön kuulumisen on ollut kuntoutujille tärkeä tekijä sairaudesta toipumisen ja selviytymisen tukemisessa (Valkonen ym, 2006). Klubitalokäyntien myötä osa haastatelluista oli päässyt takaisin kiinni työelämään siirtymätyön kautta tai kyennyt palaamaan opiskelemaan. Osa taas oli kyennyt ylläpitämään työ- ja toimintakykyään, minkä he näkivät tärkeimpänä tavoitteenaan klubitalokäynneille.

Klubitaloyhteisö toimii kuntouttavana yhteisönä. (Vrt. Hietala ym. 2000; Karlsson 2007; Vuorinen 2008.) Klubitaloyhteisöön kuulumisen on ollut jäsenilleen tärkeä osa toipumisen ja selviytymisen tiellä. Klubitalon toimintaan osallistuminen tarjoaa jäsenilleen mielekästä tekemistä päiviin, tukee säännöllistä päivärytmiä sekä vahvistaa itsearvostusta. Kuntoutuksen yksi päätavoite onkin vahvistaa yksilön identiteettiä ja itsetuntoa, jonka myös Rissanen (2007, 96) kokee kuntoutumisen tärkeimmäksi tavoitteeksi. (Mäenpää 1995, 83; Valkonen ym. 2006.) Haastattelujeni perusteella nostan yhdeksi Klubitaloyhteisön tärkeimmästä aiheesta (haastatelluille jäsenille) mielenterveysongelmiin liittyvästä häpeästä (edes osittaisen) vapautumisen sekä mielenterveysongelmien kanssa sinuiksi tulemisen itsearvostuksen ja itsevarmuuden myötä muuttuneen minäkuvan myötä.

7. Johtopäätökset

Tutkimuskohteena Klubitalo on ollut enemmän kuin mielenkiintoinen. Sukellettuani yhä syvemmälle Klubitalon toimintaan jäsenten haastattelujen ja osallistuvan havainnoinnin avulla, vaikutuin yhä uudelleen klubitaloyhteisön hyvin organisoidusta, dynaamisesta ja ainutlaatuisesta toimintamallista. Vaikka minulla olikin etukäteen jonkinlainen mielikuva klubitalomallista, huomasin tutkimusta tehdessäni tuon kuvan olleen aivan liian suppea verrattuna siihen, mitä Klubitalomalli oikeasti on. Klubitaloyhteisö otti minut tutkijana erittäin hyvin vastaan ja viihdyin talolla kenttätyöjaksolla ollessani. Kaiken muun lisäksi oli ilahduttavaa nähdä, kuinka paljon nykyinen Klubitalo-toiminta perustuu klubitalotoiminnan alkuvaiheisiin eli 1950-luvulla vaikuttaneen sosiaalityöntekijä John Beardin luomaan klubitalomalliin. Beard on toden totta ollut edellä aikaansa ja kyennyt luomaan täysin muista toimijoista (erityisesti julkinen terveydenhuolto) poikkeavan toimintamallin. Jäsenten haastatteluista kävi myös ilmi, kuinka he olivat uskollisia Beardin tavoitteille: jäsenet kokivat antavansa Beardin ajatuksia mukaillen oman panoksensa yhteisön hyväksi. Tutkimusaineistoa tulkitessani yllätyin hieman siitä, kuinka hyvin haastattelemani jäsenet olivat omaksuneet Klubitalon toimintaa ohjaavat asenteet ja ajatukset myös omiksi ajatuksikseen. Keskeiset omaksutut asenteet ja ajatukset liittyivät työpainotteiseen päivään sekä siihen, ettei Klubitalo ole hoidollinen yksikkö toisin sanoen ohjaajat eivät hoida Klubitalolla ketään, vaan hoitotaho on talon ulkopuolella, esimerkiksi psykiatrian poliklinikalla. Klubitalomallin idea oli siis omaksuttu jokaisen haastatellun puheissa, mutta jäin miettimään, jäikö haastatelluilta joitakin omia Klubitaloon liittyviä ajatuksia kertomatta, jos nämä eivät sovi klubitalomallin ajatusmaailmaan? Omalla kenttäjaksollani en saanut viitteitä siitä, ettei Klubitalossa olisi tilaa näille omille ajatuksille. Tästä esimerkkinä yhden haastateltavan kokemukset kiusatuksi tulemisesta sekä parin haastatellun havainnot siitä, että yhteisössä on välillä konflikteja, jotka saadaan kuitenkin selvitettyä. Klubitalossa on oikeus puhua myös ikävistä kokemuksista ja ajatuksista, jotka eivät välttämättä ”sovi” Klubitalon ihanteeseen. Haastatteluissa nousi esiin myös se, että jäsenet hyödyntävät taloa kukin omien tarpeidensa mukaan, mikä merkitsee sitä, että Klubitalo toimii jäsentensä tarpeita varten.

Klubitalon tarkoituksena on tukea jäsentensä toipumista. Klubitaloa koskevassa aiemmassa tutkimuksessa mielenterveyskuntoutujat ovat kokeneet yhteisöön kuulumiseen tukeneen toipumisessa selviytymisessä, koska Klubitalo-yhteisö tarjoaa jäsenilleen mielekkyyttä päivään muun muassa tekemisen ja päivärytmin löytymisen muodossa. Jäsenet kokivat Klubitalolla käyntien myös vahvistaneen itsearvostusta. (Valkonen ym. 2006.) Klubitalomalli on onnistunut luomaan

yhteisön, joka sekä tukee jäseniä, että myös auttaa näitä pääsemään elämässään eteenpäin tarjoamalla yhteisön, johon kuulua, mielekästä työtä ja tekemistä. Tutkimukseni tulokset mukailevat aikaisemmin klubitaloyhteisöjä tutkineiden Veli-Matti Isojoen (2010) ja Paula Saleniuksen (2009) saamia tuloksi: Klubitalon yhteisöllisyys ja sen tuottamat osallisuuden kokemukset nousivat tutkimuksissamme samankaltaisesti esiin. Isojoki ja Salenius tekivät tutkimuksensa sosiaalityön oppiaineessa, jolloin heidän tutkimuksessaan painottui yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäksi sosiaalityön oppiaineelle ominaiset voimaantumisen ja valtaistumisen käsitteet yhteisön jäsenten kokemuksina. Myös tässä tutkielmassa nousee esiin jäsenten kokemia voimaantumisen ja valtaistumisen kokemuksia, mutta en sanoita näitä kokemuksia sosiaalityön paradigman mukaisesti. Koska kyseessä on ensimmäinen etnologian oppialalla tehty tutkimus Klubitalosta, muodostuu iso osa lähteistäni sosiaalityön oppiaineessa tehdyistä tutkimuksista, joten sosiaalityölle ominainen katsontakanta nousee esiin myös tässä tutkimuksessa.

Vaikka Isojoen ja Saleniuksen tutkimukset nostivat samankaltaisia havaintoja ja tulkintoja Klubitalosta, kuin mitä itse tein, on tällä tutkimuksella oma paikkansa ja merkityksensä Klubitaloa tutkittaessa. Isojoen ja Saleniuksen tutkimuksissa on käytetty laillani etnografiaa, mutta jokaisella meistä on oletettavasti ollut eri haastateltavat. Jokainen meistä on myös pyrkinyt saamaan yksittäisen jäsenen äänen kuuluviin, joten oma tutkimukseni jatkaa tätä ansiokasta työtä taas uusien jäsenten ajatusten ja kokemusten esiin nostajana. Lisäksi taustamme ovat erilaiset, mikä saattaa osaltaan vaikuttaa niihin painotuksiin, joita olemme tutkimuksiimme valinneet. Omassa tutkimuksessani olen keskittynyt ainoastaan jäsenten haastatteluihin ja haastateltavia sekä haastatteluaineistoa on ollut enemmän, kuin Isojoella. Tämä voi tarkoittaa sitä, että olen onnistunut osaltani syventämään aikaisemmin Klubitalon jäseniltä saatua tutkimustietoa. Salenius (2010) puolestaan on haastatellut kahdeksaatoista (18) Klubitalon jäsentä, mutta myös Klubitalon työntekijöitä. Täten näihin kahteen tutkimukseen verrattuna tutkimukseni on siinä mielessä ainutlaatuinen, että se pitää sisällään ainoastaan jäsenten kokemuksia. Isojoki ja Salenius ovat tehneet omaani pitkäkestoisemman ja kattavamman havainnointijakson Klubitalolla. Koen kuitenkin saaneeni suppeammalla kenttätyöjaksollani vähintään kohtalaisen kuvan Klubitalon arjesta ja toiminnasta.

Oma aineistoni haastatteluineen sekä havainnoiteineen on tehty alkuvuodesta 2017, jonka jälkeen Suvimäen Klubitalon toiminta on kehittynyt ja muuttunut hieman. Nykyisin Suvimäen Klubitalo tarjoaa jäsenilleen puhelinpäivystystä lauantaisin alkuillasta sekä sunnuntaisin kahvittelua jäsenten kesken. Aineiston kerääminen vuonna 2017 on myös auttanut osaltaan informanttien tunnistamattomuuden varmistamisessa, koska informanttien elämät eivät ole välttämättä enää

samassa tilanteessa, kuin haastatteluhetkellä. Koko tutkielmani teon ajan klubitaloyhteisön kanssa oli helppo ja mukava toimia. Tästä huolimatta pyrin tarkastelemaan klubitaloyhteisöä ja sen toimintaa kriittisesti. Kentällä ollessani ja havainnoinnin edetessä jäsenet ottivat minuun tutkijana enemmän kontaktia, kuin alkuvaiheessa ja myös itseni oli helpompi ottaa kontaktia jäseniin. Kentällä jäsenet kysyivät muun muassa opinnoistani sekä siitä, mitä kirjoitin havainnointivihkooni. Havainnointivihkoon kirjaamisesta kiinnostuneille annoin vihkon näytille, jotta he näkivät, että kirjasin siihen ylös arkipäivän yleisiä havaintoja Klubitalon toiminnasta. Yksi jäsenistä halusi varmistaa, etten kerro esimerkiksi nimillä niistä jäsenistä, jotka ovat sillä hetkellä Klubitalolla. Avoimuudellani pyrin lisäämään luottamusta Klubitalon jäsenten suuntaan.

Tutkimuskentällä eli Klubitalossa ollessani jouduin asemoimaan itseni tietoisesti uudella tavalla tutkijan, enkä hoitajan roolissa. Tämä uusi tutkijan rooli tuntui vapauttavalta ja ajattelutavan muuttaminen hoitajan näkökulmasta tutkijan näkökulmaan oli yllättävän helppoa muuttaa. Koen olleeni Klubitalolla samaan aikaan sekä ulkopuolinen, että yhteisön sisällä. Riisuttuani hoitajuuden itsestäni, huomasin tutkijan roolissa pystyväni kohtaamaan jäsenet entistä aidommin. Tämän koen johtuvan siitä, ettei hoitajan työssä totuttu ammatillisen roolin vaade vaikuttanut niin paljoa työhöni tutkijana. Lisäksi välitämme puuttunut hoitosuhde teki suhteestamme jäsenten kanssa tasa-arvoisemman ja tasavertaisemman. Kuitenkin hoitajuus minussa ei häviä kokonaan tutkijan roolissakaan, joten taustani lienee vaikuttanut sekä tutkimuskysymyksiin, että aineiston tulkintaan ainakin jonkin verran. Klubitalo diagnoosivapaana alueena toimi myös käytännössä. Kertaakaan Klubitalolla ollessani en kuullut kenenkään puhuvan lääkityksistä tai diagnooseista, ainakaan minun kuulteni. Klubitalolla näillä asioilla ei ole niin suurta merkitystä, vaikka ne jokaisen kohdalla toki otetaan huomioon muun muassa jäsenen jaksamisen kysymyksiä pohdittaessa.

Oma taustani hoitajani oli sekä vahvuuteni että heikkouteni, mutta loppujen lopuksi koen ammatillisen taustani kääntyneen edukseni tutkielmaa tehdessäni. Ilman omaa aikaisempaa kokemusta mielenterveyskuntoutujien kanssa toimimisesta, uskon, että haastattelut olisivat jääneet pinnallisemmiksi. Aineistoa tulkitessani pyrin etäännyttämään itseäni vielä lisää hoitajan ammatista ja pyrin tarkastelemaan saamaani haastatteluaineistoa tuorein tutkijan silmin. Tässä auttoi osaltaan lähiluvun menetelmä, jonka avulla aineistoon perehtyminen ja sen tulkitseminen sai minut lähestymään aineistoa itselleni uudella tavalla. Terveystieteiden maailmasta Klubitaloon tullessa Klubitalon työ- ja voimavarapainotteisuus tuntuivat virkistäviltä ja ne vahvistivat ajatuksiani siitä, että nämä tukevat yksilön itsetuntoa ja toipumista paremmin, kuin terveydenhuollon harjoittama diagnoosi- ja lääkekeskeisyys. Molempia painotuksia toki tarvitaan parhaan lopputuloksen eli yksilön kuntoutumisen saavuttamiseksi.

Jokaiselle haastattelemalleni Klubitalo tarjosi sisältöä elämään työn, tekemisen, retkien ja tapahtumien myötä. Klubitalo tarjosi haastateltavilleni myös mahdollisuuden uuden ammatillisen- tai opiskelupolun löytämiselle. Haastatelluille Klubitalo edusti myös yhteisöä, johon he kokivat kuuluvansa sekä paikkaa, johon tulla sellaisena kuin on. Klubitalo paikkana edusti haastatelluille sekä fyysistä, sosiaalista että mentaalista tilaa. Useampi haastateltu nosti Klubitalon suurimmaksi ansioksi työpainotteisen päivän. Myös Klubitalon myötä parantunut elämäntilanne nousi haastatteluista esiin yhtenä keskeisenä teemana. Tämä elämäntilanteen parantuminen pitää sisällään Klubitalolla käyntien myötä löytyneen päivärytmin ja tasapainon sekä terveellisen syömisen, jota Klubitalossa valmistettu jokapäiväinen ja edullinen kotiruokailu edustaa. Kolmanneksi keskeiseksi teemaksi jäsenten haastatteluissa nousi toipuminen. Toipuminen piti sisällään joko nykyisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisen, omien voimavarojen löytämisen, elämässä eteenpäin menemisen (esimerkiksi tuetusta tukiasunnosta omilleen muuttamisen), opiskelujen pariin palaamisen tai siirtymätyöhön pääsemisen. Useampi haastateltava kertoi myös itsevarmuutensa ja itsearvostuksensa kasvaneen Klubitalossa käyntien myötä, mikä oli johtanut identiteetin ja minäkuvan muuttumiseen. Aikaisemmin moni haastatelluista oli omaksunut ”sairaana” ja terveydenhuollossa keskeisen diagnoosipainotteisen identiteetin, mutta Klubitalon myötä haastatellut olivat omaksuneet yhä enemmän vastakkaisen identiteetin, jossa mielenterveysongelma on osa ihmistä, mutta se ei määrittele ihmistä kokonaisuutena. Klubitalon avulla useampi haastateltava oli löytänyt myös omat voimavaransa sekä saanut kannustusta ja tukea itseensä uskomiseen. Klubitalo oli mahdollistanut sekä vanhojen taitojen ylläpitämisen, että uusien oppimisen, mikä mahdollisti esimerkiksi aikaisemmin ammatissa opittujen taitojen ylläpitämisen sekä ammattitaitojen kehittämisen. Klubitalolla yksilö nähdään sekä haastatteluaineistoni että havainnointini perusteella ihmisenä, eikä pelkästään sairaana, kuten ympäröivässä yhteiskunnassa herkemmin tapahtuu. Klubitalossa mielenterveysongelmilta ei kuitenkaan suljeta silmiä, vaan niistä kärsiviä pyritään tukemaan, mielenterveysongelmista huolimatta.

Klubitalon vahvuudeksi nähtiin haastatteluissa myös se, että Klubitaloon sai tulla sellaisena, kuin sillä hetkellä on. Useampi haastateltava kertoi häpeästä liittyen mielenterveysongelmiin, mutta Klubitalossa he kokivat saaneensa ymmärrystä, myötätuntoa ja tukea. Kaksi haastateltavista kertoi olevansa tätä nykyä enemmän sinut omien mielenterveysongelmien kanssa, mutta tähän tilaan pääseminen on vaatinut molemmilta kovaa työtä oman häpeän työstämisessä. Häpeä syö yksilön voimavaroja ja jähmettää paikalleen, joten häpeästä vapautuminen vapauttaa näitä voimavaroja muuhun käyttöön ja mahdollistaa näin elämässä eteenpäin menemisen. Maailmanlaajuisesti Klubitalo tekee ansiokasta leimaantumisen vastaista työtä, jonka kautta mielenterveysongelmat ja –

kuntoutujat tulevat näkyvämmäksi osaksi yhteiskuntaa ja sen toimijoita. Suvimäen Klubitalokin pitää ”meteliä” itsestään tekemällä yhteistyötä eri tahojen, kuten seurakunnan, kanssa. Vuonna 2017 Klubitalon suunnitelmissa oli ottaa osaa ravintolapäivään, jotta muutkin, kuin Klubitalon jäsenet, voisivat tulla ravintolapäivän kautta tutustumaan yhteisöön ja samalla hälventämään mahdollisia ennakkoluulojaan mielenterveyskuntoutujia kohtaan. Eräs haastateltava totesi, että olisi tärkeä tulla klubitaloyhteisönä tavallisten ihmisten keskelle ja lisätä näin tietoisuutta mielenterveysongelmista.

Käyttämäni hermeneuttisen menetelmän puutteeksi voidaan nähdä sen tutkijalle suoma subjektiivisuus ja vaikeus yleistää tuloksia, koska tutkimusmenetelmän tulokset ovat yhden tutkijan tulkintoja. Samasta aineistosta toinen tutkija voisi saada erilaisia tuloksia. Olen kuitenkin pyrkinyt minimoimaan tätä vastausten yleistettävyyden ja subjektiivisuuden ongelmaa lukuisilla aineistonäytteillä haastatteluista, joista muutkin voivat arvioida tekemieni tulkintojen validiutta. Myös lähiluku tuotti haastatteluaineiston laajuuden vuoksi etenkin alkuvaiheessa hankaluuksia. Koska käytin tutkielmassani soveltaen lähiluvun tekniikkaa, tuotti 85 sivun haastatteluaineiston läpikäyminen lähiluvun avulla runsaudenpulaa, joka lukukertojen lisääntyessä kuitenkin tiivistyi ja synnytti tämän tutkielman tulokset ja tulkinnat. Lähilukua ensimmäistä kertaa käytettäessä aineiston olisikin hyvä olla omaani suppeampi, jotta tekniikan käyttäminen ja sen opettelu olisi vaivattomampaa.

Klubitalo yhteisönä on monipuolinen paikka, jonka toiminta kehittyy koko ajan jäsenten toivomaan suuntaan. Tutkielmani kenttätöaineisto haastatteluineen kuvaakin Suvimäen Klubitaloa vain pintaraapaisun verran, koska tutkijan on mahdotonta saada täysin aukotonta kuvaa Klubitalon kaikesta toiminnasta. Klubitalossa kenttätöissä ollessani pyrin toimimaan neutraalisti tutkijan roolissa, vaikka asenteeni Klubitaloa ja sen jäseniä kohtaan olikin taloon mennessäni myönteinen. Koko tutkimusprosessi vain lisäsi myönteisiä asenteitani Suvimäen Klubitaloa ja koko klubitalomallia kohtaan. Kuten eräs haastateltavani kuvasi Klubitaloa miniatyyriyhteiskuntana, jollaiseen muunkin yhteiskunnan tulisi pyrkiä muun muassa demokratian ja tasa-arvoisuuden osalta, en voisi olla tämän jäsenen kanssa enempää samaa mieltä. Klubitalon toiminta- ja ajatusmallin soisi laajenevan koskemaan yleisesti koko yhteiskuntaamme.

Lähdeluettelo

Aaltola, Juhani; Valli, Raine 2010. Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 2, Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin.

Airas, Erkki, 1979. Vapaiksi yhdessä. Porvoo: WSOY.

Alasuutari, Pertti 1993. Laadullinen tutkimus. Tampere, Vastapaino.

Alasuutari, Pertti 1994b. Laadullinen tutkimus. 2. uud. painos. Vastapaino, Tampere.

Alasuutari, Pertti 2001. Johdatus yhteiskuntatutkimukseen. Gaudeamus, Helsinki.

Alasuutari, Pertti 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Anttila, Pirkko 1996. Tutkimisen taito ja tiedonhankinta. Taito-, taide ja muotoilualojen tutkimuksen työvälineet. Helsinki: Akatiimi Oy.

Anttila, Pirkko 2005. Ilmaisu, teos, tekeminen ja tutkiva toiminta. Artefakta 16. Akatiimi. Hamina.

Bal, Mieke & Bryson, Norman 1991. Semiotics and Art History. Art Bulletin, vol LXXIII nr2.

Bell, Judith 2006. Doing your Research Project. A Guide for first-time Researchers in Education, Health and Social Science. 4. Edition. Berkshire: Open University Press.

Bryman, Alan 2012. Social Research Methods.

Burr, Vivien 1995. An Introduction to Social Constructionism. Routledge. London

Collins, Peter & Gallinat, Anselma 2010. The Ethnographic Self as Resource: an Introduction. Teoksessa Collins, Peter; Gallinat, Anselma (toim.), The Ethnographic Self as Resource. New York: Berghahn Books.

Deegan, Patricia, 1992. The Independent living Movement and People with psychiatric disabilities: Taking back control over Our Lives. Psychosocial Rehabilitation Journal 15 (3).

Dey, Ian 1993. Qualitative Data Analysis. A User-Friendly Guide for Social Scientist. Routledge. London and New York.

Edwards, Derek 1997. Discourse and Cognition. Sage. London.

Elovirta, Arja 1998. Katseen rajat, taidehistorian metodologiaa. Helsingin yliopisto. Helsinki

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Vastapaino- Tampere.

- Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2001. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani; Valli, Raine (toim.), Ikkunoita tutkimusmetodeihin. I, Metodien valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Fingerroos, Outi & Haanpää, Riina 2006. Muistitietotutkimuksen ydinkysymyksiä. Teoksessa Fingerroos, Outi; Haanpää, Riina; Heimo, Anne; Peltonen, Ulla-Maija (toim.), Muistitietotutkimus. Metodologisia kysymyksiä. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Fingerroos, Outi & Jouhki, Jukka 2014. Etnologinen kenttätö ja tutkimus: metodin monimuotoisuuden pohdintaa ja esimerkkitapauksia. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi; Koskinen-Koivisto, Eerika (toim.), Moniulotteinen etnografia. Helsinki: Ethnos ry.
- Fingerroos, Outi; Lillbroända-Annala, Sanna; Koskihaara, Niina & Lundgren, Maija 2017. Yhteiskuntaetnologia – arkinen mutta kriittinen katse maailmaan. Teoksessa Fingerroos, Outi; Lundgren, Maija; Lillbroända-Annala, Sanna; Koskihaara, Niina (toim.), Yhteiskuntaetnologia. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.
- Goffman, Erving 1986. Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity. New York: Penguin Books.
- Haahtela, Riikka 2006. Osallisuuskeskustelut sosiaalityössä. Neljä näkökulmaa sosiaalityössä tuotettuihin asiakkaan osallisuusmahdollisuuksiin. Progradu-tutkielma. Tampereen yliopisto, sosiaalityön laitos
- Hammersley, Martyn & Atkinson, Paul 1996. Ethnography. Principles in Practice. London: Tavistock/ Routledge.
- Hammersley, Martyn & Atkinson, Paul 2007. Ethnography. Principles in Practise. London: Routledge.
- Hietala, Outi; Valjakka, Sari & Martikka, Nina 2000. ”Täällä me tehdään töitä itseä varten.” Klubitalot ja jäsentalot mielenterveyskuntoutuksen ja työllistymisen uusina vaihtoehtoina. Kuntoutussäätiön tutkimuksia 65/ 2000. Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hernes, Tor 2004. The Spatial construction of organization. John Benjamins B.V., Amsterdam

Huttunen, Laura 2010. Tiheä kontekstointi: haastattelu osana etnografista tutkimusta. Teoksessa Ruusuvoori, Johanna; Nikander, Pirjo; Hyvärinen, Matti (toim.), Haastattelun analyysi. Tampere, Vastapaino.

Hyväri, Susanna, 2001. Vallattomuudesta vastuuseen – Kokemuksen politiikan sankaritarinoita. Vankeinhoidon koulutuskeskuksen julkaisu 3/2001. Helsinki: Tietosanoma Oy

Hyväri, Susanna 2007. Jälkisanat: Kuntoutuminen, identiteettityö ja kokemuksen politiikka. Teoksessa: Rissanen, Päivi: Skitsofreniasta kuntoutuinen. Mielenterveyden keskusliitto. Pori: Kehitys Oy.

Hänninen, Esko 2016. Mieleni minun tekevi. Mielenterveyskuntoutujien Klubitalot 20 vuotta Suomessa.

Hämeenaho, Pilvi; Koskinen-Koivisto Eerika 2014. Moniulotteinen etnografia. Helsinki : Ethnos.

Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto, Eerika 2014. Etnografian ulottuvuudet ja mahdollisuudet. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi & Koskinen-Koivisto Eerika (toim.), Moniulotteinen etnografia. Helsinki: Ethnos ry.

Hänninen, Esko 2012. Choices for Recovery. Community-Based Rehabilitation and the Clubhouse Model as Means to Mental Health Reforms. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes Print-Tampere University Print Oy.

Hänninen, Vilma & Valkonen, Jukka 2000. Tarinat, sairaudet ja kuntoutuminen. Teoksessa: Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Isojoki, Veli-Matti 2010. ”Mulla on ihan niinku ikävä tänne”- Klubitalo osallisuuden mahdollistajana. Sosiaalityön erikoitumiskoulutukseen kuuluva lisensiaatintutkimus. Kuntouttavan sosiaalityön erikoisala. Sosiaalitieteiden laitos, Helsingin yliopisto.

Isola, Anna-Maria; Kaartinen, Heidi ; Leemann, Lars; Lääperi, Raija; Schneider, Taina; Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, Työpaperi 33/ 2017.

- Jouhki, Jukka & Steel, Tytti 2016. Analyysin ja tulkinnan ulottuvuuksia etnologiassa, Teoksessa Jouhki, Jukka; Steel, Tytti (toim.), Etnologinen tulkinta ja analyysi. Kohti avoimempaa tutkimusprosessia. Helsinki: Ethnos ry.
- Juhila, Kirsi 2002. Tutkijan positiot. Teoksessa Diskurssianalyysi liikkeessä. Arja Jokinen, Kirsi Juhila ja Eero Suoninen. 2. painos. Vastapaino, Tampere.
- Jyu koppa 2017.
- Järviluoma, Helmi 2010. Podetko ystävyyttä? Etnografia ja biofilian haaste. Teoksessa Pöysä, Jyrki; Järviluoma, Helmi; Vakimo, Sinikka (toim.), Vaeltavat metodit. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Karlsson, Magnus 2007. Vänskap och arbete. En dokumentation och utvärdering av Fountain House I Stockholm. Stockholm: Ersta Sköndalhöskola.
- Kettunen, Reetta; Kähäri-Wiik Kaija; Vuori-Kemilä, Anne & Ihalainen, Jarmo 2002. Kuntoutumisen mahdollisuudet. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Kokkonen, Lauri 2015. Sosiaalinen media viranomaisen kriisiviestinnän välineenä. Tiedotusopin pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto.
- Koskisuu, Jari 2004. Eri teitä perille. Mitä mielenterveyskuntoutus on? Helsinki: Edita.
- Kramer, P. J. & Gagne C 2004 VAI 2001. Barriers to Recovery and Empoverment for people with psychiatric disabilities. Teoksella L. Spaniol & C, Gagne & M. Koehler. Psychological and Social aspects of psychiatric disability. Center of Psychiatric Rehabilitation. Sargent College of Health and Rehabilitation Sciences. Boston. Boston University
- Krippendorff, Klaus 2013. Content Analysis. An Introduction to Its Methodology. Third Edition. SAGE, Los Angeles
- Kuula, Arja 2006. Tutkimusetiikka. Aineiston hankinta, käyttö ja säilytys. Jyväskylä: Vastapaino.
- Kylmä, Jari & Juvakka, Taru 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita.
- Lappalainen, Sirpa; Hynninen, Pirkko; Kankkunen Tarja; Lahelma, Elina; Tolonen, Tarja (Toim.) 2007. Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Vastapaino, Tampere.
- Lauren, Kirsi 2010. Kirjoitetun kokemuksen kiehtovuus. Teoksessa Pöysä, Jyrki; Järviluoma, Helmi; Vakimo, Sinikka (toim.), Vaeltavat metodit. Joensuu; Suomen kansantietouden tutkijain seura.

- Latvala, Eija & Visuri, Tuomo & Janhonen, Sirpa, 1995. Psykiatrinen hoitotyö. Juva: WSOY.
- Lehtonen, Juhani U.E. 2005. Kansatieteen tutkimushistoria. Teoksessa Korkiakangas, Pirjo; Olsson, Pia; Ruotsala, Helena (toim.), Polkuja etnologian menetelmiin. Helsinki: Ethnos ry.
- Lobiondo-Wood, Geri & Haber, Judith 2002. Nursing Research. Methods, Critical Appraisal and Utilization. 5. Edition. St. Louis. Missouri: Mosby
- Lukkarinen, Ville 1998a. Taiteen kielet. Teoksessa Katseen rajat. Taidehistorian metodologiaa. Toim. Arja Elovirta ja Ville Lukkarinen. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus. Lahti.
- Markkanen, Airi 2008. Romanikentän ääniä – veden äänistä kiven hiljaisuuteen. Teoksessa Fingerroos, Outi; Kurki, Tuulikki (toim.), Ääniä arkistosta. Haastattelut ja tulkinta. Suomalaisen kirjallisuuden seura, Helsinki.
- Marttila, Annamaria 2014. Tutkijan positiot etnografisessa tutkimuksessa – kentän ja kokemuksen dialoginen rakentuminen. Teoksessa Hämeenaho, Pilvi; Koskinen- Koivisto, Eerika (toim.), Moniulotteinen etnografia. Helsinki: Ethnos ry.
- Matthies, Aila-Leena & Uggerhoej, Lars (toim.) 2014. Participation, marginalisation and welfare services – concepts, politics and practices across European countries. Surrey: Ashgate.
- Metsämuuronen, Jari 2005. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. Jyväskylä: Gummerus.
- Moxey, Keith 1994. The Practise of Theory. Poststructuralism, Cultural Politics and Art History. Cornell University Press. Ithaca, London.
- Murchison, Julian M. 2010. Ethnography essentials. Designing, conducting and presenting your reserch. San Francisco: Jossey- Bass.
- Mäenpää, Outi 1995. Mielenterveys. Teoksessa Kyyrönen, Kaarinan; Mäenpää, Outi & Pohjanvirta-Hietanen, Anja: Kliininen psykologia. Porvoo: WSOY.
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikan ABC. Helsinki: Tammi.
- Määttänen, Pentti 1997. Filosofia. Johdatus peruskysymyksiin. Lisäp.Gaudeamus. Helsinki.
- Nonaka, Ikujiro & Konno, Noburu 1998. The concept of ”Ba”: Building a foundation for knowledge creation. (Special Issue on Knowledge and the firm.) California Management Review, 40 (3).

- Oranen, Mikko 2008. Mitä mieltä? Mitä mieltä! Lasten osallisuus lastensuojelun kehittämisessä. Helsinki: Ensi- ja turvakotien liitto ry.
- Paal, Piret 2011. Kun sairastuin syöpään. Kirjoitettujen kertomusten funktiosta ja statuksesta. Teoksessa Lakomäki, Sami; Latvala, Pauliina; Lauren, Kirsi (toim.), Tekstien rajoilla. Monitieteisiä näkökulmia kirjoitettuihin aineistoihin. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Pehkonen, Erkki 2013. ”Poikasi täältä jostain.” Narratiiviset resurssit, diskurssit ja luovuus kirjoittaen kerrotuissa identiteeteissä jatkosodan aikaisissa kirjeissä. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Pietilä, Veikko 1976. Sisällönerittely. 2. korjattu painos. Gaudeamus. Helsinki.
- Propst, Rudyard N. 2003. Klubitalojen historia: pienestä ryhmästä maailmanlaajuiseksi liikkeeksi. Teoksessa: Pöyhönen, Eveliina (toim.) Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Yhdessä kohti työelämää. Helsinki Art-Print Oy.
- Puuronen, Anne 2004. Rasvan tyttäret. Etnografinen tutkimus anorektisen kokemustiedon kulttuurisesta jäsentymisestä. Julkaisuja 41. Nuorisotutkimusverkosto. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Pöyhönen, Eveliina (toim.) 2003. Mielenterveyskuntoutujien klubitalo. Yhdessä kohti työelämää. Helsinki: Art-Print Oy.
- Pöysä, Jyrki 2010. Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Pöysä, Jyrki; Järviluoma, Helmi; Vakimo, Sinikka (toim.), Vaeltavat metodit. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Pöysä, Jyrki 2012. Työelämän alkeismuodot. Narratiivinen etnografia. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.
- Pöysä, Jyrki 2015. Lähiluvun tieto. Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen. Multiprint, Vantaa.
- Rastas, Anna 2005. Kulttuurit ja erot haastattelutilanteessa. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna; Tiittula, Liisa (toim.), Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.
- Raunola, Ilona 2010. Osallisuus ja dialoginen paikantuminen etnografisessa kenttätyössä. Teoksessa Pöysä, Jyrki; Järviluoma, Helmi; Vakimo, Sinikka (toim.), Vaeltavat metodit. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.

Repo-Kaarento, Saara 2007. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. Vantaa: Dark Oy
Rissanen, Päivi 2007. Skitsofreniasta kuntoutuminen. Mielen terveyden keskusliitto. Pori: Kehitys Oy.

Routio, Pentti. Teemahaastattelu. Tuotetiede. Taideteollisen korkeakoulun virtuaaliyliopisto.
26.2.21: http://www2.uiah.fi/virtu/materiaalit/tuotetiede/html_files/120_kirjallisuus.html#herm

Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005. Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Räsänen, Juhani 2006. Voimaantumisen mahdollistaminen ja ratkaisut. Yhteiskunnan, yhteisön ja yksilön valtaistaminen. Järvenpää: Julkiviestintä Oy. Suomen Työvalmennusakatemia.

Salenius, Paula, 2009. Mielen terveyskuntoutujien klubitalo. Kuntoutujien osallisuuden kokemukset, vertaistuki ja identiteetin muotoutuminen klubitaloyhteisössä. Sosiaalityön pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius.

Stark, Laura 2017. Etnologisia näkökulmia köyhyiden tutkimiseen urbaanissa Tansaniassa. Teoksessa Fingerroos, Outi; Lundgren, Maija; Lillbroända- Annala; Koskihaara, Niina (toim.), Yhteiskuntaetnologia. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Taira, Teemu 2004. Kartanpiirtäjän kulkuneuvo. Kirjoituskilpakeruun lukumahdollisuuksista. Teoksessa Kurki, Tuulikki (toim.) Kansanrunousarkisto, lukijat ja tulkinnat. SKS, Helsinki.

Tolonen, Tarja & Palmu, Tarja 2007. Etnografia, haastattelu ja (valta)positiot. Teoksessa Lappalainen, Sirpa; Hynninen, Pirkko; Kankkunen, Tarja; Lahelma, Elina; Tolonen, Tarja (toim.), Etnografia metodologiana. Lähtökohtana koulutuksen tutkimus. Tampere: Vastapaino.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Tammi.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Helsinki.

Ukkonen, Taina 2000. Menneisyyden tulkinta kertomalla: muistelupuhe oman historian ja kokemuskertomusten tuottamisprosessina. Helsinki, Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Uotinen, Johanna 2005. Merkillinen kone. Informaatioteknologia, kokemus ja kertomus. Joensuun yliopiston humanistisia julkaisuja 40. Joensuu: Joensuun yliopisto.

Vakimo, Sinikka 2010. Periaatteista eettiseen toimijuuteen- tutkimusetiikka kulttuuritutkimuksessa. Teoksessa Pöysä, Jyrki; Järviluoma, Helmi; Vakimo, Sinikka (toim.), Vaeltavat metodit. Joensuu: Suomen kansantietouden tutkijain seura.

Valkonen, Jukka & Peltola, Ulla & Härkäpää, Kristiina 2006. Työtä, tukea ja mielenterveyttä. Kokemuksia mielenterveyskuntoutujien työllistymismalleista. Kuntoutussäätiön tutkimuksia. Helsinki: Kuntoutussäätiö

Varto, Juha 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Kirjayhtymä. Helsinki

Vuorinen, Marju 2008. Keski-Uudenmaan Klubitalon vaikutuksia psykososiaaliseen toimintakykyyn. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Åsted- Kurki, Päivi & Heikkinen, Riitta-Liisa 1994. Two Approaches to the Study of Experiences of Health and Old Age: The Thematic Interview and the Narrative Method. Journal of Advanced Nursing 20.

<http://suvimaenklubitalo.fi/wp/>

<https://fi-fi.facebook.com/Suvimäen-Klubitalo-531980590179713/>

Liite 1

Haastattelukutsu.

Toivon saavani haastatella sinua tutkimukseen, joka käsittelee Klubitalon jäseniä ja heidän kokemuksiaan Klubitalosta ja elämästään. Haastatteluun voit ilmoittautua suoraan sähköpostiini, mutta ilmoittautumisen voi tehdä myös Klubitalon henkilökunnalle. Haastattelut toteutan helmikuun 2017 aikana.

Katja Hyttinen

katja.m.hyttinen@student.jyu.fi

Liite 2

Haastattelukysymykset

- 1.) Kuka olet ja koska olet liittynyt klubitalon jäseneksi?
- 2.) Mitä klubitalo merkitsee sinulle (arjessa)?
- 3.) Miten näet paikkasi klubitaloyhteisössä?
- 4.) Mitä elämässäsi on tapahtunut, missä olit ennen klubitaloa?
- 5.) Millainen on klubitalon arki?
- 6.) Minkälaiseksi olet kokenut klubitalon tarjoaman toiminnan, mistä pidät erityisesti?
Mihin toimintoihin osallistut/ olet osallistunut klubitalolla? Kaipaisitko jotakin lisää?
- 7.) Mihin olet menossa, mitä eväitä olet saanut Klubitalolta elämääsi?

Liite 3

Suvimäen Klubitalon laatustandardit

Klubitalomalli pohjaa 37:n laatusuosituksen eli standardiin. Klubitalot sitoutuvat noudattamaan laatusuosituksia. Ne toimivat jäsenten perusoikeuksien määrittelynä ja eettisenä ohjesääntönä.

Jäsenyys

1. Jäsenyys on vapaaehtoinen ja aikarajoitteeton
2. Klubitalo hyväksyy itse uudet jäsenet. Jäseneksi pääsee jokainen, joka tarvitsee tukea mielenterveyden haasteissa. Jäsen sitoutuu yhteisön sääntöihin.
3. Jäsenet itse valitsevat, miten he osallistuvat Klubitalon toimintaan ja keiden kanssa he työskentelevät. Klubitalo ei velvoita osallistumiseen sopimusten, aikataulujen tai sääntöjen avulla.
4. Kaikilla jäsenillä on tasavertainen oikeus käyttää kaikkia Klubitalon tarjoamia mahdollisuuksia riippumatta diagnoosistaan tai toimintakyvystään.
5. Jäsenet osallistuvat halutessaan kaikkien asiakirjojen laatimiseen, jotka koskevat heidän osallistumistaan Klubitalon toimintaan. Kaikki tällaiset asiakirjat allekirjoittaa sekä jäsen että henkilökuntaan kuuluva.
6. Jäsenillä on oikeus palata milloin tahansa klubitaloyhteisöön poissaolon pituudesta riippumatta, mikäli heidän paluunsa ei aiheuta uhkaa klubitaloyhteisölle.
7. Klubitalo pitää järjestelmällisesti yhteyttä niihin jäseniin, jotka eivät käy Klubitalolla, alkavat eristäytyä tai ovat sairaalahoidossa.

Henkilösuhteet

8. Kaikki Klubitalon kokoukset ovat avoimia sekä jäsenille että henkilökunnalle. Klubitalolla ei ole pelkästään jäsenille tai henkilökunnalle tarkoitettuja kokouksia, joissa keskustellaan toimintaan liittyvistä päätöksistä ja jäseniin liittyvistä asioista.

9. Klubitalossa on henkilökuntaa riittävästi tukemaan jäsenten osallistumista, mutta niin vähän, että talon toiminta vaatii jäsenten aktiivisuutta.

10. Klubitalon henkilökunnalla on yleisluontoinen työnkuva. Henkilökunnalla on yhteinen vastuu kaikesta toiminnasta. Klubitalon ulkopuoliset vastuut eivät saa häiritä ainutlaatuista suhdetta jäsenten ja henkilökunnan välillä.

11. Vastuu Klubitalon toiminnasta on jäsenillä ja henkilökunnalla ja viime kädessä Klubitalon johtajalla. Keskeistä tässä vastuussa on jäsenten ja henkilökunnan sitoutuminen kaikkeen Klubitalon toimintaan.

Tilat

12. Klubitalo on erillinen toimija, jolla on oma nimi, osoite ja puhelinnumero.

13. Klubitalolla on omat toimitilat. Se on erillään mielenterveyskeskuksista ja laitoksista, eikä sen tiloja käytetä muuhun toimintaan. Klubitalon tilat on suunniteltu niin, että ne mahdollistavat työpainotteisen päivän ja ovat samalla viihtyisät ja kooltaan sopivat sekä arvokkuutta ja kunnioitusta herättävät.

14. Kaikki Klubitalon tilat ovat jäsenten ja henkilökunnan käytössä.

Työpainotteinen päivä

15. Työpainotteisen päivän aikana jäsenet ja henkilökunta vastaavat yhdessä Klubitalon toiminnasta. Klubitalo kiinnittää huomion jäsenten vahvuuksiin, taipumuksiin ja kykyihin. Klubitalon työpainotteiseen päivään ei sisälly lääkehoitoa eikä päiväkeskus- tai terapiatoimintaa.

16. Klubitalolla tehdään vain työtehtäviä, jotka syntyvät Klubitalon omista tarpeista. Ulkopuolisille ei tehdä maksullista tai ilmaista työtä Klubitalolla. Jäsenille ei makseta palkkaa klubitalotyöstä, eikä mitään palkkiojärjestelmiä ole.

17. Klubitalo on avoinna vähintään viitenä päivänä viikossa. Työpainotteinen päivä vastaa tavanomaisia työaikoja.

18. Klubitalo on organisoitu yhdeksi tai useammaksi työyksiköksi. Niissä on riittävästi henkilökuntaa, jäseniä ja mielekkäitä työtehtäviä koko päivän ajaksi. Yksiköiden kokouksia pidetään henkilösuhteiden ylläpitämiseksi sekä päivän töiden organisoimiseksi ja suunnittelemiseksi.

19. Kaikki Klubitalon työtehtävät on suunniteltu auttamaan jäseniä saamaan takaisin omanarvontuntonsa, itseluottamuksensa ja mielekkyyden elämälleen. Niiden ei ole tarkoitus olla mihinkään tiettyyn työhön valmentavaa koulutusta.

20. Jäsenillä on mahdollisuus osallistua kaikkiin Klubitalon töihin. Näitä töitä ovat esimerkiksi talon toiminnan ylläpitoon, hallintoon, jäseneksi ottoon ja perehdyttämiseen, yhteydenpitoon poissa oleviin jäseniin, vaikuttavuuden arviointiin, tiedotukseen ja suhdetoimintaan, henkilökunnan työhönottoon, perehdyttämiseen ja arviointiin liittyvät työt.

Työllistyminen ja koulutus

21. Klubitalo mahdollistaa jäsentensä paluun ansiotyöhön siirtymätyön, tuetun työn ja itsenäisen työn avulla. Siksi Klubitalolla ei ole jäsenten työllistymistä varten sisäistä liiketoimintaa, erillisiä liikeyrityksiä eikä suojatyöpaikkoja.

22. Klubitalolla on oma siirtymätyöohjelma, joka tarjoaa jäsenille mahdollisuuden työskennellä avoimilla työmarkkinoilla. Klubitalon siirtymätyöohjelmaan kuuluu oleellisena piirteenä se, että Klubitalo takaa sijaisen kaikille siirtymätyöpaikoille jäsenten poissaolojen ajaksi.

Lisäksi siirtymätyöohjelma täyttää seuraavat peruskriteerit:

- a. Halu tehdä työtä on tärkein yksittäinen tekijä, joka vaikuttaa mahdollisuuteen päästä siirtymätyöhön.
- b. Jäsenellä on mahdollisuus päästä siirtymätyöhön riippumatta siitä, kuinka hyvin hän on onnistunut edellisissä siirtymätyöpaikoissa.
- c. Jäsenet työskentelevät työnantajan toimitiloissa.
- d. Työnantaja maksaa suoraan jäsenille vähintään kunkin alan työehtosopimuksen mukaisen minimipalkan.
- e. Siirtymätyöpaikat kattavat laajan valikoiman erilaisia työmahdollisuuksia.
- f. Siirtymätyö on osa- ja määräaikaista, yleensä 15–20 tuntia viikossa, kestoltaan 6–9 kuukautta.

Lukuohje: Aika- ja tuntirajat kansainvälisten suositusten mukaiset. Suomessa käytännössä eivät täysin toteudu johtuen mm. Suomen tukijärjestelmän ominaispiirteistä ja jäsenten yksilöllisistä elämäntilanteista ja työnantajan tarpeista.

- g. Jäsenten valitseminen ja perehtyminen siirtymätyöhön on Klubitalon, ei työnantajan vastuulla.
- h. Klubitalon jäsenet ja henkilökunta selvittävät yhdessä siirtymätyön vaikutukset jäsenen etuuksiin.

Lukuohje: Suomessa Klubitalot myös keräävät tietoa esim. kannustinloukuista ja pyrkivät vaikuttamaan päättäjiin.

- i. Siirtymätyöohjelmaa hoitavat Klubitalon henkilökunta ja jäsenet, eivät siirtymätyöhön erikoistuneet henkilöt.
- j. Klubitalon sisällä ei ole siirtymätyöpaikkoja. Taustaorganisaatiossa olevien siirtymätyöpaikkojen täytyy olla Klubitalon ulkopuolella ja täyttää kaikki edellä mainitut kriteerit.

23. Klubitalolla on tuetulle ja itsenäiselle työlle omat ohjelmat, joiden tarkoitus on auttaa jäseniä hankkimaan työtä, säilyttämään työpaikkansa ja saamaan entistä parempia työpaikkoja. Klubitalotoiminnassa tuetulle työlle ominaista on se, että Klubitalo pitää yhteyttä jäseneseen ja työnantajaan. Jäsenet ja henkilökunta sopivat yhdessä, millaista tukea ja kuinka usein tarvitaan ja missä paikassa tätä tukea annetaan.

24. Itsenäisessä työssä käyvillä jäsenillä on käytettävissään kaikki Klubitalon tukimuodot ja palvelut, kuten etuuksiin ja asuntotilanteeseen sekä hoidollisiin, oikeudellisiin, taloudellisiin ja henkilökohtaisiin asioihin liittyvä tuki. He ovat tervetulleita kaikkeen Klubitalon toimintaan.

25. Klubitalo auttaa jäseniä pääsemään ammatillisiin ja koulutuksellisiin tavoitteisiinsa hyödyntämällä Klubitalon ulkopuolisia koulutusmahdollisuuksia. Klubitalon sisäisissä koulutuksissa hyödynnetään olennaisesti jäsenten opetus- ja ohjaustaitoja.

Talon toiminta

26. Klubitalo sijaitsee alueella, joka on hyvien kulkuyhteyksien päässä, jolloin toimintaan osallistuminen ja siirtymätyössä käyminen on mahdollista. Klubitalo tarjoaa tai järjestää toimivia vaihtoehtoja silloin, kun julkiset kulkuyhteydet ovat puutteelliset.

27. Klubitalon jäsenet ja henkilökunta tarjoavat yhteiskunnallisia tukipalveluja, jotka on sijoitettu Klubitalon työyksiköihin. Niihin kuuluu oikeuksiin ja etuuksiin liittyvä apu, asuminen ja terveiden elämäntapojen edistäminen sekä ohjaus sote-palveluiden piiriin.

28. Klubitalo tarjoaa jäsenilleen tukea, toimintaa ja mahdollisuuksia terveiden elämäntapojen omaksumiseen ja ylläpitämiseen.

29. Klubitalo on sitoutunut auttamaan kaikkia jäseniä löytämään turvallisia, asianmukaisia ja kohtuuhintaisia asumisvaihtoehtoja. Klubitalolla on käytettävissään nämä kriteerit täyttäviä asumismahdollisuuksia, tai ellei ole, Klubitalo kehittää oman asunto-ohjelmansa.

Klubitalojen asunto-ohjelmat täyttävät seuraavat peruskriteerit:

- a. Jäsenet ja henkilökunta vastaavat toiminnasta yhdessä.
- b. Jäsenet asuvat asunnoissaan omasta halustaan.
- c. Jäsenet valitsevat asuntonsa sijainnin ja huonetoverinsa.
- d. Toimintatapoja ja -periaatteita kehitetään Klubitalon muun kulttuurin kanssa yhdenmukaisella tavalla.
- e. Tuen määrää lisätään tai vähennetään jäsenen kulloistenkin tarpeiden mukaan.
- f. Jäsenet ja henkilökunta ylläpitävät aktiivisesti yhteyksiä auttaakseen jäseniä säilyttämään asuntonsa etenkin sairaalahoitajaksojen aikana.

Lukuohje: Suomessa on muutenkin riittävästi sosiaalisin perustein järjestettyjä asumispalveluja.

30. Klubitalo arvioi vaikuttavuuttaan objektiivisesti ja säännöllisesti, mihin kuuluu kansainvälisen klubitaloverkoston laadunarviointi.

31. Klubitalon johtaja, jäsenet, henkilökunta ja muut organisaatioon kuuluvat osallistuvat kahden tai kolmen viikon klubitalokoulutukseen koulutuskeskuksessa.

32. Klubitalolla on virkistys- ja vapaa-ajan toimintaa iltaisin ja viikonloppuisin. Juhlapäiviä vietetään niiden varsinaisina kalenteripäivinä.

Rahoitus, johto ja hallinto

33. Klubitalolla on itsenäinen hallitus. Jos Klubitalolla on taustaorganisaatio, on sillä myös erillinen neuvoa-antava hallitus. Klubitalon hallituksen jäsenet pystyvät tarjoamaan Klubitalolle taloudellista, oikeudellista, työllistymistä edistävää, etujärjestöihin liittyvää tai yhteiskunnallista tukea sekä etujen ajamista.

34. Klubitalo laatii oman budjettinsa ja noudattaa sitä. Hallitus hyväksyy budjetin tai neuvoa-antava hallitus tukee sitä. Hallitus tai neuvoa-antava hallitus esittää näkemyksensä ja antaa suosituksia budjettia varten ennen tilikauden alkua ja seuraa budjetin toteutumista säännöllisesti tilikauden aikana.

35. Henkilökunnan palkat ovat kilpailukykyisiä verrattuna muualla mielenterveysalalla maksettaviin palkkoihin.

36. Klubitalolla on asianmukaisten viranomaisten tuki ja tarpeelliset luvat. Klubitalo toimii yhteistyössä sellaisten henkilöiden ja organisaatioiden kanssa, jotka voivat lisätä Klubitalon vaikuttavuutta yhteiskunnassa.

37. Klubitalolla on avoimia kokouksia ja toimintatapoja. Ne tukevat jäsenten ja henkilökunnan aktiivista osallistumista päätöksentekoon. Klubitalolla päätetään asioista, jotka koskevat hallintoa, toimintaperiaatteita sekä Klubitalon tulevaisuuden suuntalinjoja ja kehittämistä yleensä konsensusperiaatetta noudattaen.

<https://suomenklubitalot.fi/tietoa-meista/laatusuosituksset/> 12.3.2021